

Stante 38

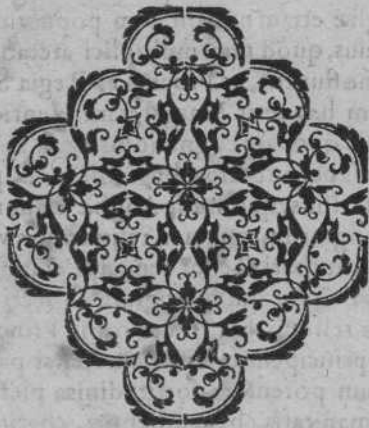
A. 3a

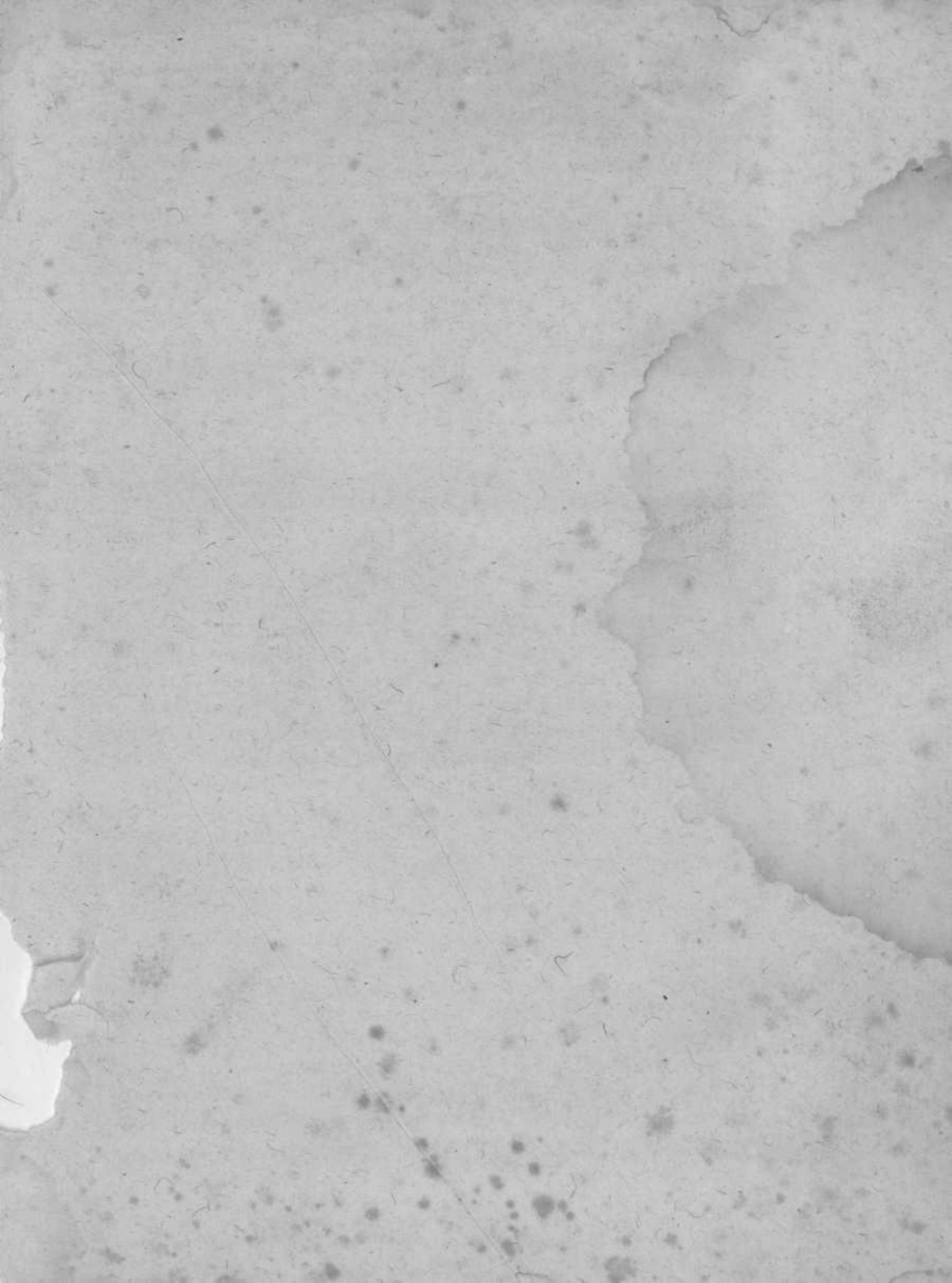
V. 3°

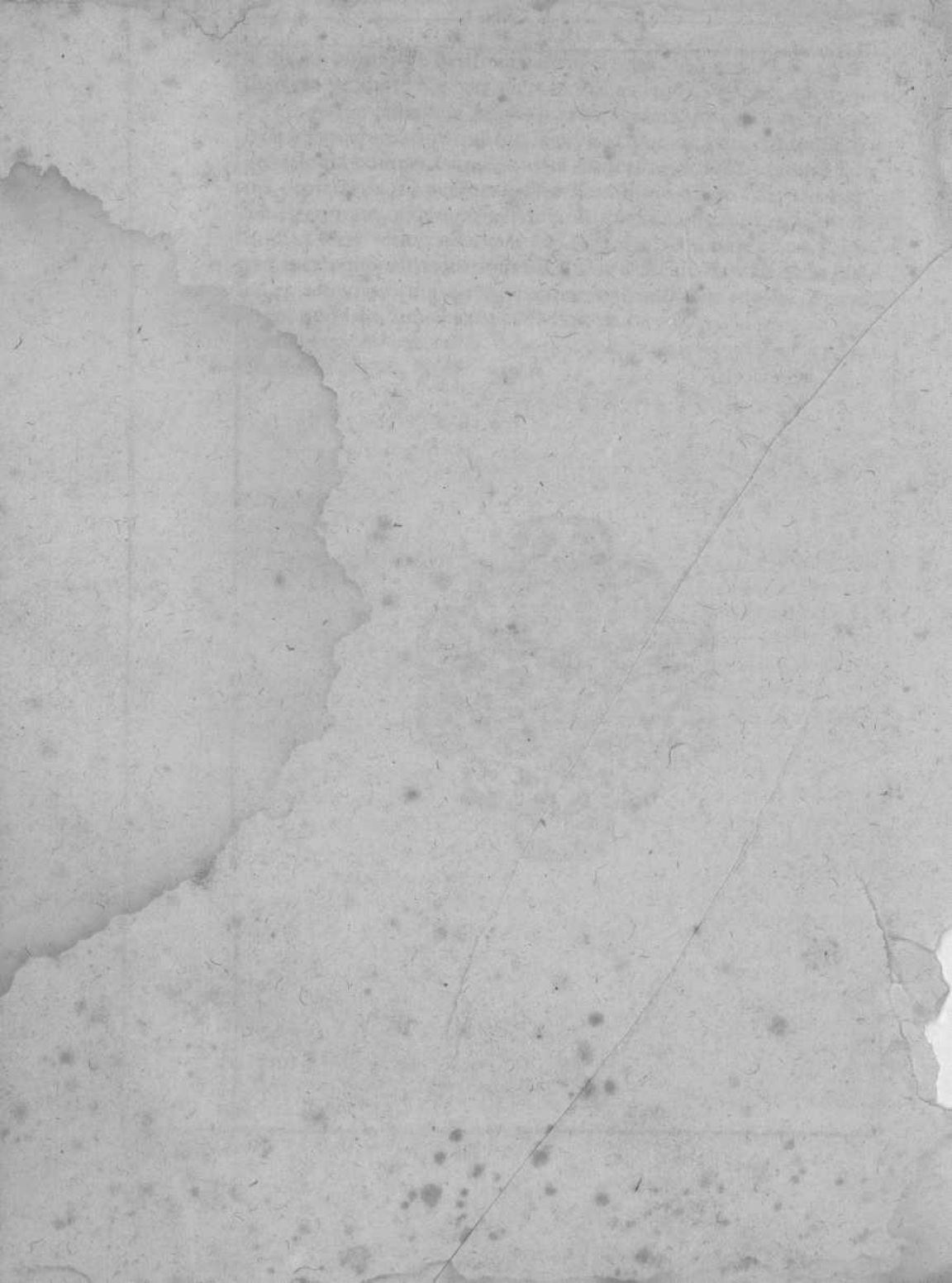
quodam vinculo teneantur, vt se velint mutuis consilijs & auxilijs iuuare, quia Reges sunt, tum singuli certa aliqua Religione Regiæ Scotiæ astringuntur, vt debeant illius partes suscipere, ac hostium conatibus obistere. Atque vt commune hoc omnium Principum vinculum taceam, Pontificem Max. sanè præterire non possum, quem tanquam alterum Samuelem satis constat, nolle oleo sancto, id est, autoritate sua alios quàm Saules & Dauides, qui omnium legitimum Regum personas repræsentabant, confirmare. Nam præter certum illud successionis ius, quod diuinæ vocationis & electionis loco habetur, id in primis illum debet mouere, vt hanc defendat tanquam filiam, quæ nec vllius carceris angustia, nec pœnæ genere potuit abduci, quò minus eum colat semper vt patrem. De sacratissimo Imperatore reliquisque Principibus, quid singulos commemorem? cum omnes Regiæ Mariæ vel fœderis certissimo, vel sanguinis arctissimo vinculo fuerint coniuncti. Neque verò necesse est, vt id genealogijs, & stemmatibus propositis ostendam, cum planè omnibus constet, illam ex Principibus, Regibus, Imperatoribus totius orbis terrarum maximis, patris ac matris, maiorumque serie longissimè repetita, ortum ducere. Angliæ etiam nobilitatem populumque id impellere debet in studium eius, quòd tam multiplici arctaque cognatione ex Anglorum sanguine fluxerit, ac Proauia ex Regia Somerseti familia, proximeque Auiam habuerit Margaretam Henrici septimi filiam. Quid quòd naturali quodam cognationis sensu in Anglos propensa fuerit, vt domesticis perturbationibus afflictæ, ab ipsis maluerit auxilium sperare, & sese illius, quæ nunc Angliæ clauum tenet, promissis committens, in Anglorum quàm in reliquorum vicinorum Principum, à quibus pro turbati Regni remedio erat opem impetratura, emigrare regiones? Quid quòd Anglum in lecti coniugalis societatem, postpositis reliquis Christiani orbis Principibus, ascuerit? Ex eoque, Regno principem ac hæredem felici partu ediderit? Quid quòd in Anglia iam potentia, fortitudinis, pietatis signa edat? in Anglos omnia humanitatis, beneuolentiæ, charitatis genera ostendat? de Anglis sentiat amicissimè, loquatur honorificè, scribat magnificè? Quid quòd ipsorum Anglorum mores, linguam, consuetudines, longo iam vitæ commercio, ita imbiberit, vt reliquorum mores oblita ad Anglos imperio iustè continendos nata esse videatur? Quare cum Regina nostra, & digna sit, & iusta sit Anglicani Regni hæres, erit vestræ charitatis, qua Reginam soletis amplecti Reges, & officij, quo vel confœderati amicam, vel cognati necessariam debetis prosequi, omni mentis provisione cauere, ne suo iure orbetur: ac dignitate multis nominibus debita dimoueatur, & vobis ex ipsius

malis periculum posterisque vestris creetur. Ac ne res obscurius ac strictius declarata vos fortasse retardet, en iam Libellum, quem dum Reginae meae causam in Anglia legatus agerem, Anglis Anglicè curabam edendum, Latine quorundam Principum rogatu conuersum, ac genealogia comperitorum, qui ex Lancastrensi & Eboracensi familijs profecti sunt, auctum, vobis humillimè offero: in quo omnes aduersariorum calumniæ ita refutantur, insidiæ aperiuntur, rationum quibus nitentur, momenta infringuntur, vt omnis planè dubitatio, quæ æquis æstimatoribus nihil antè difficultatis videbatur habere, ex aduersariorum quoque animis videatur iam euulsa. Accipite ergo, quòd do, amice: animaduertite, quod scribo, attentè: ac facite tandem quod decet, iustè. Valete, ac Reginae longè iustissimæ fauete. Parisijs, Calend. Ian. 1580.

SERENISSIMÆ AC CLEMENTIS-
SIMÆ MARIÆ, SCOTORVM REGINÆ, ET
optimæ spei Principi, eius filio, Principibus meis
obseruandissimis, Io. Lessæus Episcopus Rossensis
obsequium suum defert.

LMULTIS præclaris ad rerum magnarum latidem
adiumentis, quæ suprema bonitas ad mortaliū
animos componendos, humanæ naturæ indidit,
haud scio an sit vllum vel vtilitate vberius, vel
dignitate præstantius, quàm benevolentia inter
homines ipsos amorisque communicandi mutua
quædam propensio. Hęc enim viribus vsque aded
in rebus arduis ac præstantibus pollet, vt in quo feliciter fuerit adul-
ta, is neque consilio dimoueri, neque temporis angustijs imminui,
neque aduersis fortunæ statibus turbari, neque vi aliqua conuelli,
nedum etui aliquando possit. Vt mihi necessarid dicendum sit, eos
qui hoc naturæ munere careant, non modò in rebus gerendis à con-
stantiæ sapientiæque laude quàm longissimè abesse: verumetiam
hominis ingenium quasi *ærigyus* aliquos exuisse. Atque cum hęc
amoris benevolentiaque sentus omnibus hominibus natura insitus
sit, tum singulari quadam ratione ijs, qui sanguinis quasi arctiore
quodam vinculo copulati, necessitudine deuincuntur. Quamobrem
quoties mihi ob oculos pono, tum parentum indulgentiam in pro-
les, tum liberorum pietatem in parentes, toties vim istam (sine qua
nulla non solum respub. sed ne parua quidem familia potest consi-
stere) tanquam summum Dei in genus hominum beneficium videtor
agnoscere: Toties vobis (quibus hæc seribo, Clementissimi Prin-
ces) subditisque vestris debeo congratulari: qui ista naturæ iura vo-
bis à Deo opt. max. excellentiore quodam modo insita, ab omni
temporum iniuria hominūque peruersorum calumnijs integra dum
semper retinistis, nimirum nullum maius vestræ humanitatis virtu-
tisque testimonium præbere, nullam maiorem spem regni vestri con-
seruandi amplificandique, in subditorum animis potuistis excitare.
Tali etenim inter vos consensu & firmissimo amore, nihil est quod
mihi reliquisque vestris subditis gratius esse possit, nihil vtrique

vestrum acceptatius esse debeat, nihil denique ad omnium fortunas
 magis accommodatum. Obnixè itaque, & quantis possum precibus
 vos obtestor, nè de solito quippiam ardore remittatis, utque mutuus
 amor ita altas in animos vestros radices agat, in immensum in dies
 magis magisque accrescens, neque fraudulentis calumniatorum infi-
 dijs, neque acerba levis fortunæ inconstantia, neque flagitiosa huius
 sæculi malitia frangatur. Beneuola animorum conjunctio vobis mu-
 rus ahæneus esto, ut inquit ille: hunc vos murum tenete fortiter:
 hunc timeant lycophantæ bilingues: hic efficiat ut illi in primis ve-
 stræ virtuti displiceant, qui blandum in ore verbum, in manu crudele
 ferrum habent, verbo pacem, ferro bellum moliantur, pace dolos,
 bello vim exercent, dolis animos, vi corpora contrucidant. Nam sum-
 ma illa matrum virtus pietasque in liberos non priuatis tantum fami-
 lijs, sed & ipsis quoque rebus pub. atque aded summis tandem imperijs
 multum attulit emolumenti. Hinc est illud, quo tantoperè com-
 mendari solet Dalmatica illa Eurydice, quod vbi exul in Illyria esset,
 ut filios rectè institueret, proeecta iam ætate, disciplinis animum stu-
 diumque applicaret. Sed ut propius te alloquar, Serenissima Regina,
 si huius, si omnium altarum parentum de prole sollicitudo cum tua
 hac singulari in filium charitate conferatur, tanto interuallo cunctas
 superabis, quando difficilius fuit in ferreo sæculo constantiam amoris
 cursumque virtutis tenere, quem tu fortissimè & summa in filium cu-
 ra retinuisti. Tu enim de salute eius, qui vnicus tibi filius est, dignus
 quidem te, & meritò tibi charissimus, aded semper sollicita fuisti, ut
 non modò summam curam ipsa gesseris, sed & aliorum quoque fidei
 ipsum instantissimè commendaueris, subortis deinde tumultibus ac
 seditionibus cum omnia susque deque verterentur, & reipub. nostræ
 facies, eiusque administratio, deiectis his qui rerum fastigijs præerāt,
 aliisque subito in eorum locum per vim successis, penitus mutaretur,
 quanto tum metu, quanto animi angore corripicbare, quæ filio ni-
 hil charius haberes. Qua verò sedulitate, quo studio ipsius salutem
 tã apud proceres, quàm eos, quibus eius cura demandata fuerat, modò
 per litteras ac internuntios, modò precibus ac muneribus procura-
 ueris, testis ego sum oculatus, & qui certius testari possit, qui clariùs
 prædicare debeat, arbitror esse neminem. Nam ea tempestate, ego
 serenissimæ martis tuæ mandato, meoque munere functus, his rebus
 interfui, & quasi de manu (quod aiunt) in manum transmisi atque
 tradidi, & (quod tu fortassis optares à me silentio inuolui) pluscu-
 lam apud te moram agens, quàm sæpissimè (dum preces ideo apud
 Deum sollicitè funderes) lachrymarum tuarum misertus sum. Deni-
 que cum eò tandem res deductæ essent, ut de liberatione tua certis
 conditionibus ageretur, filij honorem, dignitatisque incrementum

rebus omnibus, vitæ (dixerim) tuæ prætulisti. Tum etiam constantissimè affirmabas, nihil te vnquam quod in eius detrimentum aut incommodum vergeret (licet sæpiùs ad id interpellata esses) admittere velle. Digna sanè vox pietatem maternam ac Regium omnio maiorum suorum animum referens, egregiamque in filium (qua vix vnquam propensior fuit) voluntatem satis superque testatam faciens. Tu verò, spei optimæ Princeps, cuius ætatem iudicium lögè superat, cum hæc aliâque multa maternæ in te charitatis indicia à tam humana, tam pia, tam generosa parente tibi esse relicta (quæ per fidissimos nuncios, & frequentes literas, si modò liberè ad te perferri potuissent, probè intellexisses) cum inquam, hæc attenta animi cogitatione tractaueris, ita nimirum tecum dices,

Ecquid in antiquam virtutem, animòsque viriles

Te matris pietas, materni & sanguinis ardor

Excitat, vt simili studio, pietate, fidèque

Hanc redames, illique velis te credere solum?

De optima saltem matre tibi per infortunium erepta, velut olotino cantu, eo disticho poteris meritò & grauitè apud te conqueri, quò pulchrè Homerus facit Telemachum calamitatis loco deputare, quòd fratre careret:

Vique adeò nostram gentem Saturnius orbam

Reddidit, vt me stirps dependeat omnis ab vno?

Quò etenim vnicuique sua mater sanguinis & naturæ copula fratre coniunctior est, eò etiam oportet esse chariorem. Vt hoc igitur officij libentius à te præstetur, perpende (quæso) præter insitam pietatem, quot regna potentissima, regionésque amplissima, & prouinciæ populosissima ab illa sola successione iure ad te iustum ac legitimum eius hæredem (modò Deus tibi vitam, quod optamus, diutnam concesserit) deuoluantur; quæ omnia matris solius nomine tibi obuenient. Verùm cum Scotia nostra extra omnem controuersiam posita sit, neque domi, neque foris quisquam reperiatur, qui de iure illius quicquam in dubium reuocet: de alijs tum regnis tum prouincijs quid iustè ac legitimè aliquando sperandum sit, non immeritò inquirendum esse iudicauim. Nam cum tot amplissimarum ditionum successio, tam exteros quàm earum incolas suspensos forsàn teneat, vt omnis ex omnium animis scrupulus penitus euellatur, & ius quo Serenissima Mater tua, tuque vnicus tantæ matris filius & hæres futurus, ante alios meritò gauderis, neminem lateat, en hunc vobis libellum offero, in quo totius causæ ratio, ius, legitimusque successione ordo, series, atque progressus describitur, aduersariorum quoque prætendentium argumenta (et si parum roboris & momenti illa habeant) plenè ac dilucidè refelluntur. Quam ego operam longo tempore in Anglia legatus, in vtriusque vestrum, patriæque communem

gratiam commodumque non inuitus suscepi. Tum sanè multum sapiusque cum expertissimis legum Angliæ Iurisconsultis, Iudicibus & Aduocatis super tam ardua quæstione contuli, disceptaui, eorumque demum sententias exploraras habui. Nec ita multò postea, cum hæc maturiore accedente consilio mecum reputarem, & meo officio, & illi quo vos rempublicamq; nostram colere debeo, omnino cõsentaneum putauì, si in volumen aliquod breue ea omnia compingi curarem. In hanc etiam mentem me impulerunt multi Christiani Principes, qui à me ex Anglia reuerso, salutati, quæ verbo de ea re auidissimè audiuerant, vt scripto meo aliquando tenerent, vehementer rogarunt. Quapropter nè aut vestræ dignitati tuendæ, aut eorum precibus, aut vacillantis populi dubitationibus, & anxie multitudinis publico commodo deesse viderer, has lucubrationes in publicum ædidi, quas pro vestro animo planè regio (Clementissimi Principes) tanquam amoris ac debitæ obseruantie meæ pignus grato, vt spero, vultu accipietis, & initi laboris consilium pro rei subiectæ magnitudine vestro iudicio dignum affirmabitis, consilijque normam pro varia & multiplici consequenti vtilitate probabitis. Vt enim plurimarum regionum ad vtrūque vestrum iustissimo titulo pertinentium iusta ac legitima vnio regiam potestatem longè splendidissimam per Reges plurimos ad vos vique deriuatam clarissimè euincit, ita summam quoque animorum coniunctionem, & in auita religione consensionem à vobis hinc non obscure postulat. Neque enim aliud quicquam regium nomen & stemma omnium clarissimum, à matre in filium tam feliciter deriuatum pati potest, quàm vt cum indubitato regni titulo vnanimis in sincera religione professio sequatur. Pro qua asserenda, vt auorum atauorumque æmulata virtutem, fidem, & pietatem religiosissima mater constantiam sexu superiorè exhibuit, ita succrescenti Principi filio etiam atque etiam videndam fuerit, nè in eiusdem Catholice religionis professione inferior existat, sed vt aliarum virtutum, quibus illa præter sui sexus conditionem multum præcellit, se imitatorum præbet mirificum, ita etiam in fide & Catholice religionis vnione persimilem conformemque se ei exhibeat. Neue tam piæ matris animus quicquam occasionis habeat, cur de filij sui charissimi amore aliquid remittat, sed affectibus in dies crescentibus, quando præsentem intueri non liceat, absentem saltem complectatur, mutuòque anore respondeat: & sic omnibus in rebus ei prospiciat, vt non solum subditi eos reuerentur, sed exteræ etiam nationes tam præclaram æmulationem cernentes, suspiciant & admirentur. Ita enim fiet, vt subditi vestro exemplo ad pacem, mutuum consensum, charitatemque inuicem fouendam sese excitent, & omnia vobis iure debita regna, prouincias, & regiones citra contentionem sponte

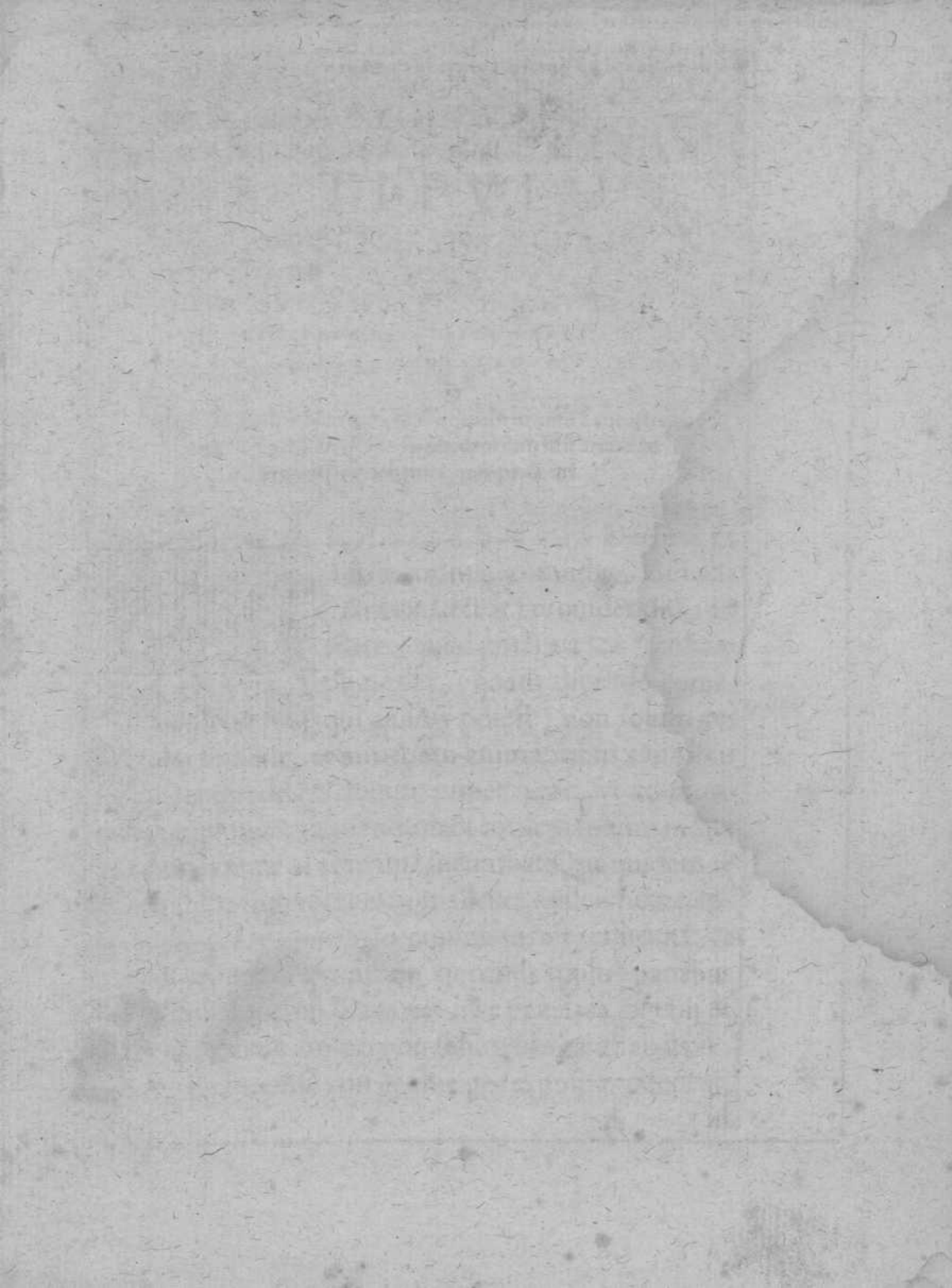
sua deferant, nihilque magis in votis habeant, quam eorum subesse impetio, quos in summa animorum fideique vnione, regni habenas iure & legibus gubernare animaduertant. Quae quidem regna, subditosque ad diuini sui nominis gloriam, Ecclesiaeque suae sancta & fidei Catholicae propagationem, communem quoque pacem & tranquillitatem, pie & iuste regere ac moderari ille solus omnium Princeps sua gratia vobis concedat, qui Regum corda tener, regit, ac moderatur. Parisijs Calend. Ianuarij,

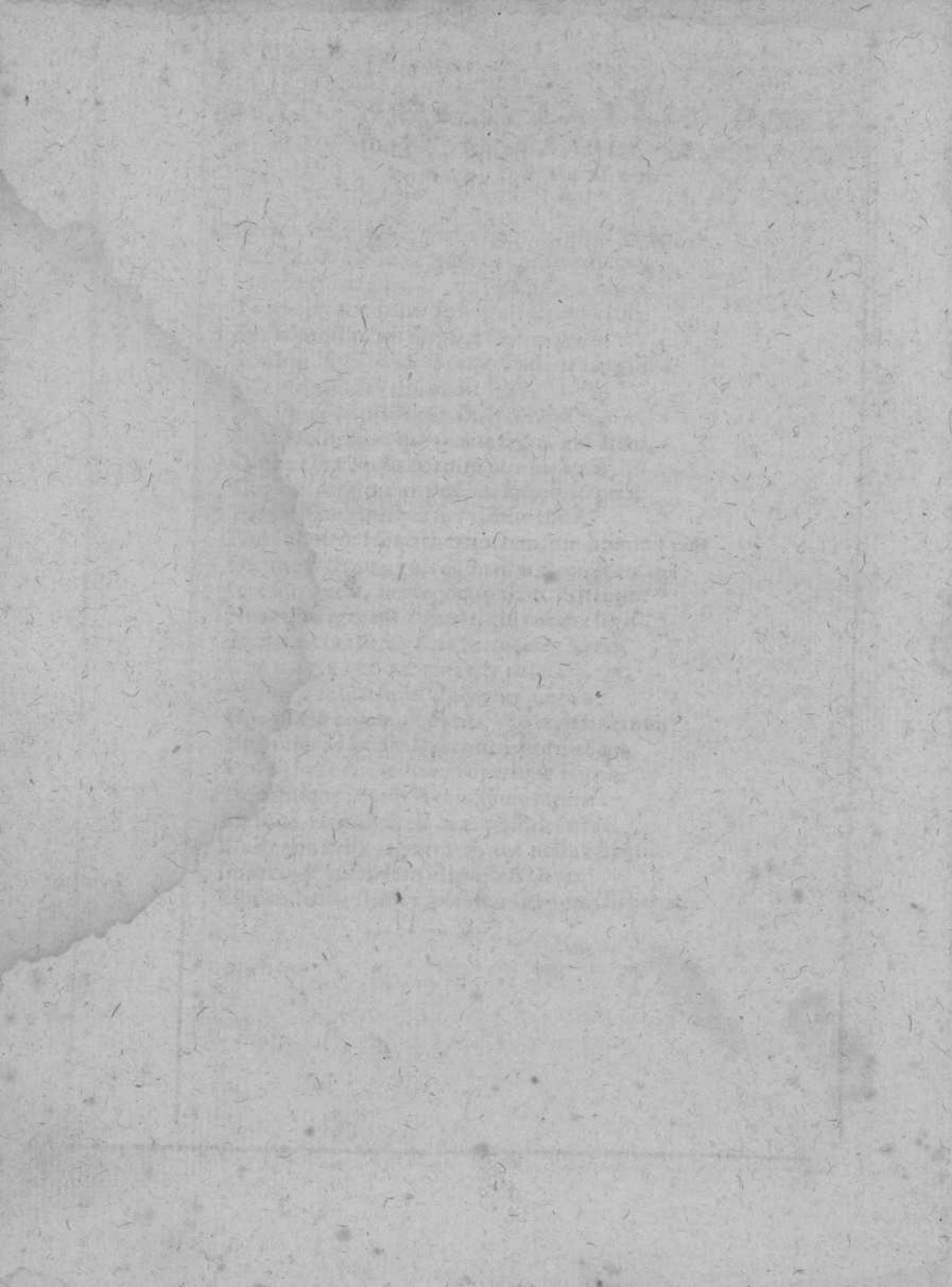
1580.

AD NOBILITATEM POPV-
LVMQVE BRITANNIÆ T. ST.
ANGLI CARMEN.

Huc ades, intentisque oculis hunc inspicere librum,
Anglorum qui iusta cupis cognoscere iura,
Iustosque hæredes, & tanti stemmata regni,
Temporis & quanta serie post aspera bella,
Aurea constiterint firmata fœdera pacis,
Septimi in Henrici sponsa, sociæque iugali:
Cuius ab illustri descendit stirpe Maria,
Illiusque suæ matri par, inclytus hæres,
Penè sub Arctoo qui sydere regna gubernat,
Quique suæ titulis & auito iure parentis
Cogitat Anglorum posthac fœlicia scepra,
Virtutesque, virisque sua virtute tueri,
Pòst sobolem Henrici extinctam, qui nominis eius
Dicitur Octauus, quis enim tum dicere contrà
Iure suo queat, aut regno spoliare Britanno?
Néue quis ignarus dubitet, qui robore legis
Proximus in tanta patria succederet hæres,
LES LÆVS verique tenax, & pacis amator,
Reginæque suæ soliti studiosus amoris,
Hoc prælo commisit opus. Vos ergo Britanni,
Huc velut ad lætam læti concurrite messem,
Veridicique viri monitis, operique fauete,
Demissisque animis Reginæ iura futuræ
Excipite, alterius sæcli cum postulet ordo.
, Illud enim fœlix regnum est, cui nulla tyrannis
, Imperat, & cuius veris virtutibus hæres
, Tinctus habet frænos, plebique imponit habenas.

T. St.

DE TITVLO ET

IVRE SERENISSIMÆ PRINCIPIS
MARIÆ SCOTORVM REGINÆ,
QVO ANGLICI REGNI SVCCES-
SIONEM SIBI IVSTE VENDI-

CAT, LIBELLVS:

Simul Anglorum Regum, & Competitorum à Lancastrensi
& Eboracensi familijs descendentiũ historiam ad
hæc nostra tempora complectens.

RÆPOTENTIS Dei, qui ex
nihilò omnia condidit, summa
(Amice Lector) prouidentia in eo
elucet, quòd potentia, ac facultate
planè illa, (quam dicendo conse-
qui nullus potest) non solùm res
singulas finxerit, verumetiam animantibus omnibus
singulare quoddam donum impertiuerit, vt ad suum
quæque genus & reficiendum & conseruandum indita
quadam naturæ vi acerrimè incumbat. Qua quidem re
admirabiles ingenij ac rationis dotes, quibus homo so-
lus magno Dei beneficio cumulatus est, efficiunt, vt
omnes animantes conditio hominis multis partibus
longissimè superet. Nam per hæc præclara ingenij &
rationis munera homo non solùm sibi cauet ab ijs re-
bus, quæ præsentibus iam & ante pedes positæ videntur,

A (id

Hominis est
futura prof-
picere.

(id quod belluæ , cæteraque animantia rationis exper-
tia instinctu quodam naturæ faciunt) verumetiam
causas ex causis providè prudentèrque nectendo, lon-
gissimè in futurum prospicit, si quæ vel sibi vel Reip.
pericula multos post annos videatur impendère: ijsque
ne accidant, via vt vel occludatur, vel planè præcida-
tur, omni ratione, quam suspicionis odore possit præ-
sentiscere, sedulò laborat. Idque eò maiori cura, ac dili-
gentia attentiori, quò malum, quod vrgere sentiunt,
graviore metu animos hominum percellit. Hæc, quam
dixi, curam ab vnoquoque eò in primis referre debere,
vt Principi auctoritatem integram, patriæ, ac Reipu-
blicæ salutem certam, vtrique denique pacem ac tran-
quillitatem pariat, omnes summa animorum cõspira-
tione assentiuntur. Ad cuius negotij perfectam cumula-
tamq; rationem consequendam cum multæ quasi mu-
neris politici partes desiderètur, tum in primis hæc duo:
primum vt subditi Regem, qui Reip. iam clauum mo-
deratur, amore, reuerentia, ac honore iusto prosequan-
tur: deinde vt priusquam hic vitâ cesserit, exploratè co-
gnoscant, cui deinceps obseruantiam, & fidem suam
integram seruare debeant. Cuius rei certa, exploratâq;
cognitio, quemadmodum voluntates ad obsequium
promptas, officijq; plenas elicit à subditis, ac adeò vni-
uersum populû summa iucunditate permulcet, totûm-
que latè Regnum dulcissima pace cumulat: ita è con-
tra vbi de eo, qui iusta successione Reip. gubernacula,
Regni que falces est suscepturus, animorum acerbis
dissensionibus, partiûmque studijs certatur, erumpunt
factio

Subditi Re-
gem amore
prosequi, &
futurum hæ-
redè cognos-
cere debent.

factiones, ex factionibus apertæ inimicitia, ex inimicitijs grauiſſima pericula, ac nonnunquam funeſtiſſimæ totius Reip. conuerſiones. Quæ incommoda vt faciliùs tollerentur, totius penè orbis conſenſione factum eſt, vt poſt poſita electione (antiquitus enim non agnationis ſucceſſione, ſed virtutis electione regnatum eſt) Reip. regendæ quaſi habenæ quædam non melioribus & præſtantioribus, ſed certis hominibus, qui ex vna familia continenti ſerie fluxerunt, iſſque nonnunquam tanto muneri ſuſtinendo planè ineptis, traderentur. Quod tamen neceſſitatis vitium abundè compenſatur, partim beneficio vniuerſæ illius pacis, quam populus conſequitur, longè maximo, partim conſilijſ atque iudicijs prudentiſſimorum virorum, quibus vtuntur Reges, multò grauiſſimis: vſque eò, vt omnes, quos in vniuerſo orbe ſubefſe aut legimus, aut videmus, per multa ſæcula hereditariam potiùs ſanguinis ſucceſſionem, quàm ancipitem virtutis electionem, ſumma prudentiæ ac iudicij laude amplecti iam viſi fuerint.

Omnes porrò Principes, qui Reip. ſaluti proſpectum eſſe paulò ſtudioſiùs cupiebant, cum proprios liberos, qui in Reip. gubernacula ſufficerentur, non haberent, in eam curam ſedulò operam dabant, vt ad anſam ciuiliũ diſcordiarum præcidendam populus legitimum Regni heredem certò & exploratè cognoceret: præſertim ſi de vera Regni ſucceſſione factiones, & diſſenſiones conſecuturas cogitatione ac animo præcepiffent.

Successio regum hereditaria Reip. utilis.

Anglorum
regum cura
de futuro he-
rede.

Hanc singularem mentis prouidentiam, plámque Regni curam non solùm in multis exteris Principibus enituisse, sed etiam in Regibus, qui Angliæ, & ante & post Normannorum incurfionem factam præfuerunt, apertissimè testantur Edoardus Rex ille sanctæ Ecclesiæ haud obscurus confessor, & Richardus eius nominis primus (de quibus postea paulò vberius loquemur) quorum ille Edgarum Athelingum abnepotem suum: hic paulò ante susceptam Hierosolymitanam profectioem Arthurum Britannia Ducem, suum ex fratre nepotem, publicis optimatum & plebis suffragijs, heredes & Regni successores constituit. Eadem vigilantia Richardus eius nominis secundus Edmundum Mortimerum primæ nobilitatis virum, cui Philippa Leonelli Clarentiæ Ducis, ac Regis patruï filia heres elocata erat, omnium ordinum decreto (quod trita vulgi voce Parleamentum dicimus) Regni successorem designauit: atque, vt propinquiora exempla attingamus, Henricus Angliæ Rex eius nominis octauus ante postremam illam ac memorabilem eius in Gallias expeditionem, quantam in hac parte prouidentiam declararit, notius est, quàm vt debeam persequi fufius.

At nunc si Deus Opt. Max. illam quæ Reip. Anglicanæ clauum tenet, huius lucis vsura (qua sunt omnes & principes, & plebeij naturæ fragilitate nati) priuaret, quàm miserabiles, & illi Regno funestæ calamitates consequerentur, nisi certa indubitata successio nis ratio hominum auribus, animisque inculcetur, horret planè

planè mens præſagire, ipſaque cogitatio malorum, quæ huic Reip. impendentia vix vlla ratione excludi poſſe videntur, vulnerat animum: cùm nihil planè (ſi rem ad humanæ rationis calculos exigamus) expectari poſſit aliud, quàm vt æſtuantibus mutuæ diſſenſionis fluctibus obruta, ac inteſtinis ciuiliū contentionum flammis implicita prorfus conſumatur.

Cuius rei tantò maior eſt metus, quò apertiores huius incendiij flammæ his proximis annis euolarint: imò quò certius eſt horum fluctuum impetus Reip. Anglicanæ oras iam dudum conquaſſaſſe, ac adeò perfregiſſe. Illas dico acerrimas lites, quæ tot in locis inter tot homines hac de cauſa excitatę fuerunt: libros etiam paſſim in vulgus diſſeminatos (quibus diſſeminandis necdum modus vllus ponitur) quos vel affectus cuiuſdam deprauatio malitioſè effudit, vel conſtans veritatis deſenſio ſincerè elicit.

Quare cùm ſententię non ſolùm eorum, quos fortuna ad plebis ſortem abiecit, aut ſaltem paulò ſupra plebem excitauit, verum etiam horum, quos virtus ac nobilitas in primo honoris gradu collocauit, plurimùm de ſucceſſione diſſidentes, certiffimas Angliſ cauſas inijciant, metuendi ſibi à malis, quæ vigere iam videntur, puſto ad officium pertinere eorum, qui verè & germanè Angli ſunt, aut illis fauent: vt quam quiſque prudentiam & operam ad viam tot malis interſepiendam adferre poſſit, eam primo quoque tempore conſumat, impendatque vniuerſam. Videmus quanto ingenio, prudentia, labore, ſumptu laborant homines, vt quibus

Ex incertitudine ſucceſſoris, diſſidia Angliſ imminet.

Boni cuiuſque ciuis eſt mala Reip. imminetia propellere.

in locis maris aut fluminum irruptiones futurę timeantur, ijs intra oras ac alueos coërcendis obices ponantur: videmus in magnis ciuitatibus quanta diligentia adhibeatur in incendijs, ne quę oriantur, summa providentia præcauendis: aut si quę orta fuerint, singulari prudentia quamprimũ extinguendis. Vnde Augustus Cęsar inter cętera, quę præclarę gesserat, in primis hoc nomine laudatur, quod ab eo die, quo Roma in septem separatim partibus incendio conflagrauit, septem distribuerit in vrbe cohortes, quę excubijs diligenter agendis, huic malo in posterum viam omnem præcluderent. Nonne igitur omni cura & vigilantia pro sua quisque virili parte eniti debet ad hanc consopendam flammam, quę iam pridem emicare cœpit, quęque (nisi diligens cautio adhibita fuerit) non vnam solũm ciuitatem, sed vniuersam longę latęque Remp. suo igni implicitura, ac adeo consumptura videtur?

Cuius sanę extinguendę illa mihi videtur commodissima & longę expeditissima via, vt ciues intelligant, qui iure successionis (quę certa Regum serie continenter nexa nihil habet labeculę admixtum) Regni Anglici fasces ac diadema suscipere debet. Iam enim plerosque videas, qui vel rem planę totam ignorantes, vel falsis quorundam libellorum persuasionibus circumuenti, de recta sententia, quam semel imbiberant, ac pia obseruantia, quam alioqui præstare, & vellent, & deberent, vno quasi digitulo se in aduersa omnia transuersim abripi facily patiantur.

Quam ego iudicij ac opinionis deprauationem cum

Commodissima has contentiones secundandi via.

ex hominum mentibus euelli vehementer cupio, tum rationibus, quàm possum firmissimis idem hoc in libello conabor studiosè: non quod opinione facultatis meæ (quæ sentio quàm sit exigua) arrogantius elatus, amplius aliquid, quàm ceteros, in hoc genere consequi me posse putem: sed, cùm veritatis expiscandæ studio incensus, aduersariorum scripta diligenter legerim, ac argumēta eorum omnia Iuris Angliæ peritissimorum consilio, & iudicio, dum ibidem pro Serenissima Sctorum Regina legationis munere fungerer, adiutus, ad calculum accuratè reuocarim, vnus è multis ad hoc libenter (idque à non paucis Principibus, & magni nominis & authoritate viris rogatus) aggredior: quod me effecturum sperem, vt certissimis rationibus ipsam veritatem planè inculpam iustis rerum estimatoribus, id est, ijs qui nulli priuatae affectioni pertinaciter adherescunt, vel qui nulla sceleris cogitatione, aut partium studio verè ex animo in contrariam inclinant sententiam.

A iiij SE-

Authoris ratio, cur hunc librum in lucem emiserit.

SERIES EORVM, QVI EX LANCA-
STRENSI, ET EBORACENSI REGIIS
FAMILIIS CONTINENTER NEXI, REGNVM AN-
GLIÆ aut iustè vendicant, aut iniustè ambiunt, eo in primis nomi-
ne descripta, vt liqueat omnibus, quo iure Serenissima Princeps
Maria Scotorum Regina reliquos competitores, qui in Regni
Anglicani Solum anticipato tempore irruere contendunt, ex-
cludere debeat.

Regnum An-
glia succel-
sionis iure ad
Reginã Sco-
tia pertinet.

ANGLORVM Imperium, Elizabe-
tha eorum Principe sine liberis defun-
cta, ad Serenissimam Scotorum Regi-
nam legitimæ succelssionis iure, tituloq;
pertinere, certum, exploratũque om-
nibus euasit: vt ne id quidem aduersarij negare possint,
si modò priuatis contentionum causis & affectibus ani-
mi depositis, quid sibi videatur, syncerè, & ex animi
sententia testari velint. Neque enim diuino tantũ
naturalique iuri, sed & municipalibus Anglorum le-
gibus, & iuri communi, quod vocant, hoc consenta-
neum est, quo veluti per successorium quoddam edi-
ctum, foeminae in proximo gradu constituta, deficien-
tibus masculis, ad Regni gubernacula inuitantur.

Foeminae in
Regno An-
glia iure suc-
cedunt.

Margareta
Henrici VII.
filia natu ma-
ior, Reginae
Scotiae Auia.

Foelix, faustaque sit memoria illustrissimæ Princi-
pis Margaretae Scotorum quondam Reginae, quæ cum
esset Henrici Anglorum Regis septimi filia natu maxi-
ma, nupsit Iacobo Scotorum Regi eius nominis quar-
to, ex quo, Deo (cõstanter dixerim) authore, felicibusq;
auspicijs ac lætis auibus, suscepit Iacobum quintum

Sere-

Serenissimæ Principis nostræ Mariæ patrem. Ex quo patet Henrici septimi liberis sine prole defunctis, Mariam Principem nostram Margaretae Auiæ suæ ius ac locum obtinere, & ceteris omnibus, qui ex Regia stirpe originem duxerunt, cognationis iure anteponi. Atque hæc quidem simplex est veritatis narratio, quæ si fidem apud omnes caperet, verbis dilatanda non esset. Sed quoniam eò plerosque impellit ambitio, vt contentionum magis quàm veritatis sint amantes, eiusque lumen furore obumbrare conentur, fusiùs à nobis est explicanda: & quamquam satis per se clara est, multarum rerum documentis illustranda venit, vt Serenissimæ Principis Mariæ Competitores, si rationum momentis minùs acquiescunt, frangantur tamen, vt quod contrà dicant, habeant nihil, & detracto velo, purè syncerèque res omnibus & Principibus & populis appareat.

Primum igitur Anglorum Regum genealogiam qua nullum iuste successione maius argumentum esse potest, ostendemus, eandemque ab Eduardo tertio Anglorum Rege, & clarissimis illis Lancastrensi ac Eboracensi familijs ad hæc nostra tempora per modum historię verè deducemus: deinde Competitorum argumenta ponderabimus, vt rebus sic vtrò citròque disputatis, veritas faciliùs elucescat.

Rex Henricus eius nominis septimus à Lancastrensi familia oriundus, vxorem habuit Elizabetham, Eduardi quarti Anglorum Regis primogenitam, familiæque Eboracensis hæredem. Quo quidem cõnubio cruentæ illæ factiones Albæ Rosæ, quam Eboracensis, & Rubræ,

B quam

Quæ in hoc opere tractantur.

Lancastrensis & Eboracensis familiarum series, progressus & insignia.

quam Lancaſtrenſis familiae ferebant, à gentilitijs partium inſignibus ita denominatae, & quae rem Anglicam tam diu, tamque miſerè afflixerant, Deo tandem miſerante, finem inuenere. Duae ſiquidem Regiae familiae potentiffimae, Lancaſtrenſis videlicet, & Eboracenſis, à duobus Eduardi tertij Anglorum Regis filijs, Ioanne nimirum de Gandauo Duce Lancaſtrenſi, & Edmundo Duce Eboracenſi ortae, de principatu inter ſe contententes, proceres ac plebem Anglicam in contraria ſtudia diu diſtraxerant. Nec bellorum aut caedis ciuilibus modus aut finis vllus, donec vtriuſque familiae iura per eas nuptias in vnum coaluere, ſicque factiones omnes, ac bella inſterna è medio ſublata videbantur. Cauſa autem & origo huius diſſenſionis haec erat.

Eduardus tertius Rex Angliae, is qui à rebus in Gallia praecclare geſtis, victoris nomen apud ſuos obtinuit, quatuor filios genuit, Eduardum Valliae Principem natu maximu: Lionellum Ducem Clarentiae natu proximum: Ioannem de Gandauo dictum, Ducem Lancaſtriae, tertium fratrem: & Richardum de Langley Ducem Eboracenſem, qui fuit quartus frater.

Eduardus Princeps mortuus eſt ante patrem, relicto poſt ſe filio, qui Auo ſuccedens, Richardus ſecundus Rex Angliae appellatus eſt. Hic Regno priuatus per Henricum quartum patruelem ſuum, filiu dicti Ioannis Ducis Lancaſtriae ex Blancha vxore, in carcere deceſſit ſine liberis. Regnum igitur ad haeredes tertij fratris, & ad familiam Lancaſtrenſem hoc pacto tranſlatum eſt.

Vtraque familia ab Eduardo. 3. originem duxit.

Diſſenſionis magnae inter has familias Cauſa.

Quatuor Eduardi 3. filij.

Lionellus autem 2. frater Dux Clarentiæ, vnicam filiam & hæredem habuit Philippam, vxorẽ Edmundi Mortimeri Comitis Marchiæ, cui nomen Claudus Roger. Ex his natus est Rogerius Mortimerus Marchiæ Comes, coætaneus Richardi secundi qui Regnum amisit. Cuius Rogerij vnicam filiam, & hæredem Annam Richardus Cantabrigiæ Comes, familiæ Eboracensis ex dicto Richardo Langley quarto fratre, duxit vxorem. Vnde factum est, vt iam familia Eboracensis propter hanc Annam ex Clarentiæ Ducibus oriundam, propiorem, vt videbatur, titulum ad Regnum Angliæ nacta grauisissimam illam cum Lancastrensi familia simultatem duabus infestissimis factionibus exercuerit.

Eboracensis
familia prin-
cipium.

Tertius frater Ioannes de Gandauo Dux Lancastræ, primam vxorem habuit Blancham filiam, & hæredem Henrici Lancastræ Ducis. Qui Henricus, (quod valdè notandum est) ab Edmundo descenderat seniore quidem filio Henrici tertij Regis, ideóq; Regni hærede, sed pater eum exheredauerat, præposito iuniore filio Eduardo primo. Quam iniuriam non ferens Henricus postea eius nominis quartus Rex, ex illa Edmundi familia natus, parentibus Ioanne de Gandauo, & Blancha iam dictis, Richardum secundum vltimum ex Eduardi illius primi successoribus, Regno, vt ante diximus, priuauit. Henrico quarto successit filius eius Henricus quintus maximæ existimationis Princeps, qui ex Catherina vnica Caroli sexti Regis Francorum filia suscepit Henricum sextum Angliæ Regem. Cui Eduardus 4. familiæ Eboracensis coniecto in carcerem, vbi

Ioannes de
Gandauo Lan-
castræ fami-
liæ caput, &
eius succes-
sio.

& mortuus est) Regnum ademit, filiumque eius Eduardum Principem statim à prælio Tubsberienfi clâculum extingui iussit. Mansit tamen adhuc Lancastrensis familia. Nam Ioannes de Gandauo ex alia vxore sua, quæ tertia & postrema fuit, Catherina Svvinforda, filium genuit Ioannem Comitem de Somerses, & Marchionem de Dorset. Rursus iste Ioannes Comes filiam habuit Iohannam nuptam Iacobo primo Regi Scotiæ, qui tertius ex Steuardorum familia post duos Robertos 2. & 3. genuit Iacobum 2. Regem Scotiæ, cui successit Iacobus 3. ex quo natus est Iacobus 4. qui vxorem duxit Margaretam sororem Henrici octauæ natu maximam, ex qua Iacobus quintus, cuius filia Maria nunc Scotiæ Regina: & filium Ioannem Ducem Somersesensem. Cuius vnica filia Margareta de Somerses nupsit Edmundo, qui vterinus frater Henrici sexti ex eadem matre Catherina (nam patrem habuit Odoënum Iudder secundum Catherinæ maritum) ab eodem Comes Richmondiæ declaratus est. Horum filius erat Henricus septimus Rex Angliæ, postquam Richardum 3. Tyrannum in prælio iuxta Bosvorthum occidisset. Sed ad familiam Eboracensem, quæ à quarto Eduardi tertij filio descendit, veniamus. Ille Richardus Comes Cantabrigiæ, quem suprâ diximus, Annam Mortimeram vnica ex Clarentiæ familia heredem duxisse vxorem, filium habuit alterum Richardum Ducem Eboracensem, Principem illius factionis, quæ gestabat albam Rosam. Qui cum Henrico sexto factionis Lancastrensis, cuius rubra Rosa erat insigne,

diu

diu dimicans in prælio Vvaikfildensi, est occisus, relictis tribus filijs, videlicet Eduardo quarto, qui Henrico sexto in carcerem coniecto, diadema ad Eboracensem familiam sic translatum occupauit, & liberos genuit Eduardum 5. qui patri successit, atque Elizabetham: Georgio Duce Clarætix, qui ab eodem Eduardo quarto fratre suo interfectus est, relicta Margareta filia Comitissa Sarisburiensi, quæ nupsit Polo: Richardo tertio Duce Glocestriæ, qui mortuo Eduardo quarto fratre, & filio eiusdem Eduardo 5. clanculum extincto, Regnum per tyrannidem occupauit. Hunc igitur Henricus 7. vt cœpi dicere, descēdens ex familia Lancastrensi, & alterius factionis Princeps, nullis relictis liberis occidit propè Bosvorthum. Et vt extirpatis factionibus, suam cum Eboracensi vnā eandēque familiam faceret, Elizabetham Eduardi quarti Regis filiam duxit vxorem. Atque origo & finis tantarum dissensionum sic à nobis obiter descripta sit.

Nunc de Henrico septimo pergamus dicere, is ex eadem Elizabetha filium genuit, Henricum eius nominis octauum (nam Arthurum & Edmundum, qui ante patrem decessere, prudens prætereo) filias verò Margaretam & Mariam. Henricus octauus vxorem duxit Catherinam Ferdinandi Regis Hispaniarum filiam, fratris Arthuri nuper antè demortui viduam, ex eaque genuit Mariam, quæ postea in Anglia regnauit. Deinde repudiata Catherina, eo prætextu, quòd mortui fratris prius vxor fuisset, superinduxit Annam Bologniam Thomæ Boloni equitis filiam, ex qua genuit

Henricus 7.
ex familia
Lancastrensi
descendit.

Harum fami-
liarū in Hen-
rico 7. &
Elizabetha
eius coniuge
vnio.

Henrici 7.
Soboles.

Henrici 8.
proles.

B iij filiam

filiam nomine Elizabetham, viuente etiamnum Catherina. Demum Anna capite mulctata, cum prius eam tum adulterij tum proditionis ream damnasset, duxit Ianam cognomento Semeram, equestri familia ortam, ex qua genuit Eduardum sextum, quo absque liberis decedente, quamuis acta Parleamenti edita aliquando auctoritate Henrici Octavi in dubium vocarent iura successionis Mariæ & Elizabethæ filiarum dicti Henrici, ad successionem tamen Regni Angliæ Maria primum, deinde Elizabetha, quæ nunc dominatur, vocatæ sunt. Quibus absque liberis decedentibus, proximus in successione locus Serenissimæ Mariæ Scotorum Reginae iure debetur.

Sed priusquam huius quæstionis explicationem aggrediamur, alienum non erit cum de sobole & prole Regia, tum de illis qui ius Regni & successionis ad se spectare contendunt, paucis dicere.

Henricus itaque septimus ex Elizabetha Eduardi quarti filia, vti supra demonstrauius, genuit Henricum Octauum, & Margaretam nuptam Iacobo quarto Scotorum Regi, & Mariam nuptam Ludouico duodecimo Galliarum Regi, qui ex ea nullam sustulit prolem. Henricus Octauus, vti meminimus, genuit tres liberos diuersis matribus natos, nempe Eduardum sextum, Mariam, & Elizabetham. Ex Margareta Henrici septimi primogenita, & Iacobo quarto Scotorum Rege, cui primò nupsit, ortus est Iacobus quintus pater Serenissimæ Principis Mariæ nunc Scotorum Reginae, Et inde, Rege mortuo, nupta Archibaldo Augustiæ Comiti,

Margaretæ
filie natu ma-
ioris Henrici
7. successio.

Comiti, eadem peperit Margaretam Douglasiam olim vxorem Mathæi Steuardi Comitis Lenoxiæ, nobilis Scoti. Hęc Margareta liberos habuit duos ex Lenoxio genitos, Henricum & Carolum, iuvenes summæ spei & indole planè Regia præditos. Sed de his aliàs.

Maria Henrici septimi filia natu minor post obitū Ludouici Gallorum Regis nupsit Carolo Brandonio Suffolcię Duci, qui ex ea duas genuit filias, Franciscam scilicet ac Eleonoram. Nam Henricum huius Caroli filiū, qui non diu superstes fuit, de industria prætermitto. Frãcisca nupsit Henrico Grayo Dorchestriæ Marchioni, ad Suffolciæ Ducatum postmodū euecto. Is I Henricus ex ea genuit filias tres, nempe Ianam, Catherinam, & Mariam. Iana natu maior nupsit Gilfordo Dudley Ioannis Ducis Northumbriæ filio, quod quidem conubium inauspicatò videtur initum fuisse, eò quòd tam illis ambobus, quàm parentibus ac multis alijs exitium attulit. Catherina desponsata fuit Henrico Harberto Gulielmi Pembrochiæ Comitis primogenito. Maria natu minima simili modo desponsata fuit Arthuro Grayo, Gulielmi Grayi filio. Sed vtraque sponsalia, parentum potius suffragante consensu, quàm vllius legis autoritate, postea, vt accepi, partibus in iudicium accersitis, palamque renunciantibus, irrita omnino & inualida publicè declarata fuere: sicut etiam alia eiusdem Catherinæ cum Comite Hartfordiæ (cui duos filios adhuc superstites peperit) clam attentata sponsalia, de quibus nonnihil postea dicemus. Et hęc de prole Franciscæ.

Mariæ filiz
natu minoris
liberi.

Duo Hart
fordiæ Comi
tis filij ex Ca
therina.

Nunc ad Eleonoram veniamus. Eleonora Mariæ Suffolciensis altera filia natu minor, nupsit Georgio Cliffordio Comiti Cumberlandiæ, qui ex ea genuit filiam nomine Margaretam, nunc Comitis Darbiensis vxorem, cui numerosam prolem peperit. Et hæc vera est (quantum inuestigare potui) genealogia vniuersæ prolis ab Henrico septimo & Elizabetha vxore descendens, quæ ius aliquod in Regno Angliæ sibi vindicare valeat. Restat igitur, vt pauca quoque de prosapia Regis Eduardi quarti subiungamus.

Eduardi 4.
proles & suc-
cessio.

Is Eduardus albæ Rosæ factionis princeps, filios genuit duos, quos Richardus frater Regnum affectans, pessimo post homines natos exemplo, interficiendos curauit: filias verò quatuor, quarum natu maximam nomine Elizabetham, Henricus septimus rubræ Rosæ factionis princeps, vt supra ostendimus, duxit vxorem: Alteram nomine Catharinam (vt de ceteris duabus taceam, quarum nulla extat soboles) vxorē duxit Gulielmus Cortenaïus Deuoniæ Comes, ex eaq; genuit Henricum Cortenaïum, quem lesæ Maiestatis insimulatum Henricus Octauus consobrinus capite multauit. Huic Henrico Cortenaïo superstes fuit filius vnigenitus Eduardus nomine, quem ab ipsis vsq; teneris annis carceri mancipatū, Maria Angliæ Regina, insigni clementiæ exemplo, non liberauit modò, sed prædijs etiam, bonisque omnibus paternis donauit, in integrumq; restituit. Sed iuuenis postmodum obiit Patauij in Italia: cui si vixisset, post Henrici septimi prolem extinctam, corona Angliæ iure optimo cedere debuisset.

In hoc Cortenaio iam extincto deficeret Eduardi 4. progenies, quantum ad lineam rectam, si non superesset Henrici septimi & Elizabethæ progenies. Quod si aliquando euenerit, querendus est hæres in linea transuersa, siue (vt Iurisperiti loquuntur) in linea collateralis.

Scire igitur oportet Richardum Plantagenistam dictum, Ducem Eboracensem, quem in prælio Vackfil-densi ab Henrico sexto interfectum diximus, & de cuius prosapia nunc agimus, filios habuisse tres, Eduardum quartum scilicet, qui Henrico sexto Lancastrensi expulso, Regnum adeptus est: Georgium Clarentiæ, & Richardum Glocestriæ Duces. Quocirca deficiente Eduardi progenie in linea, vt dictum est, recta, recur-rendum est ad lineam transuersam, hoc est, ad Geor-gium Clarentiæ Ducem, qui secundus Plantagenistæ in ordine filius fuit, & ad sobolem ab eo descendentem. Nam de Richardo fratrum natu minimo, qui sine li-beris decessit, superuacaneum erit verba facere.

Georgius itaque Clarentiæ Dux, frater Eduardi quarti natu minor, ex Isabella Vvaruici & Sarisburix Comitissa liberos procreauit duos, Eduardum scilicet, ac Margaretam. Post mortem Georgij, quem Eduar-dus quartus frater ob suspicionem affectati Regni dolio, vt fertur, vinario demersum è medio tulit: Eduar-dus filius iam inde à puero in carcere Londini, quem Turrim appellant, detentus, simili modo accusatus ab Henrico septimo tandem capite plectitur. Margareta Sarisburiensis Comitissa nupsit Richardo Polo Equiti

Linea trans-
uersa succes-
sionis regni.

Georgij Cla-
rentiæ Ducis
familia.

Polorum fa-
milias.

Cardinalis
Polus.

Familia Hun-
tingtonensis
à Georgio
Claretiæ Du-
ce deducta.

Romanorum
Impera. Ro-
dulphus, &
Hispaniarum
Rex Catholi-
cus Philippus
regisq; Por-
tugalliæ ab
Eduardi 3.
stirpe dedu-
cuntur.

aurato, qui ex ea genuit Henricum, Arthurum, Galfridum, Reginaldum, qui postea ob insignes virtutes in Cardinalium ordinem cooptatus, Cardinalis Polus appellatus est. Henricus primogenitus (vt de ceteris taceam) duas reliquit filias, Catharinam scilicet Polam, nuptam Francisco Hastingsio Huntingtoniæ Comiti, & Vvenefredam natu minorem: de qua, dummodo sororis natu maioris soboles (quæ satis numerosa est) extiterit, non erit opus plura dicere. Hoc itaque modo deficiente Henrici septimi progenie, ius albæ Rosæ siue Eboracensis familiæ, quæ ab Eduardo quarto fluxit, per lineam, vt vocant, transuersam à Georgio Clarentiæ Duce in familiam Polorum, indeque in Hastingsiorum siue Huntingtonensem transit.

Ex eadem etiam profapia, videlicet ab Eduardo tertio Anglorum Rege, longa successione serie, ortum habet Philippus Hispaniarum Rex Catholicus, à Ioanne scilicet de Gandauo, Duce Lancastræ, Eduardi tertij filio, qui duas habebat filias Philippam & Catharinam: quarum Philippa peperit Eduardum Regem Portugalliæ (à quo etiam reliqui illius regni reges profluxerunt) patrem Eleonoræ Imperatricis (quæ mater fuit Maximiliani Cæsaris, patris Philippi Regis Castiliæ, qui genuit Carolum Quintum inuictissimum Imperatorem, patrem Serenissimi & prudentissimi Principis Philippi Catholici Hispaniarum Regis nunc feliciter regnantis,) & augustissimæ Mariæ, matris inuictissimi Romanorum Imperatoris Rudolphi, qui nunc piè & moderatè imperium administrat.

Sed vt nihil eorum omnium quę ad hanc Regiam successionem pertinent, omittere videamur, hoc breuiter de D. Margareta Duglassia Serenissimę Marię Scotorum Regine amita, adijcere visum est. Illam nimirum in matrimonium Lenoxio Comiti nobili Scoto, Rege ipso Henrico 8. consentiente & applaudente, datam esse, cui dotis nomine amplas possessiones atque terras in Anglia donauit. Ex Margareta Comes ille duos suscepit filios, Henricum & Carolum. Quorum Henricus, vt erat princeps mirę pulchritudinis atque procerę stature, ita optimę spei, in Anglia natus, in Scotiam, vt Comitem patrem inuiseret, veniens, & in aula quoque serenissimę Scotorum Regine Marię aliquantulum moram trahens, & in illis præclaris & honestis iuniorum Principum exercitijs versatus, ita Regine animam ob speciem virtutis suę, in sui amorem allicit, vt sponte illum in maritum eligeret, sentiens inde ius sibi accrescere, cum ipse Henricus in Anglia natus, & educatus fuisset, & supplere posset omnem defectum, si quis sit, qui contra Mariam Regnam obijci posset: quod fusiùs sequenti tractatu disseremus.

Hoc matrimonio inter serenissimam Mariam Reginam & Henricum (quem Albanie Ducem & Rossie Comitem creauit) omnibus & solennitatibus, & cęremonijs de iure requisitis, absoluto & perfecto, peperit inde Maria eidem Henrico filium Iacobum Heroicę indolis optimęque spei Principem, & ipsius serenissimę Regine heredem legitimum: qui & paternę,

C ij mater

Comitissę
Lenoxiæ li-
beri.

Maria Sco-
torum Regi-
na Henrico
Stuardo Le-
noxie filio
nupsit, vnde
filius optimę
spei princeps
nascitur.

maternæq; tum pulchritudinis, tum virtutis viuas etiam
in impubere ætate præ se fert imagines.

Hæc de successione Regni Angliæ, & de illis qui
ius aliquod in successorio edicto sibi vendicant, breui-
ter dicta sufficiant. Sed vt ea omnia melius & per-
fectius dignosci possint, gradus omnes descen-
dentium, & collateralium ab Eduardo ter-
tio (à quo vtraque familia, Eboracensis
& Lancastrensis, ortum habuit) in
tabula exprimi curauimus, ita vt
totius stemmatis & successio-
nis ordo ac series inde fa-
cillimè cuilibet intuen-
ti pateat.

HIC INSERENDA EST TABVLA
GENEALOGIARVM.

DE TITVLO ET IVRE SERE-
NISSIMÆ PRINCIPIS MARIÆ SCO-
torum Reginæ, quo Anglici Regni succes-
sionem sibi iustè vendicat, Libelli
pars altera,

In qua etiam aduersariorum obiectiones diluuntur.

ASSERIMVS ergo legitimam Anglicani Regni heredem (quam Angli peruulgata voce Apparentem vocant) esse eam foeminam, quæ propter singulares, ac penè diuinas dotes, quibus vel natura eam egregiè, vel Deus magnificè cumula-uit, digna planè sit, vt Regnum non dico Anglicanum longè nobilissimum, sed etiam quodcunque aliud, aut dignitate excellentius, aut amplitudine maius, heres obtineat, ac Regina administret.

Quamquam dignitati ipsius & amplitudini in hoc genere nihil tribuendum censeo (absit enim, vt aliorum ius, si quod sit, cuiusque dignitas excludat) nisi enim rationum momentis clarissimè demonstraro, & iustitiam ipsam, ac omnes planè leges cum huius Principis dignitate omnino congruere, huic dignitatis sola laus maneat integra, alijs ius omne, si quod illis Deus & lex tribuerit, sartum tectum seruetur.

D iam

Regina Scotiae legitima regni Angliae haeres.

Iam verò cum & Deus, & natura, & lex, hoc eam foeminam expectare iubeant, cuius titulum & ius Regni praesenti oratione prosequor (eam dico praesentissimam Heroïnâ Dominâ Mariam Scotiae Reginam) spero fore, ut postquam æquus lector ius successionis eius attentè introspexerit, & diligenter examinauerit, si antè erat ei persuasum, in verissima sua opinione multò magis confirmetur: si non erat, aut si contrarium planè senserat, his argumentis victus, mutet sententiam, & iustissimis de causis veritati cedat.

Ius igitur huius Serenissimæ Principis sicut est clarissimum, maximeque perspicuum, ita & diuinæ legi, & naturali, & municipali huius Regni & omnium fere consequenter Regnorum est proculdubio maximè consentaneum, utpote ex maxima sanguinis Regij propinquitate natum atque protectum.

Regina est, filia Reginae, patre Iacobo nata Rege Scotiae, qui filius erat Margaritæ sororis Henrici Octavi Regis Angliæ natæ maximæ, cuius Margaritæ filia quoque est Domina Lenoxiæ, sed ex posteriori marito. At verò Do. Francisca, quam non ita pridem Henricus tùm Marchio Dorcestrensis, post Dux Suffolciensis, uxorem duxit, & Do. Eleonora, quæ Comiti Cumberlandiæ nupsit, earumque soboles, ex Maria omnes descendunt Gallia Dotaria (ut vulgo loquuntur) sorore memorati Henrici Octavi, natæ minima, quam Carolus Brandonus Dux Suffolciæ coniugè acceperat.

Possem hîc antiquiora tempora in medium proferre, & à multis retrò seculis etiam ante victoriam Nor-

mannonum, præstantissimos Angliæ Reges commemorare, ex quorum Regio sanguine illa descenderit. Quod quidem non est nostri instituti, & ius successionis hæctenus solùm vrget, vt inde constet eam in Angliæ Regno certè pro alienigena, seu omnino extranea, reputandam non esse. Sed ea quæ iam proferre volumus argumenta, & probationes ad confirmandum ius successionis eius, & titulum Regni Anglicani hæreditarium, ex his legibus, diuina scilicet & naturali, colliguntur, illisque tanquam fundamentis innituntur. Quæ non solùm ad politicas cæterarum gentium administrationes assumptæ, sed inter antiqua iura Angliæ & consuetudines patrias primùm ratione comprobata, deinde longo vsu, & temporis diuturnitate receptæ, iam inde à prima politix eius Regni institutione, ad hodiernum vsque diem obseruatae sunt.

Non defuere tamen malè affecti homines, qui artificiosis quibusdam argumentorum nebulis acies humanarum mentium præstringere, & clarissimam lucem huius certissimi tituli, si fieri posset, ne ceteri eam viderent, prohibere conati sunt, dum eam aut extinguere penitus, aut obscurare saltem exoptarent, verbo quidem, & tanquam alicuius legis specie, re autem vera contra legem: & prætextu Senatusconsulti seu statuti Parlamenti, re autem vera contra veram Parlamenti sententiam.

Nobis autem, etsi in hac causa tam certis & solidis fundamentis nixa, rationis & legis, defendendi partes sustinere, fatis esset, & (quod est facillimum) solùm ea

declinare, quæ ab aduersarijs obijciuntur, quæq; à communibus, quas vocant, legibus, & municipalibus Regni statutis, maximè petuntur: tamen, vt æquitati causæ nostræ, & firmitati accedat aliquid, plurimas magni momenti rationes proferemus in medium, atque eas grauisima legum auctoritate sic confirmabimus, vt ab aduersarijs nullo modo rectè refelli queant. Itaque omnino speramus, hoc libello perlecto, & quid habeat diligenter introspecto, nullum postea scrupulum, nullam vel leuissimam de iure successionis dubitatiunculam candidis hominum animis ad hæsuram. Quorum expectationi, & conscientiæ, etsi hac disputatione magno pere confidimus abundè satis nos esse facturos, nec de æquitate causæ nostræ quicquam omnino dubitemus: tamen fatendum est modum ipsum & viam differendi hac de re difficultatibus maximis esse refertam. Istiusmodi enim causæ Principum sicut rarissimè contingunt, ita rariùs inuenias lege aliqua aut decreto de illis disceptatum, disputatum, definitum: & si interdum fiat, vt quædam senatusconsulta eò spectare videantur. Neque enim patria Angliæ iura, nec ipsum corpus Romani siue civilis iuris de dominatione Regia, sed de priuatorum hominum causis agit. non enim solent Principes aut Reges subijcere sese legibus, quibus soluti sunt.

Instit. de iust.
& iure §. fin.

L. Princeps
§. de legib. l.
digna vox
C. cod.

Nihilominus ad æquitatem causæ nostræ melius declarandam, etsi negare nolim quòd ex iure municipalis sciri oporteat, ad quem Regni successio pertineat, & quòd patrijs legibus tam Regum, quàm subditorum

ius

ius hereditarium decerni debeat, assero tamen inter ius Regis, & aliorum interesse plurimum. Non enim regię successionis titulum regulis & axiomatis patrij iuris ita teneri, vt eadem via & ordine in hoc, atque in priuatorum hominum hæreditatibus decernendis & examinandis procedatur.

Ad cuius rei confirmationem consideremus municipalia, seu communia, quæ vocant, Regni Angliæ iura, quænam sint, & eorum sanctiones, quibus nitantur fundamentis, quem locum habeant, quatenus admittantur.

Illud certè est perspicuum, commune ius Angliæ non esse legem scriptam, sed generali tantum totius Regni consuetudine niti, vt ex tractatu Ranulphi Glanuillensis vetustissimi & celeberrimi auctoris aperitissimè constat, qui regnante Henrico secundo, cum eidem esset intimus à consilijs, & in iure dicendo Prætor primus, de legibus & consuetudinibus Angliæ librum scripsit. Testatur hoc alterius etiam Dicæarchi (nos Iustitios vocamus) clarissimi viri Do. Fortescui liber ille, quem iam tum Regni Cancellarius hoc argumento composuit, de laudibus legum Angliæ, & per ea quæ scribuntur 33. tt. b. 51. & per E. 4. 19. Porrò autem illa, quæ apud Anglos consuetudo dicitur, illa est tantum, quæ longo vsu & multorum annorum præxi in forensibus regię Majestatis Curijs perpetuò apud illos agnoscitur, & conseruatur, & merito pro lege habetur. Quæ in re antiquam Lacedæmoniorum politiam imitari videntur, qui multis iam præteritis seculis olim

D iij Remp.

Ius patrium Angliæ consuetudine magis quam lege scripta nititur.

In prolog. suo ciuid. li. fo. 1. & 2.

De dicto Ranulpho vide Giraldum Cambrenf. in topographia de Vvallia.

Fortes. de laud. leg. Angl. C. 17.

Instit. de iure nat. gen. & ciu. §. ex non script. l. de quibus. & l. diuturna. ff. de legib.

Remp. suam prudentissimè, magnâque cum sui nominis gloria per leges non scriptas administrarunt, cum contra apud Athenienses leges scriptæ prorsus obtinerent.

Hoc cum vsque adeò verum sit, vt nec ratione aliqua, nec auctoritate negari queat, illud præterea considerandum est, vtrum ex hac perpetua consuetudine ius Regni quoque hereditarium examinari, probari, & definiri possit, an non. si potest, præteritorum temporum testimonijs ostendendum est, ita factitatum fuisse: alioquin, qui contrarias partes sequuntur, asserunt tantum, & non probant. Non enim dici potest, quicquam consuetudine aliqua teneri, aut obligari, nisi ita fieri prius consuetum fuerit, & nisi ex vi eiusdem consuetudinis. Atqui certissimum est non habere Anglos vel vnum aliquod exemplum ex curijs Regijs, quod de tali consuetudine proferre queant. Dicam amplius, quin & probabo faciliè, nullam prorsus regulam iuris Anglici communis siue generalem seu specialem, aut iam ab aduersarijs esse citatam, aut in posterum citari posse, quæ ad Regem ipsum obligandum, regni que successionem decernendam pertinere, & extendi iusta aliqua interpretatione existimata fuerit. Illud certè non negabo, multas regulas iuris proferri posse, quæ prærogatiuam Regis, & iurisdictionis Regiæ præminentiam ostendant, sed quæ illum obligatum & obnoxium teneant, ne vnâ quidem, vti iam dixi, proferre possunt.

Asserunt denuò aduersarij in libello, quem de hoc eodem successionis iure ediderunt, hoc esse in Anglorum

rum iure clarissimum axioma, neminem, qui extra Angliam natus sit, & patre ac matre, qui Regi Anglorum subditi non sint, editus, cuiuscunque hereditatis in Anglia potiundæ esse capacem. Quod axioma cum generale sit, nulla verborum exceptione restrictum, ad regni quoque successionem necessariò extendendum esse adiungunt. Quid verò per Anglorum ius significari velint, non satis intelligo. Sin illud sit, quod existimo, ius commune seu municipale Angliæ, non est sanè in iure communi Angliæ tale aliquod axioma, sicut postea clarissimè demonstrabo. Si verò disputandi causa hoc loco concederetur, esse hoc vniuersale axioma in eodem iure communi, tamen dum ita esse vniuersale asserunt, vt nullam patiatur exceptionem, aut inscitiam suam produnt, aut verborum fidem negligunt. Constat enim apertissimè ex statuto 25. E. 3. (quod explicationem habet illius regulæ iuris, quam illos nomine axiomaticis seu Maximæ insinuare arbitror) eam ad Regiam sobolem non extendi.

Vndè perspicuum euadit, non pertinere generaliter ad omnes. Quod si ad liberos Regios non extendatur, ne in ceteris quidem hereditatibus vllis, quæ à maioribus ad ipsos deuenierint, sequitur à fortiori, minus ad successorem regni & imperij ius hereditarium obligandum posse extendi.

Atque vt planè & breuiter respondeatur testimonijs in libri aduersariorum margine notatis, nempe 5. Eduard. 3. tt. Ayle 13. Edou. 3. tt. Bref. 3. Edou. 3. tit. Coson. 42. Edou. 3. fol. 2. 22. Henric. 6. fo. 42. 11.

Henric. 4 fol. 23. & 24. litleton. ca. vilenage. luce clarius apparebit ijs, qui hos libros legere, & perlustrare voluerint, nullam in illis reperiri voculam, quæ vel speciem aut umbram aliquam huiusmodi sententiæ habeat, vt regni scilicet titulus obnoxius sit huiusmodi præten-
sæ generali regulæ seu maximæ.

Casus ab ad-
uerialijs pro-
positus tan-
tùm ad sub-
ditos perti-
net.

Etenim omnes casus in memoratis libris descripti, & disceptati, pertinent tantùm ad alienigenas, vt illis auferatur potestas petendi terras, tanquàm hereditarias, & veluti subditorum iure secundum Angliæ leges experiundi, ac litem intendendi. Nihil autem prorsus ad Regem ipsum spectat, aut eius subditos, quasi illi minùs inde capaces redderentur.

Quæro enim, an ex occasione illius inhabilitatis seu impotentię, quam statuunt libri isti, vlla sit de titulo Regni controuersia? Certè nulla. Ausim dicere ne vnum quidem verbum. Id quod erit perspicuum omnibus, qui libros illos legere, & euoluere voluerint. Nec pudet tamen aduersarios ea notare pro sufficienti & idonea auctoritate, ad tuendum & efficiendum id quod cupiunt. Sed quemadmodum illam regulam iuris Anglorum de impotentia hereditandi sic videri volunt interpretari, vt sit axioma iuris vniuersale: ita mihi videtur, quòd ignorare non deberent illud quoque axioma legis esse vel equè, vel magis etiam generale, quòd scilicet nullum axioma nullauè Maxima iuris ad Regem aut Regni ius obligadum extendi queat, nisi eorum in illis specialis & diserta mentio fiat, vt apparet ex varijs Prouincijs, & regulis iuris, quæ non
minùs

Succesio re-
gia nulla Ma-
xima iuris te-

minùs latè patent, quàm illa aduersariorum commentitia Maxima, nec tamen Regem, aut Regni ius obnoxium tenent.

Exempli causa. Perspicuum est illam Maximam de tenente ex gratia (quem leges Anglorum, Tenent By the courtesy vulgò vocant) absque vlla prorsus exceptione esse vniuersalem: non obligat tamen ius Regiæ successionis, nec ad eius aliquod beneficium extenditur, qui Reginam Angliæ in matrimonium duxerit. Id quod omnes Anglici iurisperiti magno consensu disertè definierunt, cum Philippus Rex Reginam Mariam duxisset vxorem, tametsi ad maiorem securitatem, & vt mens atque sententia tam Regis & Reginæ, quàm omnium ordinum totius Regni luculentius declararetur, statutum est, & in acta publica relatum, ne Rex Philippus ius aliquod seu titulum ex illa gratiosa tenentia vendicaret.

Est præterea & illa Maxima generalis: si quis possidens fundos in Feudo simplici, absque prole mascula mortuus fuerit, relictis nonnullis liberis fœmineis, fundi inter eas æquis portionibus distribuentur. Quam Maximam in Regni successionem non habere locum, cum viri in Anglorum legibus eruditissimi viuentem iam tum Eduardo non ita pridem Illustrissimo Principe definierunt: tum ex ipsa consuetudine seu praxi nemo vel communi sensu præditus non facile intelligit. Ibi enim natu maxima fit heres in toto, perinde ac si esset proles mascula.

Generalis est, & illa Maxima. Vxor, marito de-

E fun

Nec quod
fundi inter
filias sint di-
stribuendi.

Nec quod
vxor habeat
terciam par-
tem.

5. E. 3. tit.
prer. 21. E. 3.
9. & 28. tt. 6.

Nec regala
de possessio-
ne fratris.

Demy sang.
L. Iurifcon
sultus 15. fo.
ff. de grad.
aff.

functo, heres erit ex triente, & tertiam habebit partem ex optimis quibusque coniugis sui possessionibus. Constat tamen nullam unquam Reginam in tertiam partem Regni successuram, ut apparet in 5. E. 3. prerog. 21. E. 3. 9. & 28. tt. 6. & ex alijs plurimis libris.

Præterea, Regula de possessione fratris, cum sit uniuersalis, & indeterminata: nunquam extensa est, neque extendi unquam potest ad regni hereditatem. Nam frater ex vno parente succedet, non soror ex utroque, ut ex Iudice Moylo Anglo insigni Iurifconsulto patet, & exemplis Regum Etheldredi fratris & successoris Eduardi Regis & martyris, Eduardi Confessoris, qui frater erat Edmundi Regis, & multorum aliorum ostendi potest, qui ex altero tantum parente ex dimidio sanguine, ut dicunt, in Regnum Angliæ successerunt. Qualis fuit Maria quoque nuper Regina, & nunc soror eius. Quæ in omnibus legum Anglicarum, quas vocant, relationibus (recordis vulgo seu scriptis memorialibus) habentur, in quibus singulis seorsum Regni seu successionis titulus disceptatur (id quod quotidiana praxis tam in foro rationum, Exchequer dicto, quam in ceteris curijs manifestè docet) disponunt de rebus suis tanquam heredes inuicem ex successione sanguinis: quod ut facerent, si vulgares & privatae personæ essent, lege ijs non concederetur, quòd illas constat dimidio tantum sanguine, ut vocant, coninctas esse, nempe ex vno patre, sed diuersis matribus genitas.

Atque

atque ira cognatas dici.

Illam rursus generalis regula est in iure Anglorum, quòd executor testamenti habebit bona mobilia testatoris, & non heres. Quod tamen in causa regie hereditatis longè secùs se habet, vbi successor illis potietur, non executor, vt apparet in 7. tt. 4. ex Gascoyno.

Non minùs generalis est & illa Maxima. Siquis læsæ Maiestatis, aut Feloniæ quam vocant, conuictus sit, heres eius propter illam maculam generis, & familiæ, nisi veniam priùs consecutus, denuò suo sanguini restituatur, fundos hereditarios iure sanguinis tanquàm ex descensu adire non potest. Quæ Maxima quamuis generalis sit, non tamen porrigitur ad regiam successionem, etiamsi decreto parlamenti declaretur reus, vt in causis Richardi Ducis Eboracensis, & filij eius Regis Eduardi quarti & Henrici septimi Regis euadit manifestum: qui cum decreto Parlamenti pro conuictis declarati essent, nec vnquàm restituti, non tamen Eduardo quarto nec Henrico septimo fraudi erat, quo minùs in regni hereditatem iure successerint.

Sed ad hoc videri volunt aduersarij scriptis suis satisfacere, cum dicunt, Henricum septimum & si conuictum, Regno tamen potitum esse, tanquàm iure in eum collato, eò quòd ipso facto dum ad illum delatum est, cessauit illa, vt ita dicam, inhabilitas seu incapacitas. Vbi apertè concedunt ex conuictione illa non esse

E ij con-

Nec quòd executor habebit bona testatoris. 7. tt. 4. fol. 42.

Nec quòd conuictus læsæ Maiestatis nisi veniam consecutus hereditare nequeat.

consecutam inhabilitatem aliquam ad regni successionem. Et si enim dici non potest, inhabilem, aut minus capacem esse eum, qui iam de facto regnat, & penes quem Regni possessio est: si tamen ad illud iure hereditario capeffendum prorsus inhabilis fuisset antea, tum vel inuiti fateri debent, eum non Regem iure successionis, sed usurpatione Tyrannum extitisse. Quare Henricum septimum verum & legitimum Regem agnoscentes, regnumque iure in eum collatum consentientes, ex eo consequenter & directe concedunt, eum cum nondum de facto regnaret, regni tamen iam tum capacem fuisse legitima successione obtinendi, non obstante crimine læsæ Maiestatis, de quo conuictus tenebatur. Quod si dederint, habeo quod volo, neque est propemodum quod amplius requiram.

Sed illi diligentius tandem animaduertentes hoc illorum argumentum valere non ad id quod cupiunt efficiendū, aliò modo occurrendum existimant, nempe aliam esse causam eius qui conuictus sit læsæ Maiestatis, aliam alienigenæ, & eius, qui regis potestati subiectus non sit, namque in crimine læsæ Maiestatis, necessitate quadam fieri, vt regni successio etiam ad hominem conuictum deoluatur, alioqui enim ad neminem deuenturam: in causa autem alibi natorum, seu externæ, vt aiunt, natiuitatis secus esse. Ad quod porrò confirmandum similem casum quendam ponunt de I. S. Verbi gratia qui saisitus est, vt practici loquuntur de quibusdam fundis, & liberos habeat

Respondetur
distinctioni
aduersariorū
inter causas
hominis con-
uicti læsæ
Maiestatis &
alienigenæ
non subditi.

habeat A. & B. Iam vero A. viuente adhuc patre de crimine conuictus est, moritur deindè pater, illo nondum restituto. In hoc casu fundus ille nec ad A. deueniet, neque ad B. sed transibit ad Dominum Feudi per modum Escheti, sic enim iura loquuntur Anglorum cum bona Fisco sunt addicta. Secus autem fuisset, vt dicunt, si A. trans mare natus fuisset, patre I. S. propter crimen læsæ Maiestatis profugo, postea verò in patriam redeunte & gignente B. deinde vita defuncto. hic enim dicunt quod B., fundos paternos hereditabit.

Sanè verò, si quis ita regnum seu diadema possideret, vt per modum Escheti, quem vocant, amitti posset, vt in prædicto casu de fundo I. S. factum est, tum fortassis huic casui Regni quoque causa aliquo modo affinis esset. Atqui nihil tale est.

Debent porrò illud quoque considerare, Regem non modò linealiter ex descensu maiorum, sed maximè etiam per successiõnem ad Regnum tanquàm ad corpus quoddam politicum peruenire. Ex quo facile fuisset discrimen cernere inter vtranque causam, regiæ scilicet Maiestatis & I. S. subditi: atque inter fundos, qui ex superiori aliquo Domino tenentur, & regnum quod non ex terrena aliqua potestate, sed ex Deo solo possidetur.

Quamquam disputandi causa libenter scire velim, vbi hanc suam distinctionem reperiant, quaque nitatur auctoritate. Nihil enim adscriperunt margini quod aliquam auctoritatem habeat, & ideo nisi Pytha-

goræ prerogatiuam sibi arrogant, vt ad fidem faciendam satis sit quod illi dixerint, non est quod fidem dictis adhibeamus. Illud pro certò scio, posse me testimonia in contrarium satis idonea proferre, & in propositis ab illis casibus nullum prorsus subesse discrimen. Videant obsecro 22. tt. 6. Vbi notare est opinionem Neutoni Iudicis, nempe quod casus ab illis allati distinctionem huiusmodi non admittant, sed quod in vtrisque fundus ad Dominum Feudi per modum Escheti sit. Et Prifotus Iureconsultus ac patronus in causa eius, qui iure hæreditario petebat fundos eo quod maior natu filius in transmarinis partibus natus esset, non est ausus super illum titulum stare sententiæ legis. Atque hæc authoritas contra aduersariorum distinctionem plurimum facit, quæ maioris est momèti sat scio, quàm vlla hæctenus ab illis adducta ad suum illud discrimen comprobandum. Sed si hoc illis vel maximè demus, hanc illorum distinctionem legibus consentaneam esse, & ab iisdem profectâ: regiæ tamen illæ causæ, ad quas hanc distinctionem accõmodant, nullam cum illis casibus affinitatem habent, vt cœpi quidem dicere.

Verùm vt pergamus probare id quod est instituti nostri, sicut iam perspicuū euasit, quod Rex, aut Regni ius cõmemoratis hisce maximis seu generalibus axiomatis nõ teneatur, sic de ceteris omnibus Maximis iuris Anglici vniuersalibus (quæ infinite sunt) constanter assero.

Sed vt ad eam dumtaxat Maximam reuertamur, quam illi falsò talem existimant, & quam generalem esse statuunt, eam inquam, quæ est de inhabilitate personarum alienigenarum, sole meridiano clarius est,

Ille aduersariorum malè interpretata Maxima non

illam nunquam sic interpretatam fuisse, vt ad regnum Anglię diadema pertineret. Id quod ex regibus Stephano, & Henrico secundo constare potest. Quorum vterque & si alienigenę, & Gallus, & extra obedientiam Regis nati, & parentibus, nec ipsis immediatè Regibus, nec Regi Anglię subditis, semper tamen legitimi Anglię Reges existimati sunt, nec quisquam inuentus est, qui eorum titulo derogauerit, aut eundem redarguerit aliquando propter considerationem, aut exceptionem aliquam externæ natiuitatis.

At opere precium sanè est aduersariorū videre subterfugia & euasiones cōtra exemplū Henrici Regis. Aiunt eū non secundum ordinem iuris, sed per capitulationē quam vocāt, hoc est in publico conuentu per cōsensum ordinū regno potitū esse, eò quòd mater eius, per quam ad illum regnum deuenturum erat, adhuc viueret.

Sit ita sanè, quod viuente adhuc matre, per capitulationem regnum adierit: hoc tamen non probat, inhabilem eum reputatum Regni hēreditandi, sed contra potius habilem, & capace[m] extitisse. Et quāuis illud admiserim, non regnasse eum ex ordine iuris, matre adhuc superstite, tamen mortua matre eius, quin iure Anglorumq; legibus & consuetudinibus conuenienter successerit, nemo hastenus dubitauit. Sic enim de omnibus Anglię Regibus quotquot postea regnarunt, scrupulum mouere, nōsq; ad hēredes in Scotia aut alibi disquirendos cogere possent: quod nec illos velle, aut conari, vt existimemus, efficit illa, quæ de eorundem prudentia apud nos constans est concepta opinio.

concernit Reges alienigenas, vt apparet ex Stephano Rege, & Henrico secundo.

Replicatio contra aduersariorū euasionem de Henrico secundo.

Audiui porro ex his quosdam qui instituti sui hac in parte adiuuandi causa dicerent, Henricum secundum ex matre Regina natum, & ita per regulam communis iuris Regem fuisse. Certè Imperatricis seu Augustæ filium fuisse, hoc probè scio, alicuius autem Reginae Angliæ nequaquam. Et si enim Matildis Augusta, mater eius, ius & titulum haberet ad regnum Angliæ obtinendum, nunquam tamen illud possedit, sed per Stephanum Regem ab illius possessione prohibita est. Et ideo non potest sanè Henricus secundus, Reginae Angliæ, aut omnino Regis alicuius filius rectè dici, nisi per illa verba, Infantes de Roy. &c. intelligi velitis liberos remotiori gradu, qui recta linea à Rege descenderint. Hoc enim pacto verè diceretis eum Henrici primi Regis filium, quia verè filius & hæres erat Matildis Imperatricis, filia & hæres eiusdem Henrici primi. Quoad ideo ex re turpiter ruit aduersariorum illa generalis Maxima.

De Arthuro
Richardi Regis
nepote.

Vt autem pax
ista & summa
dilectio, tam
multiplici,
quam artio-
rum vinculo
connectatur:
prædictis cu-
ria vestra
Magnatibus
id ex parte
vestra tracta-
tibus Domi-
no disponen-
te condixi-

Itaque ad eandem tuendam & sustinendam, libentissimè ad Arthurum filium Galfridi confugiunt, qui vnus fuit ex filijs dicti Henrici secundi. Sic igitur dicunt (egregij scilicet omnis antiquitatis professores) eum ideo ne regnaret, reiectum & repulsum fuisse, quòd extra Regni ditionem natus esset. Ac verum quidem illud est, eum extra regni ditionem natum fuisse, quod verò ea de causa repulsum tulerit, falsissimum: neque vllam habent illi authoritatè vnde vanam hanc quàm proferunt, opinionem astruant. Nam & ex Chronicis Anglicanis facilè ostendi potest, Richardum primum Regem

Regem huius Arthuri patrum, cum Hierosolymitanam expeditionem susceperet, regni heredem, ut antè diximus, designasse Arthurum. Quod factum sic ab eo omninò non fuisset, si propter externam natiuitatem minimè capax regni fuisset Arthurus reputatus.

Quamuis autem Ioannes Rex tyrannicè regnum vsurpauerit tam contra Richardum I. fratrem eius natu maximum, quàm hunc Arthurum nepotem, non tamen conficitur inde, quòd quia alienigena, idè repulsam tulerit. Hoc si probare hi possent, aliquam certè rationem, & præiudiciùm aliquod ad id quod volunt efficiendum, rectè adduxisse viderentur. Nunc autem nihil prorsus hætenus protulerunt, nec fieri vnquam posse, ut quicquam afferant, compertissimum habeo.

Ex his igitur vides, optime lector, quod nec illa aduersariorum Maxima, quàm prætendunt, nec aliæ præterea plurimæ non minus generales, quas antè commemoravi, cum æquitate & ratione aliqua ad vis regni obligandi trahi, aut extendi queant. Atque hæc argumenta hæcque auctoritates in præsentem ad illud ostendendum suffecerint, nempe quòd titulus regni regulus & Maximis iuris communis Anglici non subijciatur, nec per idem examinari & decerni possit. Quod si verum est, omnia, quæ contra titulum Serenissimæ Mariæ Scotiæ Reginæ, ne regno Angliæ succedat, obijciunt aduersarij, abundè refelluntur, & delentur penitus.

Sed pergamus sanè adhuc disputandi causa, & ut omnia quàm accuratissimè discutiantur, atque inde

F magis

mus, inter Arthuri egregium Ducem Britaniæ, nepotem nostrum & heredem, si forte sine prole obire nos cõtigerit, & filiam vestram matrimonium contrahendum, &c.

In tractatu pacis inter Richd I. & Tancredum Regem Sicilia. Vide Reg. Houeden. & Richardum Canonicum S. Trinitatis Londini.

magis euadant perspicua. Iam hoc loco nonnihil aduerfarijs concedamus, ponamusque ita se rem habere, vt titulus Regni huius per regulas, & Maximas iuris Anglorum communis disceptari, ac definiri debeat: deinde scrutemur vltcrius & videamus, fit ne talis aliqua regula iuris, aut aliquod senatusconsultum, quod rectè interpretatum, titulum Mariæ Scotiæ Reginæ impugnare videatur, an non. Nam quod ad linealem descensum attinet ab Henrico septimo & ex eius filia natu maxima, vt declarauimus, nemo, vt mihi quidem videtur, tam perfrixtæ frontis est, vt hoc neget. Quid ergo afferri potest ex omnibus regulis, Maximis, & Præiudicatis communis iuris Anglici? Ac vna sola regula, tanquàm Maxima generalis contra eam obijcitur, quæ tamen tam corruptè & deprauatè profertur, vt vix illis assentiendum putem, illam esse iuris Anglicani, aut regulam, aut Maximam. Ea sic habet. Quisquis extra regni limites nascitur, & parentibus non subditis Regi Angliæ, non potest esse expax alicuius hereditatis in Anglia. Quæ quidem regula toto cœlo à veritate aberrat. Omni enim alienigenæ & extero licitum est hereditatem fundorum sibi intrà hoc regnum acquirere, vt videre est tam in 7. & 9. Eduardi quarti, quàm in 11. & 14. Henrici quarti. Et quamuis existiment nonnulli talem acquisitionem seu emptionem in vsum Regis cedere debere, tantisper tamen communi omnium sententia penès alienigenam manet hereditas, donec Rex ad eandem in-

Falsa Maxima ab aduerfarijs edita.

7. E. 4. fo.
28. 9. E. 4.
fo. 5. 11. tt.
4. fol. 25. 14.
tt. 4. fo. 10.

titulatus seu ad ius eius inscriptus fuerit, factò memoriali scripto ad eius rei, quam vocant, Recordationem. Atque hoc pacto homo prorsus alienigena capax est hereditatis infrà hoc regnum. Vnde fit consequens necessariò, hanc aduersariorum generalem Maximam, quam tantoperè ostentant, in nullam prorsus regulam iuris Anglicani euanuisse. Et si ita est, tum multa protulerunt illi aliena à re proposita.

Sed videamus tamen adhuc, an sit reuera aliqua in iure Anglorum Maxima, huic quæ ab aduersarijs adfertur saltem vicina, quæque huic non multùm dissimilis videatur, ex qua argumentum fortè contra titulum dictæ Mariæ Scotiæ Reginæ deduci queat. Vna est regula, verbis quidem non planè dissimilis ei quam allegarunt aduersarij, quæ quidem habetur & declaratur ex statuto quodam edito anno 25. Eduardi tertij Regis. Vbi proposita hac questione, vtrum infantes extra dominium Angliæ nati, ius petendi hereditatem infrà idem dominium essent habituri, in illo quidem statuto decretum est, quòd omnes infantes heredes, qui ab illo tempore extra dominium Regis nascituri essent, quorum parentes iam tum illis nascentibus subditi erant dominio Regis, iisdem fruerentur beneficijs, & commoditatibus, quibus ceteri ad hereditates infra dictum dominium habendas & capiendas.

Vnde debita & iusta statuti interpretatione inferri potest, sicut hæctenus vulgò interpretatum fuit,

commune ius Anglorum tale semper fuisse, hodieque esse, vt nemo extra dominium Regis Angliæ natus, cuius parentes eidem dominio non essent subditi, idoneus esset ad petendum, aut omnino hæredis nomine vllam hereditatem infra idem dominium petere posset. Quam ego regulam eandem esse suspicor cum illa imaginaria Maxima, quam insinuant aduersarij. Quæ tamen vt ad omnes in vniuersum hereditates extendatur (quod illi velle videntur) nulla cum ratione fieri potest. Nam vt antè dixi omnis alienigena & externus hereditatem per acquisitionem capere & habere potest. Et si alienigena vxorem ducat heredem, tam penès illum, quàm penès vxorem est hereditas: alienigena autem hoc pacto acquiuisse dicitur. Nemo dubitat quin potestatem habeat acquirendi fundos ad suum vsum, succedendi autem tanquàm hæres alicuius dominio Anglicano subditi, nullo modò. Apparet igitur satis perspicuè, regulam illam etiam inquilinos obstringere, & ad successiones duntaxat hæreditarias, non ad fundos acquisitos pertinere.

Nunc ergo illud videamus, an hæc ipsa commemorata Maxima, iusta aliqua interpretatione ad Serenissimam Mariam Scotiæ Reginam, quod ad eius titulum regni Anglicani attinet, trahi possit. Crebrò aduersariorum sermone vsurpari solet, eam in Scotia natam esse, quæ regio dominio Angliæ nō est subiecta, parentibus porrò non subditis, ideòque inhabilem esse ad Angliæ regnum hæreditandum. Vbi etsi primo statim loco & debito respondendi ordine argumentationis
huius

Statutum
Eduardi ter-
tij an. 25. con-
cernit hære-
ditatem non
acquisitionē.

huius consequentiam meritò negare possem, veritatem tamen antecedentis iam primùm ex Anglorum mente ac sententia lubet discutere, deinde videbimus de consequentia. Id verò eo animo tantùm præstabo, vt aduersariorum imprudentiam coarguam, qui dùm sibi maximè cauere optant, minimè omnium prætensis ab Anglico regno iuribus cauent. Neque hinc serenissimis Scotorum Regibus, qui supremam in suos potestatem, neque à quoquam quouis iure dependentem, & obtinuerunt semper & obtinent, obtinerèq; se aperte profitentur, ac suo sibi iure vendicant, præiudicium aliquod creari velim. Et quidem vt ad argumentum tandem deueniam, Reginam Scotiæ in Scotia natam fuisse concedendum est necessariò: Scotiam verò subesse ditioni Anglicanæ, quamuis serenissima Scotiæ Regina, & eius omnibus Scotiæ subditis iure, vt dixi, pernegantibus, plurimi tamen in Anglia & ex eruditis, & ex vulgo homines omnino asserunt & affirmant, & varijs præsertim historijs ad id inducti & persuasi, nec non Registris, Recordationibus seu scriptis memorialibus, & instrumentis homagij, quod appellant, quæ in Archiuis illius regni extare dicunt, in quibus fieri mentionem aiunt, quod Reges Scotiæ agnouerint Angliæ Regem pro superiore Domino Regni Scotiæ, eique homagium præstiterint. Quod si verum sit (etsi reclamantibus vt iam dixi Scotis, qui verè asserunt illud homagium, quod Fealtie vocant, pro quibusdam duntaxat terris & regionibus in septentrionali parte Angliæ à Scotorum Regibus olim possessis, exhibitum fuisse,

Scotiam dominio Angliæ subiectam esse Angli affirmât.

Northumbria scilicet, Cumberlandia, Huntingtonia, & alijs regni Angliæ provincijs limitibus Regni Scotiæ proximis, quæ iam sub Scotorum ditione esse desierunt) necesse omnino est ex iure communi Anglorum regnum Scotiæ infra dominium Angliæ censendum & reputandum esse. Etsi autem iam inde à multis annis nullus Rex Scotiæ seruitium illud Angliæ Regibus præstiterit, non est tamen cōsequens ex Anglorum iure, ideo Regnum Scotiæ tum cum præfata Domina Maria Scotiæ Regina nata esset, qui fuit annus regni Henrici Octavi tricesimus quartus, extra dominium Regum Angliæ fuisse, nullamque illis obedientiam debuisse: sic enim Anglorum leges apertè dicunt, si tenens debitum seruitium præstare Domino recuset, non ideo tamen dominium suum amittere cum, qui Dominus est, sed fundos nihilominus sub potestate eius & dominio siue signoria, vt vulgò aiunt, permanere.

Sed obijciat fortè aliquis per hanc eandem rationem, Galliam quoque dici regno Angliæ subditam, quandoquidē ante annos cētum & paulo ampliùs diadema Galliæ iure penes Angliæ Reges fuerit, quorum adhuc ius & titulus inconcussè upud Anglos manet.

Ad quod responderi potest, inter titulum vtriusque regni, Galliæ scilicet, & Scotiæ, quem sibi vendicant Reges Angliæ, latissimum discrimen esse. Quamuis enim regnum Galliæ iure tenuisse & possedisse Angliæ Reges fateamur, tandiù tamen dum aliorum occupatione à dicti Regni possessione Angli excluduntur, illud horum dominio subesse nullo modo affirmari potest: prefer

præsertim si hoc consideremus, quemadmodum ex eo tēpore occupati illius Imperij, Galliæ populus à subiectione & obedientia Anglorum Regum prorsus defecerit, seseque totum occupantibus Gallis dederit atque submiserit. At de regno Scotorum longè secus est.

Non enim in eo consistit titulus seu ius, quod in regnum Scotiæ sibi Angliæ Reges arrogāt, vt illud possideant, sed vt pro eodem regno ipsis homagiū seu debiti seruitij significatio exhibeatur. Quod etsi Scotiæ Reges Anglorū Regibus præstare iam inde à multo tempore intermiserint, non ideo tamen eosdē Scotiæ Reges rectè & iure vsurpatores iniustosue possessores dixeris.

Atque ita optime lector, videre est iudicio omnium cum æquitate & absque vlllo animi affectu sentientium, ex Anglorum quidem iure & testimonijs, Scotiæ regnum infra dominium Angliæ homagio præstando obnoxium, & olim fuisse & adhuc etiam esse. Vnde falsa & nulla prorsus apparet ex eodem Anglorum iure prima illa seu antecedens propositio. Ex quo tamen non infertur, Galliæ quoque regnum similiter dici posse Angliæ dominio esse obnoxium, propter eam quam supra posui, claram & manifestam discrepantiam.

Sed sit ita, vt quidam aduersarij volunt. Quid enim si hoc & Regiæ Scotiæ & eius subditis, & aduersarijs quoque assentiremur (quod etiam Scoti aperte profiterentur, suoque sibi iure vt dixi, vendicant) Scotiam sub dominio Angliæ non contineri? certè consequentiam nihilominus nullo modo posse consistere apertissimum est, idque tribus maximè ex causis, Prima

Causæ, cur
titulus regni
illa imaginaria
Maxima
contineri nequeat.

cit, quòd nec Rex nec titulus Regni (vt quorum in illa fictitia maxima non habetur specialis mentio) intelligi queant intra illius Maximæ ambitum comprehendi, sicut ex plurimis consimilibus Maximis in iure Anglico generaliter enunciatis, iam ante abundè declarauimus. Altera causa est, quòd regnum ipsum ob duos hosce respectus non potest intelligi verbis illius Maximæ contineri, nam primùm illa Maxima duntaxat alienigenas reddit inhabiles ad petendam hereditatem aliquam, quæ infra Angliæ dominium sita sit: atqui regnum Scotiæ saltem ex Anglorū iure, vt supra diximus non infra Angliæ dominium sed ipsissimum est dominium. Exempli causa, verum est omnes fundos seu terras sub Regis dominio positas, ex Rege mediatè vel immediatè teneri seu possideri: Regnum vero ipsum (in quo solo consistit Regis dominium) ex Rege teneri? quis nisi falsò & ineptè dixerit? absque regno enim nec Rex, nec ius dominij potest existere: vnde nec est regale aliquod dominium omnino, tantisper dum inter Competitores causa agitur, antequàm ad certam aliquam personam regnum delatum fuerit. Quarè cùm regnum ipsum infra dominium Angliæ dici nequeat, certè nec infra illam Maximam contineri verè dici potest. Deindè id ad eò ex hac quoque cōsuetutine euadit perspicuum. Illa enim Maxima inhabilem reddit alienigenam ad petendos fundos duntaxat hæreditarios tanquàm ex lineali descensu à suis maioribus. Non enim extenditur ad fundos acquisitos ab alienis, vt antè satis probauimus. Atque ita ad regnum illa Maxima perti-

nere

Absque re-
gno seu dia-
demate, nec
Rex, nec do-
minium esse
potest.

nerere nequit, vtpote quod incorporatio quedam est, seu res incorporata, cuius obtinendi ius seu titulus non vulgato more priuatarum hereditatum ad posteros descendit, sed per successionem transit, vt ceteræ incorporaciones.

Nemini dubium est, quin Prior religiosorum natione exterus, non inquilinus, tempore pacis semper potuerit nomine incorporationis suæ fundos repetere. Similiter & Decanus, & pastor, alienigenæ, non inquilini, respectu incorporationum suarum terras petere poterunt, illa commentitia Maxima non obstante, vt liquet cū ex varijs casibus, quos habent ipsi iuris Anglici codices, tum ex statuto tempore Richardi secundi edito. Quamuis autem vulgato more, quasi ex descensu, regnum semper transierit, propriè tamen non est eius descensus, sed successio. Atque hanc rationem affert lex, cur cum Regibus in rebus omnibus plus concedatur, vel etiam indulgeatur, quam priuatis hominibus: nequeat tamen Rex concessiones suas & litteras patentes postea propter ætatis defectum subterfugere, easque non habere ratas & confirmatas, quod alij infantes possunt: sed quoad regnum & Regalem potestatem, semper maturæ ætatis fuisse reputabitur, quemadmodum Pastor, Vicarius, & Decanus, alięque personæ quęcunque incorporatę reputabuntur. Qui secundum leges dici non possunt infra ætatem existere respectu incorporationum suarum, quamuis vnus tantum anni sit incorporatio.

Pręterea non potest Rex, nisi decreto Parlamenti

G iure

40. E. 3. fo.
10. 13. E. 3.

Tit. bref.
264. 16. E. 3.
iurans de fait.
166. 17. E. 3.
tit. scire fac.
7.
Decanus, Pa-
stor, Prior,
alienigenæ,
possunt no-
mine incor-
porationum
suarum fun-
dos petere.
An. 3. R. 2.
6. C. fo. 3.
21. tit. droit.
26. lib. Aff.
P. 54. 12. li.
Aff. tit. En-
fant. 13. tt. 8.
fol. 14. 7. E.
4. fo. 10. 16.
E. 3. iurans
de fait. 9. tt.
6. fo. 33. 35.
tt. 6. fol. 35.
5. E. 4. fo.
70. 49. li.
Aff A. 88. 22.
tt. 6. fo. 31. 13.
tt. 8. fo. 14.

Rex quoad
regalem po-
tēstatem sem-
per est matu-
ræ ætatis.

iure declinare, aut auersari litteras patentes ab eo concessas & datas, qui iniuste regnum per tyrannidem occupauit, non magis quàm ceteræ personę incorporata, eius concessiones subterfugere aut declinare poterunt, qui loca eorum iniuste tenebat. Atqui in descensu hereditario iura Angliæ secus habent. Ibi enim licet heredi irritum habere omnem titulum à quocunque decessore datum aut concessum, cuius ipsius titulus, aut ius ex lege non valuisse conuincitur. Ex quibus omnibus perspicuum est, Regem suo regno incorporatum esse, & illud successionē propriè, non solum ex descensu possidere. Atque hæc iam secunda causa est, ex tribus quas initio proposui, cur neque Rex, neque regnum dici queant verbis illius generalis Maximæ comprehendendi.

Liberi Regis
disertis ver-
bis ab illa
Maxima ex-
cipiuntur.

Tertia verò, & omnium præcipua causa est, eò quòd in dicto statuto, cui nititur, & ex qua desumpta est hæc quam sibi aduersarij fingunt, Maxima; disertè & expressè excipiuntur ab illa Maxima per hæc verba (infantes de Roy) liberi à sanguine regio descendentes. Quibus verbis valde abutuntur aduersarij, dum ea restringunt, & ad primum duntaxat gradum extendi interpretantur, cum illa ampliorem, latiùsque patentem significationem rectissimè admittant, idque adeò tribus ex causis.

L. liberan. ff.
de verb. sign.

Primum hoc vocabulum (liberi) in iure civili, cui (infantes) vsitata & primigenia dictio illius statuti gallicè scripti, planè æquipollet, gemina & peculiari sua significatione non solum liberos in primo gradu, sed ceteros quoscunque indè descendentes complectitur.

Ver

Verbi gratia, cum dicit lex, Manumissus aliquis, aut libertate donatus, nullam litem intendat contra liberos patrōni, seu eius qui manumisit, nisi impetrata prius venia. Hic non tantum primus gradus, sed ceteri quoque continentur. Tale est & illud in lege xij. Tabularum. Primus locus successionis post mortem parentum intestatorum debetur liberis. Hæc successio tam ad remotos gradus pertinet, quam ad primum. Imò verò in omnibus causis cum favore interpretandis (qualis nostra est) hæc vox, filius, nepotem etiam continet, & si non proprietate vocabuli, interpretatione tamen in eiusmodi rebus omnibus admittenda, de quibus lex disponit.

Iam quod ad Gallicam dictionem, Infantes, attinet, dicimus eam æquè ad ceteros descendentes, atque ad primum gradum referri, qua in re eorum appello iudicium, qui eius linguæ periti sunt. Anglicè propter inopiam linguæ non habent Angli vocabulum, quod illi gallico, Infantes, aut latino, liberi, prorsus respondeat. Pro quo abutuntur improprie quidem, vt possunt tamen, hac dictione (Children). Certè Hispani etiam illam vocem (Infantes) in hac ampliori significatione vsurpant, cum heredis designati proximum heredem, Infantem Hispaniæ, nominant: quomodo nuper defunctus D. Carolus de Austria appellatus est, dum adhuc viuerent Pater & Auus eius.

Si igitur dictio statuti primigenia, per quam illa Maxima declaratur, naturaliter & proprie ad omnes descendentes pertinere poterit, quid est, quòd nos eam restrin-

L. fed & fi, de in ius vocando Instit. de hered. ab intest.

L. Lucius ff. de hered. instit. l. iusta. & l. natorum & l. libeorum de verb. sign. l. 2. § si mater ad S. C.

Tertul l. filius Ad. S. C. Maced. l. Senatus de ritu nupt. l. quod si nepotes ff. test. cum notatis ibidem.

Gallica vox (infantes) qui pollet latinæ dictioni (liberi.)

gamus, & ad primum duntaxat gradum coarctemus, præter id quod alioqui natura vocabuli, aut ipsa ratio ferre possint?

Existimo enim uerò aduersarios difficulter admodum bonam aliquam & solidam rationem reddituros, cur inter hos casus distinguant, & discrimen ponant. Contra autem, nobis pro secunda causa ex tribus paulò antè propositis, non contemnendæ suppetunt considerationes valdeque sanè probabiles, verbi gratia, quod Aui nepotes suos nō modo liberos, sed filios etiam suos tanquam plausibiliori nomine appellant. deinde quod defuncto filio (Auo superstite) non solum amor, & affectus aui, sed etiam quodcunque ius & titulum tam lege quàm sanguinis propinquitate habebat filius, omnia ad nepotem transeunt & deuoluuntur, qui patris sui locum representat & sustinet, cum quo vna quodammodo persona eademque caro reputatur. Hanc igitur coniunctionem tam arctam, intimam, & naturalem quare separabit aut seiunget natalis tantum loci, hoc est, rei extrinsecus aduenientis nuda planè & frigida consideratio? huc adde absurditates multas & magnas, quæ indè sequi atque oriri queant. Etenim plurimi Angliæ Reges tam ante tempora Eduardi tertij (quo regnante editum est hoc statutum) quàm post, filias suas Principibus exteris, atque ijs interdum non præstantissimis & maximis, in matrimonium elocarunt: quod nunquam profecto fecissent, si illud cogitassent, dum ornare suam progeniem, & amplificare magnitudinem eius studuissent, eò spectare hos conatus suos, ut eam ab

here

Aui nepotes suos vocant filios.
L. Gallus §. instituens ff. de liberis & post. l. ff. C. de Impub. alijs substant C. l. 44.
Pater & filius idem quodā modo in persona & carne reputantur.

Absurdum & inconueniēs, legitimum successorem excludere tantum propter locum natalem.

hereditate huius tantum tam ampli, tamque illustris Regni excluderent. Quod contingere potuisset, si filia, quæ filium aut filiam haberet, superstite patre decessisset. Hic enim illa commentitia Maxima liberis, ne Auo succederent, obstitisset.

Hęc absurditas maior & notabilior fuisset si in tempora Henrici secundi aut huius Eduardi, aut Henrici primi & sexti incidisset, cum huius regni dominia tam longè, latèque apud alias nationes transmarinas aucta erant atque amplificata. Nunquam tamen apparuisset absurdius, si quod tale accidisset, quod fieri certè potuisset, quàm hac nostra recenti memoria, propter nuptias non ita pridem inter Philippum Regem & Mariam Reginam initas.

Posito enim quod eorum filia externo Principi nupta, ante illos mortua fuisset, relicto filio qui patrem & auiam supervixisset, illis denique alium non habentibus sanguine & genere sibi tam propinquum, hunc filium illa nuper conficta Maxima miserabiliter & contra naturam ipsam valdè immaniter à successione regni Angliæ exclusisset, & idem Angliæ Regnum ab hereditate regnorum Hispaniæ & vtriusq; Siciliæ cum pertinentibus: Ducatus Mediolanensis, & aliarum terrarum atque dominiorum in Lombardia & Italia: Ducatum Brabantie, Luxemburgi, Geldriæ, Zutphanie, Frisiæ: Comitatum Flandriæ, Artesiæ, Hollandiæ, Zelandiæ, & Namurci: Nouarum denique terrarum, quæ iam pridem inuentæ sunt, & in partem regni Hispaniæ reputantur, quæque (nisi fallor) duplo aut etiam

triplo amplius in circuitu continent, quàm ceteræ omnes modo enumeratæ prouinciæ. Atqui hæ omnes regiones ex illo matrimonio iure ad dictum filium, si talis aliquis natus fuisset, deuolui & deuenire debuissent. Quod si virtute huius egregiæ Maximæ, aut ille à Regno Angliæ, aut Angliæ regnum à dictis regionibus hereditatis exclusum fuisset, possentne hac in causa reddi aliqua ratio cur hanc, quæ vulgò ita censetur, Maximam tueamur? aut potuissentne vlllo modo fieri, vt in Anglia rigidam hanc Maximam exactè obseruando, commodum aliquod indè regno nasceretur, quod vel centesimam partem intolerabilis damni, regno, regni-que vero herede miserè spoliatis, refarciret?

Sed ad vitandam hanc exceptionem, quæ regij sanguinis propria est, dixerit fortasse quispiam priuilegium illud quidem fuisse concessum liberis regijs, non respectu successionis regni, sed aliarum terrarum, quæ ad ipsos à maioribus deuenirent. Quod etsi facillè admitti, & rectissimè concedi posset, negari tamen non potest, quin, quòd illud ipsum priuilegium proli regiæ, alijsque ab eodem sanguine descendentes concederetur, in causa fuerit regia dignitas, decus, & amplitudo, quam obtinebat pater, & insignis illa obseruantia seu reuerentia, quam lex eidem meritò deberi vult atque præstari.

Si igitur priuilegium, quod regni seu regiæ Maiestatis causâ proli regiæ concedit Lex, illud regno seu regiæ ipsi Maiestati detrahere atque auferre aduersarij conantur, facinus committunt ab omni ratione alienum

Tollitur illa euasio, priuilegium regiæ proli non respectu regni, sed aliarum terrarum, esse concessum.

num, taléque quod cum regulis artificiosæ ratiocinationis pugnet, in quibus dicitur, Propter quod vnum quodque, & illud magis.

Ad hæc illud libenter scire vellem, qua ratione fieri dicas, vt sanguine regio extra dominium Angliæ nati, fundos quidem infra regnū hoc tanquàm heredes maiorum suorum obtinere possint, regnū autem non possint. Esset profectò, vt ego iudico, ab omni ratione alienissimum. Contrarium verò ipsa vis rationis euincit, cogitq; fateri, nempe vt de vtroq; idem iudiciū faciamus. Imò lex maiora & ampliora priuilegia atq; beneficia in regni successione liberaliùs largitur. Sanguis enim regius vbicunq; cõpertus, instar pretiosi & eximij thesauri æstimabitur, decusq; ac dignitatem suā apud populum, simulque ius suum, quando debetur, omne reportabit.

Ex lege ciuili ius hereditarium priuatorū hominum intra decimum gradum compingitur & coarctatur. At sanguis regius excurrit longius, vsque eò dū talis aliquis inueniri queat: cum quo affinitatem cõtrahere magnopere semper cõcupiscunt victores maximi & potentissimi, qui ad eius potētiā & vires respicientes, infirmitati & debilitati sui Tyrannici gladij non sine causa vehementer metuunt. Hac de causa Henricus primus ob eruditionem & prudentiam dictus Beauclerke, hoc est, bellus clericus, libentissimè sese cum antiquo Saxonum sanguine regio cõiunxit, & copulauit. Qui in regia successione continuè iam indè ab Aluredo præstantissimo Rege perdurans, morte optimi Regis Eduardi intercisus est: & iterum per Mathildis nuptias, quæ in

Sanguis regius vbicunq; decus, & dignitatē suam reportat.

Vide Anton. Corsetum de potest. & excell. Regi q. 106.

Victores libenter se cõiungunt cum sanguine regio. Henricus primus.

quarto ab eodem Eduardo gradu, linealiter descendat, restauratus, quasque reünitus. Ab hoc Eduardo Regina Scotiæ, vt antè declarauimus, hanc generis sui nobilitatem amplissimam & splendidissimam traxit. Hæc igitur alięque plurimę rationes & causę adduci possent ad veram sententiam illius legis, de quâ agimus, discutiendam & declarandam.

Quę duę causę & considerationes si nondùm aduersarijs satisfecerint, addemus tertiam, quam nulla vnquàm arte honestè subterfugere, nulla euasione declinare poterunt. Hęc est ipsa regni consuetudo, & praxis tam illis temporibus, quę dictum statutum antecesserunt, quàm quę post subsequuta sunt.

Nitimur interpretatione iuris Anglię communis, quod in illo statuto commemoratur & declaratur. Ius autem quid sibi dicere velit, & quam interpretationem admittat, quomodò intelligimus melius & certius quàm ex vsu & praxi eiusdem iuris? Est enim consuetudo, interpretis legis optima. Atqui in Anglię regno ante illud statutum non modo Regum liberi, atque alij in primo gradu, sed remotiores etiam, talesque qui prorsus extra dominium Regis nati fuerant, ad Regni successionem admittebantur. Hunc vsum atquè hanc praxim videre est tam ante victoriam Normannorum quàm post eandem extitisse. Inter cœteros Eduardus Rex & Confessor, legitimis heredibus infra regnum orbatus, Eduardum nepotem suum cognomento Vdislaum, filium Edmundi Regis, qui Latisferreus dictus est, iam multòs annos exulem, ex Hungaria in Angliam

L. fin. ff. de legibus.

Consuetudo optima legis interpretis.

Eodem anno Rex cum in diebus suis processisset, Aeldredum vigornensem Episcopum ad Regem Hungarię transmittens, reuocauit inde filium fratris sui Edmũ di Eduardum

gliam reuocauit, vt sibi in regnum succederet. Quod factum tamen non est, eò quòd Vdisslaus iste ante Regem Eduardum patrum suum vita decesserit.

Quo mortuo, Rex Eadgarum Athelingum Vdisslai filium, sibi sanguine proximum, heredem regni Angliæ, sicut iure optimo fuit, declarauit. Et quia Eadgarus ille admodum puer propter teneram & immaturam ætatem tantæ administrandæ prouinciæ non sufficeret, Rex tutelam tam immaturi Principis quàm ipsius Regni vniuersi, Haroldo Cantij Comiti tantisper commisit, donec Eadgarus ad ætatem regno administrando idoneam peruenisset. Qui tamen Haroldus fidem datam fefellit, & Principem adolescentem circumueniens, ab illo ad sese diadema transtulit.

Hinc iam perspicuum euadit ante conquestum seu victoriam Normannorum, externam natiuitatem non existimatam fuisse causam iustam, & idoneam, quam obrem titulo regni prohiberetur is qui fuisset sanguine proximus. Quamuis autem Eduardi Regis & Confessoris consilium & mens non cum sortiretur effectum, quem & ille exoptauerat & postularat lex, eadem tamen planè successio in Stephano & Henrico secundo Regibus, reuera & efficaciter locum habuit, vt antè declarauimus. Nec illa aduersariorum euasio, de Alienigenis, quorum vterque parens extra Regis dominium fuerint, quicquam eos iuuabit: quãdoquidem hæc claufula non ad liberos Regis, sed ad alios referenda est, vt in eodem statuto clarum est. Atque hi duo Reges (Stephanum dico & Henricum secundum) sicut in ex-

cum tota familia, vt vel ipse vel filij eius sibi succederent in regnum.

Flor. hist.

1066.

Acledus Regio vallens. de Regib. Anglorum ad Regem Henricum 2.

Stephanus Rex & Henricus 2.

Vanum com-
mentum ad-
uersariorum,
quod Henri-
cus secundus
ex composi-
tione non sa-
guinis propin-
quitate re-
gnum adie-
rit.

Rex Step-
hanus omni hę-
rede vidua-
tus, præter
solummodò
Ducem Hę-
ricum, reco-
gnouit in
cõuentu Epif-
coporum &
aliorum de
regno opti-
matum, quod
Dux Henri-
cus ius hęre-
ditarium in
regnum An-
glie habebat.
Et Dux be-
nignè con-
cessit, vt Rex
Stephanus to-
ta vita sua
suum regnũ
pacificè pos-
sideret. Ita
tamen cõfir-
matum & pa-
ctum, quod
ipse Rex &
ipsi tum præ-
sentes cum
cæteris regni
opimatibus
iuraret, quod
Dux Henri-
cus post mor-
tem Regis si
illum super-
uieret, re-

teris locis nati sunt, ita & parentes habuerunt non sub-
ditos, sed alienos prorsus & peregrinos. Quòd verò ad-
uersarius persuadere conatur Henricum illum secun-
dum ex pacto & conuentione potius quàm propin-
quitate sanguinis, cõpisse regnare: quàm sit hoc va-
num & ridiculum, iudicent ij quotquot historias regni
huius, & rerum gestarum narrationes, vel mediocriter
degustarunt. Peperit sanè, fateor, quietem interim &
tranquillitatem ei conuentio illa, cum bona quoque
spe, & certa confidentia, fore, vt post mortem Stephani
Regis ipse pacificè & sine omni cõtradietione regnum
obtineret, quod & factum est. Sed ad ius & titulum
eius nihil quicquam ei indè accreuit amplius. Erat
enim verus regni hęres, idque attestante & agnoscente
ipso eius aduersario Stephano. Etenim Henricus pri-
mus filiam Mathildem Henrico Imperatori in matri-
monium dedit, qui ex ea nullam prolem suscepit. Si
enim suscepisset ex ea liberos, ad eos sine dubio ius hę-
reditarium regni Angliæ pertinuisset. Imperatore
mortuo, illa ad patrem reuersa est, qui effecit vt opti-
mates omnes præstato iuramento fidem darent, se eam,
vt Reginam post ipsius mortem, & liberos eius post
eam esse amplexuros.

Non ita diu post nupta est Galfrido Platageneto
homini Gallo, Comiti Andegauenfi, qui hunc Henri-
cum secundum ex ea genuit, iam tum degens in Gallia.
Vnde Rex iuramentum illud obedientiæ & obseruan-
tiæ tam erga illam, quàm erga filium eius post eam de-
nuò renouauit. Consimili persuasione ficta & falsa,

aduer-

aduersarius sibi & lectori suo imponit, in causa Arthuri Ducis Britanniae, nepotis Richardi primi Regis, quasi scilicet iure cum regno exclusisset Rex Ioannes patruus eius, quod apud exteros natus fuisset. Si dixisset, ideo cum exclusum ne regnaret, quia æquum fuit patrum anteferri nepoti, etsi id quoque falsò, & aperte contra regulas iuris Anglicani asseruisset (vt inter cetera ex Richardo secundo Rege manifestum esse potest, qui Eduardo tertio auo suo successit, cum haberet tamen multos patruos præstantissimos & nobilissimos viros, qui nec tam imperiti, erant vt ius suum ignorare præsumerentur: nec vsque adeò amicis, opibus, auctoritate, potentia, animo denique destituti, vt à iure suo & titulo vendicando abstinere cogentur) etsi igitur id quoque falsò, vt coepi dicere, speciem tamen aliquam probabilis assertionis nec alienæ à ratione præ se tulisset, quandoquidem cum auctoritate multorum doctissimorum & iuris ciuilibus consultissimorum virorum plurima præterea concurrunt & conspirant argumenta, ius patrum prius & antiquius esse, quam nepotis.

Illud verò affirmare, locum natalem eius, qui heres sit regni, satis idoneum impedimentum esse contra ius sanguinis, & propinquitatis, fragili admodum & tenui fundamento niti, cum in alijs causis videri potest: tum in nostra certè, incertissimo & falsissimo. Cum verissimum sit, Richardum primum, vt diximus, heredem suum designasse illum Arthurum

H ij in

gnum sine aliqua contradictione obtineret. Flo. hist. an. 1153. Simile commentum de nepote Richardi Regis.

Dissentientes opiniones de patrum & nepote, vt prius in regnum succedere debeat.

in Britannia natum, non Regis alicuius, sed Galfridi Britanniae Ducis, fratris sui, filium, idque Ioanne patruo eius adhuc superstite. Et in omnibus nostris Chronicis pro tali censetur: denique pro tali orbis ipse terrarum vniuersus eum habebat, Richardo mortuo: nec Ioannem alium existimabant quam Tyrannum, primo, quod eum excluderet, deinde etiam homicidam, quod in vinculis tenuerit, & clam de medio tollendum procurauerit.

Possessiones regni Anglie in Gallia deueniunt in manus Regis Galliae propter eandem Arthuri.

Pro quo scelere Rex Galliae egregias illas terras quotquot in Gallia Regis Anglorum erant, sibi vniuersas accepit, utpote iure iam deperditas, & ad se tanquam principium Dominum pertinentes. Per hoc tam immane facinus Ioannis Regis, Normanniam quoque amiserunt Angli, & totius Britanniae hereditariae spem, quae ad Arthurum & heredes eius per matrem Constantiam deuentura fuisset. Et quamuis praefatus Ioannes, satagente Regina Eleonora matre eius, ambitiosa foemina, & in primis Huberto Archiepiscopo Cantuariensi procurante, aliisque in Anglia nonnullis factionis hominibus, regnum Arthuro nepoti praeripuerit, (quod non erat ei difficile, qui iam omnes thesauros Richardi fratris praeter alios quoque Angliae redditus ingentes in sua potestate haberet, Arthuro autem etiamnum infante, & in transmarinis partibus degente sub tutela matris Constantiae,) tamen huius facti contra omne fas perpetrati tam Archiepiscopum, quam alios plurimos vehementer & serio poenitebat, postquam viderent Arthuro cedem crudeliter & iniuste comparatam,

tam, & (vt aliqui authores scribunt) ab ipso Ioanne esse commissam. Quod tam immane & nefandum facinus non fuisset opus Ioannem admittere, si externa natalia Arthuri à regni successione prohibuissent: multoque minus necesse fuisset, Do. Eleonoram Arthuri sororem innocentissimam foeminam in carcerem arcis Bristolienſis coniecisse, vbi miserabiliter vitam finiuit, si ad hosce duos solo peregrinæ & transmarinæ natiuitatis nomine excludendos egregia illa Maxima valuisset.

Quid, quod ex alijs quoque gestis illorum temporum, & ex historia de eodem Ioanne apparet, peregrinam natiuitatem ex parentibus non subditis, non latis idoneam causam visam esse, ob quam ius regni amitteretur? Nam Barones Angliæ cum Ioanne Rege litigantes, renunciata erga eum obedientia, Ludouicum filium Philippi Regis Galliarum natum maximum, propter ius Blanchæ vxoris eius, Regem suum esse volebant. Erat autem Blancha externis natalibus orta, sed Neptis memorati Richardi, Alphonsi Regis Castiliæ filia ex Eleonora vxore, quæ filia Henrici secundi, soror eorum quos dixi, Regum Richardi & Ioannis fuit. Quam historiam in hunc duntaxat finem proferre volui, vt ex ea facile illorum temporum hanc fuisse opinionem cognosceremus, externam natiuitatē ad titulum regni hereditarium, nullum planè impedimentum existimari. Sin autem, qua tandem ratione, aut quo pretextu regnum Angliæ postulasset Ludouicus Gallus, nomine Blanchæ vxoris suæ in Hispania nata?

Polyd. 15.
Flor. hist.
1202.

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

subian H

Atque hæc exempla talia esse arbitror, vt cuius homini non pertinacissimo, suisq; frivolis imaginationibus nimis addicto, aut aliter in deterius depravato, pro indubitata & solida iuris communis interpretatione sufficere queant. Neque sanè alienum esset ab instituto nostro, considerare hoc in loco & perpendere, quibus & quam calamitosus cladibus propter hanc iniultam, & tyrannicam ex eumentis titulis dominationem, Regnum Angliæ affectum atque afflictum fuerit. Nolo autem magnitudinem, & numerum earum calamitatum odiosa commemoratione suscitare, quæ cum ex alijs causis, tum verò maximè ex illa duarum amplissimarum familiarum Eboracensis & Lancastrensis intestina discordia contigerunt: præsertim cum nostra ferè memoria tam feliciter extincta sit, & prorsus composita.

Nunc eorum tantum te admonebo optime lector, de quorum falsis, fictisque titulis in præsentiarum agimus. Atq; vt ab eo potissimum exordiar, quod est antiquissimum. quid (obsecro) de Haroldo factum est, qui largitionibus & auxilijs propinquorum suorum, regnum hoc contra præfatum Eadgarum adolescentem, verum (vt antè dixi, & vetusta historiographorum monumenta aperte testantur) atque legitimum heredem, tyrannicè obtinuerat? Eum ne vel per unum integrum annum ambitiosa & nefaria sua tyrannide frui potuisse existimatis? nihil minus. Nondum enim primo anno iniustæ dominationis eius reuoluto, regno simul & vita spoliatus est. Imò ab illa eius tyrannide causam & initium habuit totius regni subiugatio per Gulielmum Normandiæ Ducem, spurium filium Roberti

sexti,

Haroldus muneribus, & genere fretus, regni diademata inuasit. H. Hunt. hist. Ang. li. 6.

Cui regnum iure hæreditario debebatur Eadred. Rhial. in hist. R. Ang. ad. H. 2. Cui de iure debebatur regnum Anglorum. Io. Lond. in Chron. Angliæ.

Eadem verba sunt in Mattheo Vvestm. in Flo. hist. an. 1066.

Quæ calamitates huic regno contigerunt ex tyrannica Haroldi. Stephani, & Ioannis, regni usurpatione.

sexti, eiusdem Normandiæ Ducis, post consecuta. Et nos modò omnia tuta & secuta, taliumq; periculorum vacua arbitrabimur, si à via recta & regia iuris ac iustitiæ declinantes, denique Haroldi vestigijs insistemus?

Quid commemorabo hoc in loco bella ciuilia inter Stephanum & Henricum 2. crudeliter gesta, quæ inde nata sunt, quòd Henricus iniuste Regno prohibebatur, quod Mathildi matri suæ primùm, deinde post eam sibi debebatur? Quis regnum Ioannis miserabile & luctuosum non desinat, atq; illas Normandiæ & Aquitaniæ prouincias vnà cum spe totius Britannicæ Ducatus, ceterasque in Gallia egregias possessiones omnes simul amissas, & de Anglorum potestate ereptas, propter tyrannidē eius contra Arthurum nepotē? Sed hæc præteritorum temporū tristes & ingratas cōmemorationes omittamus, & adhuc etiā porrò inquiramus, si fortè recentior aliqua vel statuti illius, vel iuris potius ipsius interpretatio, ad nostrū institutum conuenientior, adeoq; propensior in causam nostrā inueniri queat. Atq; ecce mirā dei bonitatē & prouidentia, qui si superiora exempla non sufficerent, de posteriori interpretatione nobis prospexit, tā iusta, tam certa, tam ad nostrā causam apta & cōsentanea, vt luculentiorē nemo sanæ mētis desiderauerit. Interpretationē dico ad nostrā causam directē pertinentē, nuptias D. Margaretæ, filia Henrici 7. natu maximæ cū Iacobo 4. Rege Scotiæ, & opinionem dicti prudētissimi Principis, qua eandē filiam suā in Scotiam elocauit, quæ vna res satis magnas habet vires ad quasq; cauillationes & cōmenta aduersariorū refellēda.

H iij Nam

Rex Eduard.
misi, &c. vt
vel ipse Edu-
ard. vel filius
eius sibi suc-
cederent, &c.
Rich. Cicest.
Vvil. Mal-
mest. de reg.
Ang. E. 1. c.
41. li. 3. c. 1.

Polyd. 16.
Henricus 7.
cum suis Cō-
siliarijs est
optimus pre-
sentis causæ
nostræ inter-
pres.

Nam cum Iacobus quartus Rex legationem mitteret ad Henricum septimum, vt in illas cum Margareta nuptias sibi consentiret, non defuere ex Consiliarijs eius viri legum & consuetudinum Angliæ non ignari, qui matrimonium illud non probarent: fieri enim posse, vt hac ratione Titulus regni ad Margaretam & liberos eius deuolueretur, & Anglia Scotiæ subisceretur. Quibus respondebat prudentissimus Rex, talem deuolutionem (si forte contingeret) nullum Angliæ præiudicium afferre posse: futurum enim, vt Anglia, vtpotè præcipua, principalis, & præstantissima insulæ pars, Scotiam ad se traheret, quemadmodum iam inde à Conquestu traxit Normanniam. Quæ responsio vniuerso Senatui mirificè placuit. Vnde & de nuptijs res transacta est, vt author est Polydorus Historicus gentis Angliæ, quia acta illius temporis sic conscripsit, vt ab ipsomet Rege edoctus fuerat.

Dico igitur sapientissimum hunc veluti Salomonem, quatenus præiudicium talem deuolutionem accidere potuisse, interpretem causæ nostræ vnà cum prudentissimo & grauissimo suo concilio extitisse. Nam alioqui frustra de Regni huius subiectione differuissent, si D. Margaretae liberi nullo iure hereditario regnum Angliæ obtinere potuissent.

Nam de marito eius, non erat periculum, vt illi subijcerentur Angli, qui nullum Anglici regni ius sibi ex his nuptijs acquirebat. vnde rectissimè inferri potest, hanc nouam Maximam istorum hominum, per quam Principum successiones definiiri volunt, nec ipsi Regi homini

homini sapientissimo, nec alicui ex vniuerso eius concilio notam fuisse: sin verò, non tamen existimatam ad sanguinem regium in Scotia nasciturum extendi potuisse. Atque ita vndique stabilis & inconcussus manet Mariæ Reginæ certissimus Regni Anglici titulus. Porro ex his quæ diximus, facile apparet, quàm leuibus & exilibus argumentis conatus sit aduersarius dictionem illam (Infantes seu liberos) ad primum duntaxat gradum restringere. Eiusdem momenti est & alia illa eiusdem consideratio, qua imaginatur & suspicatur idè statutum hoc editum fuisse, quòd rex toties, rebus necessariò exigentibus, in transmarinis partibus apud Reginam vxorem suam esse cogeretur. Quasi verò non solerent plurimi ante eum Reges mare transmittere, aut quasi personale hoc statutum esset hominis causa speciali consilio factum, non etiam pto communis iuris sententia ac declaratione accipiendum: quòd asserere, ex diametro repugnat, & aduersatur literæ ipsius statuti. Quasi denique liberi ipsius non sepissimè ad exteras nationes proficiscerentur, vt Ioannes de Gandauo Dux Lancastræ, qui Petri filiam Regis Castiliæ natu maximam duxit vxorem, cuius nomine regnum Castiliæ vt suum vendicabat: vt Edmundus frater eius Comes Cantabrigiæ, qui filiam eiusdem natu minimam in matrimonio habuit: vt Lionellus Dux Clarentiæ, qui Mediolani Violantam Galeatij Ducis Mediolanensis filiam & heredem accepit coniugem sed horum maximè Princeps Eduardus, qui Ioannem Regem Galliarum bello cepit, & captiuum duxit in Angliam cum to-

Nuptiæ filiorum Regis Eduardi 3.

tius regni triumpho & applausu (cuius filius natus maximus Eduardus paulò post mortuus, & trans mare in Gasconia natus est) alter verò Richardus, qui Auo successit, natus est Burdegalis. Atque vt hi illustriissimi filij Eduardi Regis vxores acceperunt alienigenas, ita & suas ipsi filias ceteris Principibus in matrimonium dederunt. Vt Dux Lancastriæ, Philippam filiam Regi Portugalliæ, & filiam Catherinam Regi Hispaniæ: Iohanna autem neptis eius ex filio Comite Somerseti, nupta est Regi Scotiæ: Iohanna Thomæ fratris sui filia de Vvodstochia dicti, Ducis Glocestrensis, fuit Hispaniæ Regina: & altera filia Maria, Ducissa Britanniæ.

Iam verò si huius hominis valebit interpretatio, nemo omninò ex generosissimis hisce fœminis oriundus (quamuis sanguine regio proximus) regno Angliæ ad ipsum post mortem primogenitorum deueniente frui potuisset. Quod certè & contra vetera maiorum exempla, quæ ostendimus, & contra commune Anglorū ius (quod non existimandum est hoc statuto abrogari, sed tantum declarari) & contra omnem rationem dimicasset. Nam vt regno Anglorum magnam factam esse iniuriam existimassemus, si Hispaniæ regno, vel ceterarum, quas dixi, gentium cuiuscunque, quæ ex præfatis nuptijs ad ipsum iure deuenissent, defraudatum fuisset, sicut hodie propter Galliam detentam, grauem sibi iniuriam fieri ijdem Angli queruntur & expostulant: ita profectò liberi istarum nobilissimarū fœminarum durè & iniustè secum agi rectissimè iudicassent, si tale

aliquid in illos fieri contigisset. Neque huiusmodi friuolæ interpretationes & coacta glossemata, quæ iste bonus vir comminiscitur, & huic statuto affingit, aut tunc quicquam valuissent, aut nunc valere poterunt.

Sed inter ceteras omnes vanissimas & ineptissimas commentationes seu coniectationes eius in illa verba (Infantes de Roy) vna tamē antecellit, scilicet persuadere nobis cupit (quæ hominis est peritia) hoc statutum quoad (Infantes de Roy) editū fuisse propter incertiorē, magisq; dubiam eorū, quā ceterorū hominum, in auitas hereditates successionem. Cū enim iuris (inquit ille) axioma esset, neminē ex parentibus nō subditis natum, hereditates maiorū adire potuisse: Porro cū ipse Rex subditus esse non potuerit: videri planē, liberos regios deteriori quā alios conditione fuisse, penitūsq; exclusos, adeoq; ex hoc statuto non dari illis aliud aliquod priuilegium, quā vt æquali cū ceteris iure fruerentur, atq; ideo hoc statutū, quoad, Infantes de Roy, in superficie verborum, non in rei veritate, esse decretum.

Iam verò inter cetera affirmat, vt antè diximus, hoc vocabulum (Infantes de Roy) cuius in hoc statuto habetur mentio, de liberis in primo gradu exponendum esse, quod ex annotatiuncula quadam D. Rastalli sibi videtur probare: sed ad hoc respondemus suauissimo somnio consopitum fuisse hominem, cū hanc ineptam & phantasticam expositionem animo conciperet, planēq; infantem ratione & legum scientia sese declarasse. Aut enim nulla erat Maxima, aut non tam certa, antequā hoc statutum ederetur, quod non dat

Inepta imaginario aduersarij de statuto an. 25. E. 3.

Nulla erat de liberis Regis transmarinis dubitatio.

liberis Regum ius aliquod nouum, nec respōdet ad dubium aliquod de illis & eorum hereditatibus, sed illud dicit, quod lex de Regno seu diademate Angliæ talis est, & semper fuit, (quam legem nos, dicit Rex, dicunt optimates, dicit plebs, ratam & confirmatam habemus in perpetuum) quod liberi Regis, vbicunque nati sint, terras primogenitorum suorum hereditare poterint.

De alijs personis omnis erat dubitatio, vt clarum est ex forma statuti, nempe an extra Regis dominium nati, in maiorum suorum hereditates iure communi succedere potuerint. Apparet autem magnis angustijs constringi aduersarium, quando misella D. Rastalli annotatiuncula de liberis Regis, & non liberorum liberis, niti cogitur. Quæ tamen nihil eius partes iuuat, quoad hoc statutum. Sed siue ille, siue Typographus, seu quisquis alius fuerit, sicut alias multas annotationes summatim de contextu colligit, ita in hæc verba gallica (les Infantes de Roy) adscribit margini, The Kings Children, hoc est, liberi Regis. Illa autem vox quàm latè pateat, & quousque extendatur, nihil quicquam dicit omnino.

Neque tamen Reginæ titulo seu iuri hereditario quicquam præiudicat, siue illa vox, Infantes, strictè pro primo gradu sumi debeat, siue ad alios extendi largiùs. Nam si hoc statutum ad reginæ prolis successionem in alias duntaxat maiorum suorum hereditates, non ad regnum & diadema pertineat, sicut pleriq; exponunt, & vt diximus rectè exponi, atque admitti potest: tum hæc quæ vulgò censetur Maxima de externis natalibus,

quæ

quæ ex hoc statuto deduci videtur, titulo regni, quominus sit Regiæ Scotiæ, nulla ex parte derogat, nihil enim ibi de regno. Contrà verò, si per hereditatem liberorum Regis, diadema quoque intelligatur, tamen nec vrgenda est regula de externis natalibus, vsque ad liberos Regis, qui disertis statuti verbis excipiuntur: nec vox, Infans, ad primum duntaxat gradum violenter restringenda est, propter eas rationes, præiudicata, exempla, & cetera argumenta, quæ copiosè in contrarium protulimus: quandoquidem titulo Regni ad eos iure deueniente, rectè Regis aut Regni liberi appellari possunt. Est & alia causa, cur etiam si ad diadema ipsum pertineat hoc statutum, & de eo exponi queat, ac debeat, Regina tamen Scotiæ terminis eius non concludatur. Non enim ex Anglorum sententia intelligi potest de personis in Scotia aut Vallia natis, sed de ijs solum qui vltra mare extra insulam geniti fuerint, hoc est in Gallia, Flandria, & similibus locis. Nam Anglia, Scotia, & Vallia omnes intra vnum territorium, vt quidam Angli sentiunt, comprehenduntur: neque certè mari diuiduntur. Quinetiam omnes vetustæ relationes seu scripta iuris Recordatoria, quæ vocant, de seruitio aliquo in his duabus regionibus præstando, hæc habent verba, (infra quatuor maria). Quod necessariò debet intelligi in Scotia, & Vallia, non minùs quàm in Anglia, quia vna est terra continens omnium, quam circumdant quatuor maria. Similiter multa sunt antiqua statuta regni Anglici, Gallica Normannorum lingua scripta, quæ sic habent, Deins les quatre mers, hoc est,

Statutū hoc non pertinet ad Reginam Scotiæ, vt quæ non est vltra mare nata.

intra quatuor maria. Iam quod ad statutum attinet, inscriptio eius est, De ijs qui vltra mare nati sunt. Argumentum autè à Rubrica ad Rubricæ contextum declarandum, Doctoribus iuris vbiq; vsitatum est & necessarium. Quæstio porrò nata in corpore statuti est de liberis vltra mare extra Regis Anglorum dominium natis, cum multis præterea alijs statuti partibus ad hūc sensum spectantibus. vnde videtur hoc statutū nulla in parte pertinere ad eos, qui in Vvallia aut Scotia nati sunt. Quamuis autè hodie iam inde à regno Eduardi primi, Vvallia sub proprio dominio Angliæ reducta sit, eidè annexa & vnita, ante tamè Regi Angliæ tanquàm Domino superiori, seu supremam, quam dicūt, signoriam habenti, perinde ac Scotia subdebatur. Quare si hoc statutum ante tempora Eduardi primi scriptum fuisset, videretur non ad Vvalliam magis quàm ad Scotiam extendi potuisse. Itaque magnoperè sanè demiror hominem minimè pudore absteritum fuisse, ne tam pueriliter de hac voce (Infantes) litigaret, neuè tam apertè ius commune, & acta Parlamenti, hoc est, Regni Anglorum senatusconsulta detorqueret, deprauaret, corrumperet.

Atque hinc iam videre facilè poteris, optime lector, nihil aut ex illa quam fingunt generali Maxima, aut ex alia aliqua regula iuris deduci posse, quod iusta & æqua interpretatione, vt dictum est antea, titulum serenissimæ Mariæ Reginæ Scotiæ, quo ei regnum Angliæ debetur, impugnare aut labefactare videatur.

Vide statuta
Vvallie in
magna Char-
ta.
Vvallia erat
subiecta do-
minio An-
gliæ antequàm
regno vnire-
tur.

Illud igitur nunc postremo loco consideremus, an sit decretum aliquod, aut actum Parlamenti, quod aut hunc serenissimæ Mariæ titulum tollere, aut eidem præjudicare existimetur. Et quoniam de illo superius commemorato statuto anni 25. Eduardi tertij, in quo est declaratio iuris communis, satis abundè iam antea respondimus: eo omisso, examinemus statutum 28. & 36. anni Henrici Octavi, sacram, quod aiunt, & solam aduersariorum anchoram, an in eo subsit, aut ab eo deduci fortè possit aliquid, vnde violetur, aut ledatur hic serenissimæ Mariæ Reginae titulus, per quem in regnum Angliæ succedere debeat.

Ex illo statuto quod anno 28. Henrici Octavi editum est, constat primùm, per illud datam Regi fuisse hanc auctoritatem, vt per literas suas, quas Patentes vocant, aut vltimo testamento suo manu propria obsignato, Regni successorem declarare, determinare, cõstituire, & designare posset. Constat porro ex altero statuto anni eiusdem Regis 35. decretum, adeoque in acta publica relatum fuisse, quòd diadema regni Anglici Regi & heredibus eius ex se legitimè procreatis successiue cederet, ac permaneret: hoc est filio Maiestatis suæ natu maximo, quem de Do. Iana tum eius vxore suscepit, & deficiente tali sobole, filia suæ D. Mariæ, & heredibus de eius corpore legitimè genitis: & iterum eiusmodi prole deficiente, filia suæ D. Elizabethæ & heredibus de eiusdem corpore legitimè susceptis: & si talis quoque proles deficeret, illi vel illis personis quibus præfato Regi Henrico Octauo videretur, manere

Statuta H.
Regis 8. de
regni successione.

hs oñnoqes
mulligen
mulligen

per eam, quam vocant, Reuerſionem: præterea iuxta talem ſtatum (ſic leges Anglicæ loquuntur) atque modo, ordine, & conditione, quæ litteris eius Patentibus, vel ultimo Teſtamento manu propria obſignato, exprimerentur, declararentur, nominarentur, & præſcriberentur.

Cuius decreti ſiue ſenatusconſulti in Parlamento editi auctoritate ac virtute, Henricus Octauus Rex, vt volunt aduerſarij, poſteà ultimo ſuo teſtamento ſcripto & manu propria ſubſignato ordinauit, atque inſtituit, vt, ſi contingeret Eduardum Principem, D. Mariam, & D. Elizabetham mori abſque liberis de corporibus ſuis legitime ſuſceptis, tum diadema regni huius tranſiret & permaneret hæredibus D. Franciſcæ neptis ſuæ, & filia Mariæ, nuptæ primùm Ludouico Regi Gallia. Et tali prole deficiente, hæredibus D. Eleonoræ neptis ſuæ, filia eiufdem Mariæ natu ſecundæ, legitime procreatis. Quod ſi illa quoque ſine prole legitima deceſſiſſet, tum vt ad proximum legitimum hæredem deueniret. Ex quibus inferunt aduerſarij, & concludunt regni ſucceſſionem ad liberos D. Franciſcæ, & eorum hæredes tranſire debere, non ad D. Mariam nunc Scotia Regi-
nam, iuxta illud, quod falſò tale exiſtimant, Henrici Octauus Regis teſtamentum.

Reſponſio ad prædictum ſtatutum.

Ad hoc pro tuendo iure D. Mariæ Regina Scotia, inter cætera reſpondetur, Henricum Octauum Regem nunquam ſua manu ſignariſſe Teſtamentum quod obtendunt, ideòq; teſtamentum illud contra cauſam memoratæ Regina nullum prorsus præiudicium afferre poſſe.

posse. Contra quam responsionem pro tuenda fide & auctoritate illius Testamenti sic iterum resistunt aduersarij, plurima testamenti illius exemplaria inuenta fuisse, sua ipsius manu signata, aut saltem interpolata, certè eorum aliqua, pro maiori parte, ipsius autographa, seu sua manu conscripta, ex quibus verisimile esse, desumptum fuisse, bellisque descriptum characteribus originale illud, seu principale testamentum, quod vulgò Henrici octauis Regis Testamentum appellatur. Addunt præterea graues quasdam esse, & vehementes coniecturas, quòd pro eo quem gessit erga Remp. paterno amore, & vt successiois incertitudo tolleretur, gratam & probatam habuerit illam sibi à Parlamento delatam potestatem, & quod originale testamentum, in quo certa erat declaratio, & determinatio successiois, propria manu ipse consignauerit. Quas coniecturas tanto vehementius instant vrgere, & exaggerare, quòd nulla prorsus subesset causa, cur erga Reginam Scotiæ, aut D. Margaretam Lenoxiæ Comitissam propensius afficeretur: nulla, cur in sorores suas Regiæ Galliæ filias, vllam animo offensionem conciperet. Sed vt hac de re nulla sit amplius vel minima controuersia aut dubitatio, constat, inquit isti, vndecim testes de industria à Rege vocatos ad se, qui consignando testamento interfuerint, & eidem sua nomina subscripserint: imò verò Principibus quibusdam viris ex concilio regio mandaram & commissam fuisse huius testamenti executionem, quibus legata ex eodem testamento amplissima & maxima soluta fuerint, sicut

Argumentorum aduersarij hæc est summa, vt euentito H. octauis Regis testamento Regina Scotiæ excludatur.

& cętera, quorum meminit testamentum, confecta & transacta omnia. Pręterea inter Regem Eduardum & executores testamenti, vt ad effectum perduceretur certius, legatorum assignationes, & literas Patentes intercessisse. Ipsum postremò testamentum in Cancellariam scripto relatum fuisse. Vnde in contrariam partem ne quęrendum quidem esse omninò, imò ex duobus alterutrum concedendum necessariò, vel quòd sua manu hoc testamentum subsignauerit, vel quòd nullum prorsus testamentum fecerit. Vtrunque concedi debet, aut vtrunque negari. Negabit forsitan quispiam? Si ex testibus aliquis, suum ipsius impugnet testimonium: sin executorum quisquam, basim & fundamentum eorum omnium subuertet quę fecit, dum testamentum hoc in scripta Cancellarię referri, & sub magno sigillo diuulgari procurauit: atque ita per inconstantiam & leuitatem ac veluti preuaricationem, dum factis dicta repugnant, se parum idoneos testes declarabunt. Iam verò pręter ista duo genera testium & executorum, ex quibus nonnulli regię Maiestati continuò assiscebant, nemo facile imaginari potest quomodo alius aliquis hoc testamentum impugnare queat, & probare quod Rex illud non consignauerit. Si tamen sint aliqui, considerandum esset quot illi sint & quales, omninò autem difficile erit negatiuam facti probare. Sed id perspicuum est (rursus inquirunt isti) quod nulla vnquam eiusmodi legitima demonstratio contra pręfatum testamentum producta fuerit. Si enim fuisset, iam in Camera

stella.

stellata, quam vocant, hoc est, in Curia prima & maxima regij senatus promulgata, ad Crucem sancti Pauli Apostoli prædicata, inter acta Parlamenti declarata, in singulis quatuor totius regni partibus publica Præconis voce denunciata fuisset. Imo ponamus (inquiunt) iam probatum esse quod testamentum illud omni Regis autographo caruerit, nihilominus tamen illa ipsa exemplaria seu archetypa, (quæ diximus) scripta & signata, aut saltem interpolata sua manu, rectè sufficiens syngrapha & autographa eius signatura dici poterunt. Nam cum finis & scopus illius statuti huc denique tenderet, vt de certissima successione prospiceretur, & comperti aliquid haberetur, quod in dicto testamento abundè factum est, & cum ad id solùm requireretur eius syngrapha, vt dolo malo ac sinistris fictionibus nullus relinqueretur locus, de quibus nulla potest in memorato testamento oriri suspicio: quid refert tandem, aut ad rem quid interest, quando Rex præclarum illud actum seu decretum tam gratiosum, tam vehementer expectatum compleuerit & perscripserit, suæ manu, an non, illud consignauerit.

Quod si ita obijciatur: Regem ad certum quendam ordinem & exactam formulam astrictū & obligatum fuisse, quam nullo pacto negligere aut prætermittere potuerit, vt non labefactatum prorsus absq, ea periret, & irritum ac nulliuspōderis fieret decretum. Hac ratione, inquiunt, tota interdum Parlamēta irrita faceremus tam ex jis, quæ tempore Mariæ Reginæ, quàm quæ Hērico octauo regnante habebantur. Tempore quidem

An. H. 8. 35.
An. H. 8. 33.
& 21.

Marix, eò quòd omisit stylum à Parlamento constitu-
tum his verbis, Anno Henrici Octavi tricesimo quin-
to: regnante verò Henrico Octavo: quia præter verba
statuti, quod dicit licere Regi suum assensum decreto
Parlamenti per literas Patentes sua manu subsignatas
præbere, quamvis ipse in persona sua non adsit, idem
Rex sepissimè solo sigillo suo assensum dederit. Quæ
tamen Parlamenta non ideo sua auctoritate carent,
quia hæ formulæ in illis omittuntur.

Respondetur
ad replica-
tum aduersa-
riorum.

Atque hæc ferè summa est eorum quæ aduersarij
nobis respondent pro tuendo illo falso & suppositio
testamento. Ad quæ nos hac utemur defensione, dicen-
tes. Primùm non nos in eo ponere caput quæstionis no-
stræ, an Rex sufficiens aliquod testamentum condide-
rit, hoc enim in aliud tempus rejicimus: sed an secun-
dum illum modum & illam formulã, quam statutum
postulat, aliquod condiderit testamentum, vbi si in for-
ma sit defectus, sicut à nobis esse perhibetur, quantum-
uis aliàs optimum suisque omnibus numeris absolu-
tum fuerit, quamvis sub magno sigillo ex archetypo
descriptum, in publica scripta Cancellariæ relatum, pro
testamento eius vulgò reputatum, & eo hæctenus ordi-
ne completum fuerit: nihil tamen facit ad primam &
præcipuam quæstionem. Superest igitur, vt considere-
mus quantam vim habeant aduersariorum coniectu-
ræ, ex quibus verisimiliter inferri volunt, valdeque asse-
ueranter dicunt, testamentum formulam illam requi-
sitam habuisse. Sed ante omnia videndum est, quæ in
contrarium coniecturæ, & quot, quantique momenti

occurrant, ad illas aduertariorum, aliásque eius generis quascunque redarguendas & conuincendas.

Dicimus igitur multas, magnásque esse coniecturas & rationes, quæ nos in eam opinionem adducunt, vt existimemus Regem, sicut nullam vnquam causam bonam & iustam habuit, cur tale actum seu decretum, quale obtenditur, moliri voluerit, ita reuera nec huiusmodi actum molitum fuisse. Equidem non negabo talem ei auctoritatem delatam fuisse, neque illud porro inficiari debeo, hanc eum auctoritatem pro Reip. dignitate & vtilitate, pro totius gentis pace & tranquillitate, aliquo saltem modo honorificè etiam exercere potuisse. Sed aut causam vllam fuisse cur faceret, aut vsum esse potestate illa eo modo quo preterditur, tam inaudito, tam alieno à dignitate & honore, hoc est planè quod nego. Nam cum illo ipso tempore quo testamentum hoc condidisse perhibetur, præclara sobole auctus, atque ornatus esset, nempe Eduardo non ita pridem Rege, Maria & Elizabetha præstantibus heroinis: cumque eorum status & successio paulò antè decreto Parlamenti constabilita fuissent: quid necesse fuit, aut quam verisimilitudinem habere videatur, Regem talibus machinationibus nouiter excogitatis vsum fuisse, quales nemo, vt arbitror, ante eum, vel ex Anglicis, vel alienis vsquam Regibus factitasset: & sicubi fortè factitatae fuissent, miserabilem & calamitosum exitum sint consecutæ.

Quid, quæso, habet verisimile, talia eum consilia machinatum, maturiori præsertim ætate iam senescentem

Variæ præsumptiones & rationes cõtra imaginariũ Testamentum.

(cum prudentia atque amore tam erga Deum, quam erga patriam maximè pollere debuisset) quæ hostilis contentions in Anglia & calamitosi exitij maius incendium erant excitatura, quàm excitauerant olim capitales factiones rubræ atque albæ Rosæ ante paucos annos per incorporationem & vnionem vtriusque familiæ Eboracensis & Lancastrensis, in persona patris eius, ex nuptijs D. Elizabethæ filiæ Henrici 4. Regis natu maximæ felicissimè extinctæ & consopitæ? Quamuis autem cogitauerit, aut dixerit etiam aliquis, talem nullam fuisse metuendi causam, eò quòd ex decreto Parlamenti res acta esset, non tamen ignorare potuit Rex, quod nec Parlamenta pro Henrico 4. habita, aut continuatus in Henrico sexto duorum hominum descensus (qui in assignando regni titulo nullum habebat locum) nec Parlamenta habita pro Richardo 3. nec ea in quibus pater eius lesæ Maiestatis postulabatur, quicquã paterno iuri præiudicare aut ceteros adiuuare potuerint, qui potiore titulum obtendebant.

Et sicut hoc non potuit nescire, ita neque illud est credibile, cum fide sibi commissã ex Parlamento abuti voluisse, & regio sanguine proximam absque perspicua causa exheredare, tanquam prætextus Parlamenti omnia tuta & secura faceret, cuius vim & auctoritatem quàm esset contra legitimam heredem exigua ac planè nulla, ipse non ita pridem in paterna causã, cum amplissimo vtriusque eorum beneficio, abundè expertus fuisset. Quanquam si cogitasset aliquando apud animum suum fraudẽ aliquam, aut præiudicium crea-

re D. Mariæ Reginae Scotiæ, certè illo maximè tempore non fecisset, cum omni sua cura & cogitatione in id incumberet, vt quacunque ratione potuisset, nuptias inter Eduardum filium, & eandem Dominam ac Reginam conficeret & conciliaret. Indignum profectò & ipsius prudentia, quæ summa erat, & consiliarijs eius, qui plurimi & sapientissimi extiterunt, tam rustico & indocto modo illas nuptias procurare voluisse.

Illud autem minimè omnium dici potest, cum ideò illam parùm honorificam exheredationem molitum esse, quòd erga liberos sororis suæ Reginae Galliæ singulari amore propensius afficeretur. Extiterunt enim ex intimis eius Consiliarijs Principes quidam viri, qui persanctè affirmauerint, Regi nunquàm magnoperè placuisse nuptias sororis suæ cum Duce Suffolchiæ, qui eam primùm in Gallia clandestinè, post in Anglia palàm duxit in matrimonium, & vt fertur, veniam seu impunitatem pro clandestino matrimonio, scripto contestatam à Rege impetrauit. Vtunque hoc sit, illud certum & indubitatum est, quòd si verum sit hoc testamentum, quod obtendunt, non solùm à Regina Scotiæ, Do. Lenoxiæ, & heredibus earum, sed ab ipsis quoq; DD. Francisca & Eleonora liberis Reginae quondam Galliæ, regni Reuersionem seu successionem trās tulit ac transportauit. Facinus quodam modo incredibile, & idcirco parùm verisimile.

Debeo nunc (optime lector) hoc in loco alias porrò duas luculentas & eximias coniecturas tuæ memoriæ suggerere. Nam cum alia multa absurda hoc actum

Fiditium
illud testamē
tum præiudi
cio est regno
Angliæ, ne
Galliæ dia
dema repeto
re possit.

concomitentur, quod nobis ex e mentito illo testamen
to astruere & confirmare volunt, tum illud maximè
quod manifestam ac iustam occasionem subministrat
ad delendum prorsus & in perpetuum de stylo regni
Angliæ expungendum titulum Galliæ, quem suo re
gno coniunctum, & quasi in vno corpore cõiunctum
asserunt. Vnde enim aut quæ adeò ex re vel nunc exclu
dunt Galli vel hætenus excluderunt Anglorum Reges
(Galliæ diadema propter titulum Eduardi tertij repe
tentes, ad quem materno iure descenderat) quàm ex
politica & civili lege sua fœminas à iure regni prohi
bentes, quam vocant Salicam? Et quid aliud facit hoc
Henrici Regis actum quod obtédunt, quàm commen
dat & corroborat eorum causam, basim autem & pro
pugnaculum defensionis propriæ ad ius proprium tuē
dum & repetendum tollit funditus ac subuertit? Etenim
si leges Angliæ municipales Reginam Scotiæ exclu
dere queant, quæ titulo generalis hereditatis ad regni
successionem vocatur: non minùs bona & efficax est
eorum lex municipalis, & per cõsequens iniustè & cum
iniuria diadema Galliæ per hosce tot annos præteritos
vendicant, suumque esse affirmant.

Sed vt in proposita quæstione progrediamur lon
giùs, vel potiùs, vt ad domestica accedamus propiùs, &
ad viuum rem omnem rescemus, dicimus, quòd sicut
satis magna & iusta causa fuerit, cur Rex anno 28. re
gni sui, Eduardo Rege nondum nato, de regni succes
sione limitanda & constituenda cogitaret, ita illo po
steà nato, & post illum regni successionem ex decreto

Parla-

Parlamenti Mariæ Reginae, & eius sorori Elizabethæ anno 35. confirmata, non est existimandum voluisse eum rem tanti momenti periculo exponere per testamentum, quod facile mutari, & falsificari potuerit, ne dum assignare & cōstituere eo modo quo prætenditur.

Nam cū tanta prudentia & experientia princeps esset, non potuit esse nescius, hanc esse proximam & expeditissimam viam, vnde status seu regni titulus ambarum ad minimum filiarum in discrimen veniret perpetuæ exheredationis. Dum enim Rex suo exemplo ausus esset tot ramusculos sanguinis propinquitate coniunctissimos præcidere & amputare, facile ambitiosos animos ad audax aliquod facinus, & sceleratum aggreddendum incitasset, vt cū viderent aditum sibi ad talia ab ipso Rege patefactum & præparatum, & cū per se satis propensi, & proclives essent ad mala quæque exempla imitanda, atque ad grandia honesto aliquo prætextu expetenda, filias iure regni quod ad ipsas deuenire oportebat spoliare, & id ipsum ad heredes D. Franciscæ transferre non dubitarent. Obsecro autem vos, hoc tam præclarum inuentum & egregium machinamentum nonne ipso euentu refellebatur, cū nihil propius esset, quàm vt ex eo Maria nuper Regina & Elizabetha soror eius regno penitus excluderentur, nisi Deus pro sua benignissima misericordia consilium illud mirabiliter dissipasset?

Merito igitur videri poterunt hæc argumenta satis habere virium, ad destruendas & euerrendas infirmas ac tenuous aduersariorum præsumptiones, incertis tan-

L tum

Fictitium illud testamentum præbat occasionem affectandi regnum.

tum suspitionibus, opinionibus & coniecturis nixas. Verbi gratia, quòd Rex in Reginam Scotiæ & D. Lenoxiam offensus fuerit, quod falsum est, & quidem de D. Lenoxia, ne minimam sanè probabilitatem habet, quemadmodum nec de Regina, si verum fateri volumus. Quancquàm si fuisset certè, æquè multoque etiam magis est verisimile, Regem (illo præsertim tempore, propter causas quas diximus) supprimere offensionem suam, & dissimulare voluisse. Iam verò fac ita esse, quòd reuerà talis aliqua offensio interuenerit, an existimatis aut Regi, aut regno honorificum fuisse, aut denique Parlamentum id vnquam cogitasse, vt Rex ex quacunque leuicula offensione eos statim exheredaret? Quòd si non erat causa, vt aduersarij fatentur, quamobrem Rex offensionem aliquam in liberos Reginæ Galliæ conciperet, cur ytranque Dominam Franciscam & Eleonoram exheredauit?

Altera eorum coniectura, quam in eo statuunt, vt successionis incertitudo per testamentum eius tolleretur, exigui momenti est, & in ipsorum faciliè redundat caput. Tantum enim abest, vt hac ratione certior & contestatior euadat successio, vt contrà multò magis dubia & incerta, quàm antè constituatur. Nam cum antea ius postulandi regni, ex ordinario & indubitato legis municipalis dictamine, ex regij, legitimi que sanguinis firmissimo & certissimo iure, & ipsius denique naturæ lege penderet, vndè multa incommoda, turbæ, pericula, seditiones, apud omnes gentes prudenter euitari solent: ita nunc si solo statuto nitatur, eadem facilitate

litate per aliud statutum infringitur & expugnatur. Si verò ex testamento pendeat, multis deprauationibus, dolis malis, calumnijs, & cauillationibus est obnoxium. Accedit quòd multis modis iustissimè redarguatur, vel quòd testes non sint idonei, vel quòd ipse testator fuerit inhabilis, vel si debito ordine non sit factum, vel propter mortem testium priusquam examinarentur, vel alijs consimilibus ex causis plurimis. Monumenta omnis antiquitatis, historiæ omnium præteritorum sæculorum, nostrorum quoque tempore quotidiana experientia, multa nobis calamitosa exempla plurimorum & optimorum testamentorum exhibent: quæ tamen fraudulentis rationibus, falsisque & subornatis testibus, annuente & suffragante eorum qui cum dignitate sunt inexplebili auaritia, irrita prorsus, ac nullius penitus momenti euaserunt. Vnde Valerius Maximus contra M. Crassum, & Q. Hortensium ita exclamatur: Lumina curiæ ornamenta fori, quod scelus vindicare debebant. inhonesti lucri captura inuitari, auctoritatibus suis texerunt. Hęc igitur aduersariorum coniectura pro nobis potius facit, & inducit, vt existimemus noluisse Regem pondus tanti negotij in id discrimen adducere, vt nudi duntaxat testamenti firmitate vel infirmitate niteretur.

Ex his quæ diximus probabiliter conijcitur, causam Regi non fuisse, cur tam periculosum facinus ex nudo tantum testamento aggredederetur. Nunc quare putemus nihil tale aggressum fuisse, sic accipite. Satis constat Regem oblatas occasiones maximorum

Testamenta
sæpe falsan-
tur & adulte-
rantur.

Val. Max.
dict. & fact.
lib. 9. c. 4.

emolumentorum non facile vnquam solere prætermittere. Atqui istamen cum ad eum decreto Parlamenti delatum esset, vt de omnibus Capellanijs & Collegijs statueret, & disponderet, nunquam aut quàm minimum vsus est illa potestate: & hanc eum auctoritatem exercuisse (quod isti comminiscuntur) nullo suo præsentì commodo & emolumento, magno autem cum dedecore, & non solum suis, sed alienis etiam obmurmurantibus propter notabilem, & omnibus sæculis inauditam tot sanguine regio proximorum exheredationem, existimabimus, nisi plenissima & apertissima argumenta necessariam fidem non tam faciant, quàm extorqueant?

In illo testamento nulla inferitur conditio de nuptijs hæredû D. Franciscæ, sicut est de nuptijs filiarum ipsius Regis.

Rursus si talem successionis modum assignasset, cui dubium esse potest, quin, qua conditione nobilissimas filias per illud testamētum obstrinxit, vt nisi de sententia Consiliariorum suorum nubere, successionis beneficio non fruerentur, eadem quoque hæredes DD. Franciscæ & Eleonoræ obstrinxisset?

Prætereà cogor existimare talem nullam assignationem testamento Henrici Regis factam fuisse, eo quod nec in Cancellaria, nec alibi vsquam in Anglia, aut nunc extat, aut per multos iam annos hosce præteritos extitit vllum eiusdem originale exemplar, vel authenticum Recordationis monumentum, id quod ipsi fatentur aduersarij, & in illis quæ vulgò disseminantur exemplaribus, testes qui ob signando testamento interfuisse perhibentur, tales sunt, vt si hinc mediocrem eorum conditionem, indè causæ ipsius magnitudinem &

grauitatem spectemus, parùm profectò ad eam rem idonei ac sufficientes videri debeant. Causæ enim magnitudo tanta est, vt cùm tot regni heredes ex vtraque sorore omni hereditatis iure priuet, vnum aliquem postulauerit adeoque flagitauerit de intimis Consiliarijs suæ Maiestatis regijque senatus, aut honorabilem aliquam & illustrem personam, qui dictæ obsignationi interfuissent, tum significanda certè & declaranda postea talibus viris ea res fuisset, si non ab ipso Rege, saltem coram notario aliquo aut authentica persona, ad maiorem testamenti confirmationem.

Illud porrò hic considerandum est, cum ius regni res planè testamentaria facta sit, & ab vltimo testamento dependeat, quando & apud quem Ordinarium exhibitum, ratumque ac probatum fuerit hoc testamentum: vbi & apud quem præstiterint executores iuramentum de testamento fideliter adimplendo: quis illis bona & facultates regias administrandas commiserit: quando & ad quem eorundem indicem seu inuentorium detulerit: quis testes iuratos de fide & veritate testamenti examinauerit, nominatim verò de syngrapha Regis, in qua sola res non leuioris momenti sita est, quàm diadema ipsum: vbi, aut in qua Curia Ecclesiastica vel sæculari inueniri queant eorum depositiones seu iuramenta. Sed nimis profectò arduum esset id inuenire quod nemo omnium mortalium vnquam fuisse nouit.

Quod si totum hoc negotium, tam clarum, solidum, & indubitatum esset, quam perhibetur: si prima-

Nihil constitutum aut actum de probatione dicti testamenti.

num seu prototypum testamentum tale fuisset, vt nec in lucem prodire, nec iudicijs hominum tanquam lydio lapide examinari formidasset, cur illi quibus maxime emolumento erat, quiq; propter potentiam & auctoritatem optimè potuissent, non prospexerunt accuratius de archetypo exemplari bene & tuto conferuando? Aut si nihil aliud, certè vsitata probatio, quam vocant, quæ in pauperis cuiusque testamento diligenter obseruatur, procuranda fuisset, aut videnda, vno aliquo authentico instrumento eiusdem referuato. Vident hos defectus aduersarij, & fatentur necessariò: itaque vt huic malo medeantur, magnoperè vellent illam eius in Cancellaria descriptionem (Enrolement vulgò) pro idonea probatione admitti: vtranque enim potestatem, ecclesiasticam & secularem, in persona Regis concurrisse asserunt.

Testamenti
in Cancellaria
descriptio non est
eiusdem sufficiens
probatio.

Atqui satis intelligunt hac medicina non curari vulnus istud, tantumque miseram esse & inanem euasionem. Nam neque literæ Patentes, nec Inrotulatio, quam vocant, villo modo sufficiens probatio existimari queant. Non enim Cancellaria vsitatus locus est, aut ordinaria Curia ad probanda testamenta, nec Rotulæ ad scriptum eiusdem memoriale seu Recordatorium. Vtranque in foris Ecclesiasticis fieri oportet, vbi executores quoque comparere, & rationem suæ administrationis reddere debent: vbi testamenti habenda examinatio est, vtrum valeat, an non: interrogandi testes: probatio denique & cetera omnia ad illud necessaria sunt expedienda. Aut si per aliam aliquam personam fieri pos-

possit, eius tamen ostendenda est auctoritas. Probationem quoque & reliqua omnia conuenienter fieri oportet. Inter cetera non omittenda est vsitata clausula, Saluo iure cuiuscunque. Quæ omnia illa in Cancellariam inscriptio non complectitur, vt quidem omnibus perspectum est.

Sed quorundam instituto non satis conueniebat cautela illa, Saluo iure cuiuscunque: quæ tamen legi, & rationi maximè est consentanea. Itaque aliam cautionem adhibuerunt, vt cum pauperrimi cuiusque in Anglia testamentum in probatione eius hanc cautelam adiunctam habeat, huic certè testamēto, omnium credo, quæ vnquam in Anglia fuerunt, maximo & grauissimo, nulla talis probatio, aut clausula in alterutro foro reperiri queat. Et tamen omnino scilicet persuasos nos esse volunt, quod fuerit testamentum debita forma iuxta propositum & effectum illius statuti compositum, & regium Angliæ diadema necessariò scilicet sub specie tantum, & pretextu testamenti aliò transferri, & transportari debet. dico pretextum seu vmbra tantum, propter aliam coniecturam, quam nunc ostendam, tam luculentam & efficacem, vt ægrè admodum à quoquam probabiliter refelli aut vitari queat: porrò tanti momenti tamque vehementem, vt hæc vna sola omnes aduersariorum coniecturales probationes, quibus supposititium illud testamentum tuentur, ac defendunt, destruere prorsus & subuertere videatur.

Dicimus igitur, & affirmamus, si fuisset vnde ex te-

Itamento apprehendi ius regni pro heredibus D. Franciscæ potuisset, eam factionem, quæ D. Ianam eiusdem Franciscæ filiam natu maximam in regni possessionem intrusit, nunquam omiffuram fuisse tanti beneficij tam insignem occasionem oblatam, quin eam arripuissent, & amplexi fuissent. Nec in eas angustias aut voluissent, aut etiam deduci potuissent, vt tyrannicæ vsurpationi suæ contra Mariam nuper Reginam & sororem eius Elizabetham, literas Patentes solum Eduardi sexti Regis, & eorum hominum consensum, quos ipsi exorauerant, prætexuissent. Qui Rex nullam secundum leges auctoritatem habuit (vt est notissimum) aliter determinandi aut assignandi diadema quàm statuit & disponit ius municipale. Debebant, inquam, valdeque eorum intererat, sicut eiusmodi literas Patentes comparauerant, ita & dictum testamentum promulgasse, si tale aliquod sufficienter & legitime probatum extitisset, quale nunc fuisse imaginantur. Exemplar illius imaginarij testamenti extitit in Cancellaria, quo vnà cum ementitis testibus, & originali conficto testamento, ceterisque omnibus eò pertinentibus, prout videtur maximè commodum, vti potuissent. Non est credibile, aut hoc eos ignorasse, aut tãtam oblatam occasionem & prætenfæ vsurpationis tam popularem prætextum, qui regij testamenti & totius Parlamenti auctoritatem ad Reginam Scotiæ & alias ex regio sanguine propinquiores excludendas præ se ferebat, voluisse præmittere. Rursus nec illud dici potest literas patentes ad corroborandum solum & cõfirmandum testamen-

tum

Grauis presumptio seu coniectura contra putantium testamentum quòd D. Iana nuper Pseudo Regina non sit eius beneficio vsa contra Reginam Scotiæ, & alias.

Vide editũ x. Iulij an. r. vsurpati regni eius permulgatum.

tum illud conscriptas fuisse: quandoquidem in toto illo edicto, quod iniuste pro falso titulo D. Ianæ (quem ex putatio testamento deducunt) proclamatum est, ne vna quidem subest vocula, ex qua appareat Henricum octauum Regem vllam prorsus regni determinationem aut designationem heredibus D. Franciscæ constituisse. Vnde rectissime inferri potest, aut eos nullam eiusmodi limitationem liberis D. Franciscæ ex eodem testamento factam cognouisse, aut eius generis testamentum existimasse, vt nullum pondus, aut robur ad tuendam eorum tyrannicam vlturpationem (vtpotè apertè falsum, & fictum) habere potuerit, atque hanc adeò ob causam de industria & consultò (non enim ignorantia aliqua dici potest) hanc imaginariam, quæ preterditur, liberis D. Franciscæ factam assignationem illi in literis patentibus tacuerunt. Quam nunc aduersarij nihilominus tanta, & tam vehementi asseueratione in aures omnium hominum difflant & diffundunt. Quæ tamen prorsus refellitur, & subuertitur, si nulla alia ex re, certè ex hoc edicto, quod pro falso titulo prefatæ Ianæ promulgatum est, ita vt iam non sit opus laborare amplius de pluribus argumentis ad hanc asseuerationem redarguendam & conuincendam.

Quòd si adhuc maiorem huius rei fidem expectat fortasse aliquis, quæ tamen (vt dixi) non est necessaria: ô mirabilem Dei prouidentiam, ô singularem eius amorem & bonitatem erga Angliæ regnum, de quo ita dictum legitur, Angliæ regnum est regnum Dei, vt qui eiusdem specialem semper curam gesserit. O bo-

nitatem, inquam, eius erga regnum hoc in hac quoque causa singularem. Veritatem enim huius rei patefecit, & in apertam lucem produxit, quæ, quantumvis artificiosè, & callidè tegeretur, tamen erupit. Dicimus igitur Regem nunquam sua manu supposititium illud testamentum consignasse: neque hoc ita dicimus ex auditu tantùm, aut ex coniecturis solùm, & argumentis supra memoratis colligimus, quamvis efficacissimis illis, valdeque verisimilibus, sed ex testibus summa fide & auctoritate spectatis, qui sanctè & asseueranter affirmant se certissimò scire, quòd sigillum duntaxat ipsum dicto testamento appositum fuerit, idque aut Rege ipso iam planè mortuo, aut in extremis & agente animam, cum nullum haberet suarum rerum sensum, aut memoriam.

Falsatio supposititij testamenti reuelata per D. Pagetum Baronem coram Parlamento.

Do. Pagetus Baro ex intimis Reginae Mariae Consiliarijs, sua voluntate, & pio animi motu propter honorem regni, & veritatis ac iustitiæ amorem (etsi ipse culpæ affinis, & ad id quodammodo aliorum auctoritate impulsus) primus omnium mortalium reuelavit hoc arcanum, primùm senatui seu Cōsilio regio, deinde coram toto Parlamento. Præterea D. Eduardus de Monte acuto eques & iustitiarius seu Prætor primus, qui illius facinoris conscius rei gerendæ interfuit, id ipsum tam in Consilio, quàm coram Parlamento confessus est. Imò ipse quoque Gulielmus Clarus in numerum eorum testium ascriptus, qui proferuntur, fassus est vera esse quæ iam dicta sunt, seque ipsum fuisse, qui testamento sigillum apposuerit, postea verò impunitatis

scri

scriptum, factique sui veniam obtinuisse.

Quæ testimonia cum iuramento perhibita, postquam diligenter & circumspectè perpensa atque examinata fuissent, Maria Regina de sententia Consiliariorum suorum, ad honorem Dei & regni, ad veritatis & iustitiæ patrocinium & legitimæ in regnum successionis, ad multa nefanda mala deuitanda, quæ illa corruptione ex illo figmento consecutura erant, iussit exemplar memoriale suppositiij testamenti, quod extrabat in Cancellaria, cōscindi, expungi, aboleri, tanquam indignum quod inter vera & incorrupta nobilissimi regni exemplaria locum obtineret. Quod ab illa factum præclarè immortalem famam promeretur, non minùs quàm Romanorum illud, qui propter sexti Tarquinij scelus in Lucretia violanda, Tarquiniorum nomen, & memoriam deleri voluerunt. Non minùs quàm Ephesiorum, qui legē tulerunt, ne vnquam scelerati Erostrati nomen in libris Historicorum suorum memoraretur: Non minùs quàm quod Romæ fecit familia Manliorum, qui solenni præstito iuramento fidem dederunt, nemini vnquam eorum Capitolino cognomen futurum, propter affectatam M. Manlij Capitolini tyrannidem. Denique vt domesticum quoque exemplum adiungamus, nō minùs quàm meriti sunt maiores Angli, qui impiorum Apostatarum nomina Osrici & Eanfridi (qui Osvaldi optimi Regis temporibus annumerabatur) ex Annalibus & Chronicis penitus dispūxerunt.

Meritò igitur magna reprehensione non caret, quòd aduersarij conantur Regiæ & magistratuum nomini

M ij in-

Præclarum
Principis factum delere
falsa exemplaria.
Cic. 3. Off.

Suet. de vir.
Illu.

Beda lib. 3.
hist. eccl. c. 1.

infamix notam seu maculam inurere: ac si id fecissent, quo iure, quaque iniuria, & tanquam ipsis singulare aliquod emolumentum inde accessisset, quod patet esse falsum. Sicut enim illa testamenti abolitio magistratibus ceteris nullum beneficium attulit: ita si verum & indubitatum fuisset testamentum, nunquam Regina iussisset conscindi, tam honoris & conscientix suax, quam priuatæ etiam vtilitatis causa, nempe cum ex eo suum quoque regalem statum declarari & confirmari videret. Et tamen magnoperè sanè cupiunt duo Clarissimorum virorum DD. Pageti & Eduardi de Monte acuto testimonia redarguere, illisque fidem omnem derogare. Scilicet vndecim testes illis opponunt, cogitantes numero ipso eos non iam æquare, sed superare & opprimere. Verùm hinc meminisse oportet, hos etsi numero vndecim, tamen ad rei dignitatem & magnitudinem tenues admodum & exiles esse. Rursus & illud veniat in mentem, sepe legem perindè fidem testium perpendere, atque personarum numerum supputare. Aliàs, inquit Calistratus, numerus, aliàs dignitas & auctoritas confirmat rei, de qua agitur, fidem. Quam etiam ad rem conuenienter dicit Arcadius. Confirmabit iudex motum animi sui ex argumentis & testimonijs, & quæ rei aptiora, & vero proximiora esse compererit. Non enim ad multitudinem respicere oportet, sed ad sinceram testimoniorum fidem & testimonia, quibus potiùs lux veritatis adhsit.

Non facillè visum aut auditum aliquando fuit esse homines, qui eo loco & conditione, in causa tanti mo-

L. testium ff.
de testibus.
L. ob carmen
ibidem.

menti, primùm offensam Dei, si falso iurarent, deinde etiam Principis, & aliorum quorundam virorum dignitate præcellentium indubitanter incurrerent, qui sibi dedecus & infamiam conciliarent, quòdque est absurdissimum, qui nulla spe. aut se. suosque iuandi, aut ledendi aduersarios, suam ignominiam proderent. Atque hoc satis est, non dico ad facti & culpæ excusationem, certè ad liberandos eos ab omni sinistra suspitione, quoad hoc eorum testimonium, & iuramentum, quod videtur planè non ex propensiori aliquo affectu aut corruptela esse profectum, sed zelo veritatis, & studio erga regnum, cuius honori consultum hac ratione optasse verosimilius omnino est. Quanquam autem fortassis si huius rei iuridicè conuicti & condemnati fuissent, & non ipsi sese (debitam sic agentes pœnitentiam) sponte fatendo castigassent, excipere contra eos potuisset aliquis, qui iuridicè conuentus esset, ad quæcunque causæ suæ adiumentum: tamen vt nunc se res habet, nulla prorsus subest causa, cur eorum testimonio fides abrogetur, maximè cum in læsæ Maiestatis causa, & aliorum criminum contra Remp. vbi accusatio dicenda est, homines etiam aliàs inhabiles, idonei tamen reputentur, & ad accusandum, & ad testificandum.

Quòd verò ad vndecim illos testes attinet, Princeps eorum Ioannes Gateus eques scimus qua ratione hanc vitam finierit. Alius quidem ex ijs (ille Gulielmus Clarus) ita ab illis defecit, vt rem omnem meritò reddat suspectam. Ceterorum quot supersint, nescio. Quibus aliquid fortè responderi posset, si quid ipsi dicant,

M iij ali-

Nulla iusta
causa reijciendi
testimonium D. Pa
getti & alio
rum.

L. famosi ff.
ad l. lul. ma
iest.
L. muliere ff.
de accusatio
ne.

aliquando intelligamus. Quod quia authentico testimonio non constat, nuda duntaxat nomina tutorum testium non valent villo modo ad ledendum & extenuandum D. Pagetti & Eduardi de Monte acuto, duorum clarissimorum virorum, tam sanctum & solenne testimonium. Neque sanè tam difficilis res est, quàm præ se ferunt aduersarij, probare negatiuam facti. Quod vt verum esse fatemur, quando est simplex negatio, ita si tempore & loco determinetur, non minùs quàm affirmatiua probari potest.

Nunc igitur ex his quæ diximus, apparet, argumenta aduersariorum, quibus conuellere & labefactare cupiunt vel testium vel executorum fidem, eorum qui suppositio testimonio aut iam contradixerunt, aut posthac contradicturi sunt, parum habere virium, exiguq; esse momenti: præsertim verò exilem illam & frigidam exaggerationem Rhetorico verborum apparatu amplificatam, per quam inscitia plebis abutentes, suadere volunt, nullum fide dignum argumentum productum fuisse, quod testamentum illud falsitatis conuinceret: quia scilicet eiusmodi falsificatio, nec ad Crucem Do. Pauli prædicata, nec in publicis totius regni locis & conuentibus passim publicata fuerit: cum satis intelligat id vt ita fieret, non fuisse opus. Iam enim huius rei famam notabiliter dimanasse propter indicium D. Pagetti Baronis, tam in consilio Senatorum, quàm apud omnes ordines in Parlamento congregatos: & quia illius falsificationis exemplar in Cancellaria antè repositum, ex hac declaratione meritò iam deletum esset atque abolitum. *Quæ dete*

Quomodo
negatiua pro
bari possit.
Gloss. &
Doct. c. bo-
næ. de elect.

detectio, quando per tales viros, atque eo modo & ordine prodierit, quo explicuimus, sicut nihil leđit, aut extenuat testimonium, quod contra testamentum illud dixerit siue testes, siue executores, ita non est necesse alios porrò testes producere, præter eos, qui illud iam antea suis testimonijs impugnarunt. Quanquam illud sanè non negauerim, si istiusmodi testium aut executorum aliquis præstito apud legitimum iudicem iuramēto affirmasset, ex certa sua scientia sibi constare, quòd testamentum hoc propria Regis ipsius manu consignatum fuisset, idem si postea diceret cōtrarium, & iuramentum præstitum retractaret, nō tamen leuiter & temerè fidem priori assertioni abrogandam, propter eam quæ postea accidit contradictionē. Verùm tales, vt dixi, auctenticas & vsitatas examinationes & depositiones non reperimus, nec fuisse aliquādo audimus. Cōtra verò si quis eiusmodi testiū vel executorum corā idoneo Iudice nō aduocatus ab aliquo, aut contra aliquem pro causa aliqua priuata in iudiciū adducta: sed, vt dixi, sola conscientia motus, & zelo veritatis atq; honoris Dei ac Reip. ingenuè & sponte talem falsificationē detegeret & reuelaret (etiā si honoris ipsorū fortè intersit, tacuisse potius, propterea quòd aliquid cōtrā fecerint vel dixerint) aut si per idoneum Iudicē vocatus, aliquod testimoniū cōtra eam perhibuerit, vel perhibiturus sit, rationi & legi cōsentaneū est, vt huic posteriori testimonio fides adhibeatur.

Vbi verò sic argumentantur, aut hoc quod obtinent, testamentum Henrici octauī Regis fuisse, aut eum nullum prorsus condidisse, non est, vt dixi, instituti mei,

*Quomodo
& quādo
posterius testi-
monium plu-
ris æstimā-
dum sit, quā
prius.*

nec necesse erit hanc rem curiosè examinare, aut discutere, vt quæ nihil pertineat ad id de quo initio dicere proposuimus. Et fieri quidem potest, quòd testamentum condiderit eadem omnia complectens, quæ hoc quod obtendunt (excepta diadematis seu regni limitatione) & quòd testes quoque illi, quos proferunt, adfuerint, vel cum sua manu eidem subscriberet, vel cum iussu eius sigillum (inter quod & syngrapham vulgus hominum nullum ponit discrimen, & certè in alijs causis satis multis nihil planè interest, vnde & testes pro syngrapha seu manu propria interpretari potuissent) testamento apponeretur.

Hoc, inquam, quodammodo fieri potuisse non est incredibile, nihilominus poterat & aliud testamentum esse, & fuisse certum est, quoad illam diadematis assignationem, adulterina quadam Regis manu cõfictum, & illo mortuo, falsò specièque tenus substitutum, quod suam ipsius syngrapham, testiúmque quos obtendunt, nomina præ se ferret. Vtunque sit, parum interest ad id quod agimus, plenam aliquam & exquisitam hac de re responsionem moliri, cum nec originale quod sibi confingunt, testamentum, cuius testes istos conscios fuisse præsupponunt, extet vsquam: nec eorum depositiones seu iuramenta vsquam conspiciantur, nec eos vnquam iuridicè, vt diximus, examinatos fuisse inueniatur.

Quare cum ex his iam omnibus illud effectum sit, primum testamentum, cuius exemplar magno sigillo appposito descriptum, & in Cancellariam relatum est,

est, non habuisse (saltem quoad clausulam de regni assignatione & limitatione) Regis syngrapham adiunctam, non necesse est in scedulis & exemplaribus testamenti immorari, quæ aduersarij sua ipsius manu, vel scripta vel consignata esse affirmant. Enimuero regni pondus maius est & onerosius, quàm vt in scedulis & exemplaribus facile transferri possit. Denique quando his omnibus modis non succedit, aduersarij ad vnum hoc extremumque refugium se recipiunt, vt rei æquitatem, & Parlamenti sententiam seu propositum urgeant, cui satisfactum aiunt per hanc assignationem, successionisque confirmationem, dum prospicitur, ne Resp. Principe seu Rectore destituatur: itaq; non euerendum esse hoc statutum calumniando defectum regis syngraphæ, cum Parlamentum potuerit consensum Regis duntaxat etiam absque vlla syngrapha ratum fecisse. Quod quidem vt non facile negauerim, ita in istiusmodi causis maximi sanè momenti & summæ fidei, vbi tam ampla potestas & absoluta auctoritas illi data est, prouidè, & necessariò cautum est, vt decretum seu actum hoc ad propriam ipsius Regis manum seu syngrapham restringeretur, idque ad omnem fraudem tollendam, quam aduersarij ne in hoc testamento vllò modo suspicemur, magnoperè sanè volunt. Cum tamen factum ipsum per se notissimum, & calamitosus rerum euentus illud palàm prædicent, atque flebiliter contra illud vociferentur & exclament.

Neque verò assentiemur illis, Parlamenti sententiæ hac ratione satisfieri, eas ob causas, quas diximus, & fu-

N sius

sius postea dicturi sumus. Quod si aliàs vel maximè ve-
 rum esset hoc Actum, tamen ob id solum quod Regis
 syngrapha desit, totum infringitur & labefactatur.
 Etenim cum statutum hoc corrigat & immutet vsita-
 tum cursum seu dictamen legis, amputando legitimo-
 rum & verorum heredum successionem, cumque (vt
 ex eo quod continet, est perspicuum) sit lex supra mo-
 dum pœnalis, non debemus verba legis declinare aut
 immutare, nec modum, aut formam Acti præscriptam
 alio Acto æquivalente suppletam æstimare. Quare
 etiam si in alijs quibusdam rebus idem valeat sigillum
 Regis, aut indubitatus assensus eius, quod syngrapha
 seu autographum, tamen in hac causa non habet lo-
 cum, eò quod certus modus seu stata forma consti-
 tuatur, ac præscribatur. Vnde si ciuitas aliqua statuto
 edito certos homines delegaret ad faciendum Actum
 quoddam, si deinde totus populus iisdem delegatis
 præsentibus illud ipsum Actum faceret, viri iuris ciuili-
 peritissimi tale actum vitiosum esse, nihilque valere
 iudicant, imò ratione legis cessante, tamen obseruanda
 est forma. Est enim regula seu axioma, vbi lex certam
 præscribit formulam, qua determinandum & restrin-
 gendum sit Actum: ibi etsi ratio legis cesset, Actum
 tamen esse irritum, & nullius momenti, nisi forma le-
 ge præscripta obseruetur. Quod verò obijciunt contra
 hanc regulam de Parliamentis regnante Maria, absque
 vsitato stylo denunciatis, & indictis, facilis est respon-
 sio. Est enim omnibus perspicuum, qui statutum illud
 anno 35. Henrici octavi editum, in quo stylus ille con-
 tine-

Cur sigillum
 Regis non sit
 æquivalens
 syngraphæ
 eius in hac
 causa.

Ioan. And. in
 adit. spec. tit.
 de requisit.
 consul ad fi-
 nem.
 Lege. si fua-
 dus ff. de re-
 bus eorum c.
 de rebus Ec-
 clesiæ in 6.

Respondetur
 aduersarijs
 de actis par-
 lamenti, qui-
 bus probare sy-
 ngrapham Re-
 gis non fuisse
 illi testa-
 mento neces-
 sariam.

tinetur, peruiderint, non esse ibi constitutum, aut definitum disertis verbis, quòd forma styli, qui in eo proponitur, debeat in omni scripto obseruari, atque ideo hoc cum statutis, quæ annis 28. & 35. Henrici octauis scribebantur, non esse comparandum, in quibus disertis & conceptis verbis, vna forma successiois per Regem assignandæ expressè proponitur.

Præterea illa quæ diximus scripta, cum ad antiquam formam Registri, quæ in Archiuis seruatur, & per expressum mandatum Principis stylum illum prorsus reiicientis conscripta fuerint, nec Maiestati Reginæ, ac iuri regio, nec sententiæ & interpretationi statuti quicquàm detrudere potuerunt. De stylo autem illo vt aliquando plenè respondeam, obseruandum est, quòd ista quæ vocantur scripta, cum sint acta Curie seu fori, etsi careant præscripta forma, quam lex patria aut statutum proponunt: neque ipsa tamen, nec iudicia ex illis consecuta fiunt irrita & inania, nisi sic duntaxat, quatenus declinari poterunt, reo contra excipiente per iudicium Curie. Nam si reus simpliciter & sine exceptione formam scripti admittat, & ad causam ipsam respondeat, vt in Curia agi & disceptari possit, tum non solum scriptum ipsum, sed etiam iudicium ex eo consecutum suam vim atque effectum lege habent. Quamuis igitur demus hoc illis, quod statutum anno 35. Henrici octauis editum, stylum illum omnibus scriptis necessarium fecerit, ideòque scripta indictionum seu comitialia vitiosa fuerint, quia forma præscripta decrat: postquam tamen ij ad quos per-

13. E. 3. fo.
10. 3. tt. 4.
fo. 3. & 11.
11. tt. 4. fo.
67. 9. tt. 6.
fo. 6. 19. tt.
6. fol. 7. &
10.
35. tt. 6. fol.
12. 10. tt. 6.
fol. 26. 3. tt.
6. fol. 8. 33.
E. 3. fol. 13.
Vide Prifat.
33. tt. 6. fo.
35.

tinebant, ea rata habuerint, idque tam voluntate sua, quam ipso facto, dum diem constitutum obierint, & vocati comparauerint, istiusmodi scripta, & quæ ex illis consequuntur acta, lex rata esse iubet & confirmata. Neque tamen inde sequeretur, ideo hoc de quo agitur testamentum, vbi præscripta forma deest, similiter existimandum esse secundum legem valere.

Nam quod attinet ad specialitates, status, & translationes, aut aliud aliquod actum externum cuiuscumque, in quo stata est forma, & modus præscriptus: si vlla pars formæ præscriptæ desit, pro nihilo reputanda sunt. Exempli gratia, statuit lex omnem specialitatem aut actum, vel in prima, vel in tertia persona esse componendum. Itaque si vna pars eius in prima persona descripta fuerit, quod reliquum est in tertia, non valet scriptum illud, sed in lege pro irrito & inani habetur. Statuit præterea lex in omni tali scripto disertis verbis declarandum esse, quòd auctor suum sigillum eidem apposuerit. Quod si in vlllo scripto desit illa clausula, & mentio sigilli, quamuis reuerà auctor subsignauerit, tamen in lege non valet.

Similiter lex etiam dat auctoritatem ei, qui quarundam terrarum est Dominus, vt in terris elocatis pro redditibus & seruicijs sibi eo nomine debitis distringere possit, & inde vi pecora abigere, atque alia pignora auferre. Quæ deinde certo loco includantur, & instar depositi custodiantur, donec de ipsis redditibus Domino feudi satisfactum fuerit. Si igitur ille Dominus bona villici, quæ extra suum dominium & territorium sita

9. tt. 6. fol.
35. 35. tt. 6.
fol. 34. 40.
E. 5. fo. 1.

40. E. 5. fo.
2. 22. E. 4.
fo. 27. 26. tt.
6. fo. 6. 29.
li. 2. p. 64.

sita sunt, vt auferret, aut si ad suos vsus, nempe ad laborandum, & operandum accommodaret, eiusmodi ablationem seu abactionem lex iniustam esse definit, eò quòd eo modo facta non sit, quem lex prescribit. Statutum porrò anno 32. Henrici octauì editum, dat facultatem tenentibus in tallia (quos Tenents in taile vulgè vocant) & alijs qui fundos iure vxorum aut Ecclesiarum possident, eosdem ex scriptis tabellis elocandi, vbi prescripta etiam formula proponitur. Quòd si aliquis eorum in tabellis elocationis suæ illam formulam per omnia non obseruaret; nulla in parte vim habet ex statuto illa elocatio.

Rursus statutum anno 28. Henrici octauì editum de contractibus & venditionibus, ordinem & modum illis prescribit, vt necessariò in formam publicam in scriptis redigantur, deinde sigillis contrahentium obfignentur: postremò vt intra sex menses post datam eorum, in publicas tabulas referantur. Si igitur contractus aliquis, aut fundi venditio fiat, in quibus omitatur aliquid à statuto prescriptum, irritus est in lege, & inualidus contractus.

Postremò statutum anno 32. Henrici octauì editum dat talem potestatem, vt liceat fundos testamento scripto legare. Si quis igitur fundos ex testamento nuncupatio legauerit, non valet in lege legatum illud, nec vim aliquam habet ex statuto. Omitto alios confirmiles casus infinitos, quos ad hoc confirmandum coaceruare possemus: in qua vna re tantò diutius hæsimus, quòd in ea aduersarij tantoperè se iactitent, & quòd eadem

17. tt. 8. 6.
10.

32. tt. 2. 6. 1.

opera valere queat ad illud soluendum de consensu regie Maiestatis Parliamentis adhibendo per literas patentes sua manu consignatas. Quod nihil aliud est, quam patrij iuris Anglici declaratio & explicatio, non noua aliqua auctoritas illi data quicquam faciendi, quod ante non potuerit, aut vlla formula prescripta, qua ille teneretur. Huc accedit, quod in hoc casu nullus omnino metus esse potest e mentitæ aut adulterinæ syngraphæ regie: atqui in causa testamentaria longè secus habere sciunt omnes, & quotidiana docet experientia. Ex quibus omnibus hæc conclusio nascitur, testamentum illud quod obtendunt, cum manu regia consignatum non fuerit, nullo modo ius successionis Regine Scotiæ in regnum Angliæ ledere aut impedire posse.

Jam verò vt illud quoque fingamus, nec D. Pagettum Baronem, nec Eduardum de Monte acuto equitem, nec Gulielmum Clarum quicquam indicasse, aut testificatos fuisse, quod aduersariorum assertionem de testamenti consignatione infringeret & labefactaret: nō ideo tamen omni iuri seu titulo Regine Scotiæ prorsus obstititur. Superest enim adhuc, vnde iuste & legitime suam illius assertionis impugnationem tueatur, tam contra personas & verba testium, si qui prodierint, quam postulando (id quod iure potest) vt testamentum in medium proferatur, maximèq; consignatio manu Regis facta, vt debite & considerate inspiciatur, examinetur, & conferatur. Habet suam iustam defensionem & exceptiones, atq; habere debet necessariò. Ab omni enim iure, ipsaq; adeò naturæ lege alienū esset, his eam priua-

re adiumentis. valdeq; porro rationi est cōsentaneum, ut primarium illud testimonium, cuius fides ex Regis syngrapha dependet, exhibeatur, & cum alijs eius certis & indubitatis scriptis autographis comparetur, ut quæ alia fiant, quæ ad hanc causam requirantur.

Nihilominus fingamus nunc, & supponamus Regem (cuius mens & manus sine dubio procul à tali facto abfuerunt) sed fingamus, inquam, cum sua manu testamentum consignasse: neque hîc tamen fortassis compererint aduersarij iustum Regiæ Scotiæ titulum prorsus ruere, vel labefactatum concidere. Imò procul dubiò dicamus eam esse causæ illius æquitatem ac bonitatem tantam, tamque inuictam veritatis vim, ut nec sigillo Regis, nec syngrapha, seu manu eius propria conuelli, & expugnari possit: quod non sine perspicuis, grauissimisque rationibus affirmamus.

Neque verò volumus hoc loco disceptare & disserere, quam potestatem seu auctoritatem, & quatenus in hac & similibus causis, Angliæ Parlamentum habeat, quod alij tamen hîc fortassis facerent. Nos de alijs tantum rebus agemus, nec tam longè, nec tam altè positis, quæque in præsentî controuersia meritò & necessariò considerata videantur.

Primum, antequàm de ceteris rebus dicere incipiamus, æquissimam hanc & necessariam quæstionem proponimus: Vtrum hæc generalia verba, quibus ampla huiusmodi auctoritas ad Henricum Regem transfertur, perinde quoque sumi debeant amplè, & generaliter exponi, an certa aliqua determinatione restrin-

Testamentum quod obtinent, etsi manu Regis consignatum esset, tamè Regiæ Scotiæ præiudicare non potest.

capitulum
multarum
-si inodiv
-Bibon itur
et inuolunt
Spottswald

paçto ferunt aut admittunt. Si concedunt aduersarij interpretanda esse hæc verba necessariò (quod concedere & fateri cogit eos ipsa ratio) porrò tamen queram, si Rex, sicut in hoc quod obtendunt testamento, illustrem progeniem sororis maioris vniuersam, minoris quoque primogenitam prolem abscidit, ita & non solum minoris sororis omnem posteritatem, sed quicquid reliquum erat regij sanguinis abscidisset, aliòsque à regio sanguine alienos, ceteròsque fortassis minùs capaces, aut idoneos surrogasset, an hæc designatio in lege valuisset, tanquàm rationi & Parlamenti instituto consentanea? at nimis profectò absurdum esset id fateri.

Oportet igitur in hac causa moderationem aliquam & æquam interpretationem adhiberi, tam quoad illas personas, quæ designantur, earùmq; qualitates, & illas quæ ius habentes, tamen excludantur: quàm quoad modum & formam acti, testamentique consignationem. Nam Rex, in quantum Rex, testamento regnum legare non potuit, & in hac parte arbiter tantum erat, quasiq; delegatus. Vnde ad normam legis, & ad eorum qui eum delegabant, mentem ac sententiam facta eius exigenda sunt. Quid autem illi senserint, & sibi proposuerint, satis apparet ex statuto ipso. Nempe volebant hoc pacto omnem de successione ambiguitatem, dubitationem, controuersiam, & dissensionem tollere. Rem omnem crediderunt Regi, tanquàm ei, quem Reip. studiosissimum esse existimabant, tanquàm ei, qui & voluerit & potuerit successio- nis cau-

ſam prudentiſſimè introſpicere : atque de ea conuenienter providere.

Quòd ſi factum Regis ad hunc finem & ſcopum non manifeſtè & apertè tendat : ſi non zelo Reip. non iudicio & prudentia, ſed ex amore, aut animi offenſione fecit hæc omnia : ſi hoc arbitrio diſſenſiones & controuerſiæ non tollantur : ſi præclaro inſtituto honorabilis Parlamenti non eſt ſatiſfactum : ſi dedecus & ignominiam habent machinationes & designationes, quæ in hoc teſtamento continentur : ſi contra naturam inuenta ſit noua quædam & inaudita ſucceſſio : poſtremò ſi teſtamentum hoc tale non ſit, quale deſinit Modeſtinus, Teſtamentum eſt iuſta voluntatis noſtræ ſententia de eo quòd quis poſt mortem ſuam fieri velit : certè & ſi ſyngrapha Regni ſubſcriberetur, non tamen ita prorsus recta & ſecura ſunt omnia, quin iuſtiſſimis de cauſis ampliùs conſiderari & examinari debeant. Hoc an ita ſit necne, iudicet is, qui rem diligenter conſiderauerit, æquus & incorruptus æſtimator.

Iam verò aduerſarij ipſi negare non poſſunt, quin teſtamentum hoc longè abſit ab illa opinione & expectatione, quæ merito de eo concipienda eſſet : idque apertè conſitentur. Vrgentes enim coniecturam ſuam, de qua iam diximus, & probare volentes illud vulgò appellatum, Henrici octauæ teſtamentum, non recens aliquod, illòque ægrotante excogitatum fuiſſe, ſed illud ipſum planè, cuius plurima, vt aiunt, fuere vetuſta exemplaria : ſubiungunt hæc verba dicentes: Si enim

recens sit testamentum tum concinnatum, quis credat aut ipsum sua sponte voluisse, aut alios eum hortari ausos fuisse, vt tot restam honori suo repugnantes ibi infereret? Tantùm abest, vt auderent, aut ipsi nouam successionem excogitare, aut eum vt eam formam, quam receperant, immutaret, admonere, cùm viderent aliter secundum naturam disponi non potuisse. Qua in re verissimè dicunt. Certum est enim non solùm patrias Anglorum leges, sed naturam quoque ipsam dictare nobis, quòd Regina Scotiæ, post memoratos Regis liberos, proxima & legitima est huius regni heres, ideòque Regem, si eam exclusisset, facinus contra naturam commisisse. Dicent illi causam fuisse, cur faceret, quòd esset alienigena, & extra hoc regnum nata. Atqui sic quoque valdè naturæ inconuenienter, imò verò imprudenter, inconsideratè & iniustè fecisset, magnum præiudicium & periculum creando suo ipsius titulo ad regnum Galliæ, vt antè declarauimus.

Prætereà debet & illud diligenter perpendi, quòd ratio, æquitas, & ius gentium hoc postulent & flagitent, vt sicut Angliæ Reges putarent sibi manifestam iniuriam fieri, si acceptis in matrimonium heredibus Hispaniæ, Scotiæ, aut aliarum quaruncunque regionum (in quibus regni successio ad fœminam deuoluitur) excluderentur iure suo vxorum sibi nomine debito, vt diximus: ita pari modo sentiant de fœminis sui generis, sanguinisque Regij in Scotia nuptis, quod hæ quoque non sine causa

immaniter & iniuste secum agi existimare queant, si à regni successione repellerentur, ad quod regij sanguinis proximitate vocatæ sunt. Atque istiusmodi quidem aliorum regnorum deuolutiones ad Anglos per externum matrimonium sepe accidere potuissent, & modò hac nostra ætate nihil propius fuit, quàm vt de Scotia planè accidisset, si nuptiæ Reginæ Scotiæ (quæ nunc est) cum Eduardo sexto non ita pridem Rege Angliæ successissent, eique vita diuturnior, & soboles aliqua contigisset.

Verùm quòd illa non sit ita alienigena, vt ideo regni reddatur minùs capax, iam copiosè suprà differuimus. Imò amplius aliquid nunc dicam. Fingamus enim ita voluisse Parlamentum, vt excluderetur, & optimo iure potuisse: Regem quoque virtute statuti illius eam in hoc quod obtendunt testamento exclusisse: neque sic tamen est omnino extera, & à regni successione aliena. Nam si legitimi heredes Do. Franciscæ & Eleonoræ prorsus deficerent (qui nunc defecisse videntur, saltem in D. Catharina & eius sobole, pro cuius titulo nuper nonnihil tumultuatū est propter definitiuam sententiam non ita pridem latam contra qualescunq; nuptias eius cum Comite Herfordensi) tum nullum esset, nec à Parlamento, nec à testamento impedimentum, quo minùs Regina Scotiæ & heredes eius debitum sibi ius postulare & obtinere possent. Sic enim determinat dictum testamentum, vt deficientibus heredibus DD. Franciscæ, & Eleonoræ, regnum ad proximos legitimos heredes deueniat.

Si tamen latioris disputationis causa omnino concedendum sit, eam exteram esse dicendam: tum quid de Domina Lenoxia respondebunt aduersarij, quæ Herbottelli in Anglia nata est, & ab anno ætatis suæ decimo tertio in Anglia enutrita, & vulgò pro nepte Regis tam à Rege ipso & nobilibus eius, quàm ab alijs accepta ac reputata? Imò vt ad alteram sororem Regis redeamus (eam quæ Carolo Brandono Duci Suffolchiensi nupta est) & liberos eius DD. Franciscam & Eleonoram: illæ quoque quare exheredantur? Certè, si neque in D. Lenoxia, nec in ceteris iusta inueniatur causa, videtur, quòd Rex absolutam planè Regni donationem fecerit. Quod an facere potuerit, vel Parlamenti expectationi respondeat, vel Regi, ac Reip. honorificum sit, alijs considerandum relinquo.

Iam verò nec mihi hoc in loco est propositum, nec erit opus anxie discutere, & inquirere, quibus causis inductus Rex illas à titulo regni per testamentum suum exclusit, præsertim cum tale aliquod testamentum de Diademate assignando non agnoscam prorsus.

Quanquàm non sum nescius, quibus de impedimentis multi loquantur, & de quibus nonnulli etiam in libris tam excusis quàm scriptis meminerint: sed de his in neutram partem statuere aut definire volo.

Hoc tantum proponam, quasi interrogando & deliberando, quod debita & profunda consideratione, dignum videatur: nempe quando beneficium huius, quod obtenditur testamenti, pertineat ad omnimodam Regiæ Scotiæ & aliorum exclusionem, atque ad pro-

geniem Reginae Galliae: si iam nulla causa fuerit, quam obrem Rex sororis suae Reginae Galliae liberis esset infensus (sicut aduersarij ipsi nullam planè fuisse confitentur, nec vllum iustum impedimentum extitisse, quò minùs in regnum succedere possent) hìc, inquam, considerandum est, an rationi consentaneum fuerit, & an Parlamentum vel cogitauerit vnquam, vt Regi liceret eos sine causa exheredare, & ab omni iure successionis excludere. Contrà si tale aliquod impedimentum fuisset, (cuius rei vehementem suspicionem praese fert testamentum illud) rursus videndum est, an cum ratione, & aequitate, cum honore Regis & Reip. dignitate, cum proposito, & voluntate Parlamenti consistat, & conueniat, vt Rex non solùm eos excluderet, & iure suo priuaret, quorum est ex lege patria clarissimus & notissimus titulus, sed alios etiam substitueret tales, qui eadem lege apertè excluduntur. In qua re considerata, multa concurrunt iuris civilis praecleara axiomata.

Primum, quisquis dat alicui generalem seu absolutam potestatem quiduis faciendi, non videtur eius rei dedisse potestatem, de qua per se in particulari, si consultus & rogatus fuisset, omnino facultatem non dedisset. Rursus, generalia verba, siue testamètorum, siue eorum qui contractũ ineunt, maximèque statutorũ verba generaliter posita, quoad quascunq; personas, vt aliquid faciant, aut emolumentũ capiant, debèt ad aptas, idoneas & capaces duntaxat personas referri atque restringi.

Est præterea Maxima seu principium quoddam in lege

L. si pater. ff. quæ in Fru. cred. l. filius. fa. §. lo. l. ff. de donat.

L. i. c. 6. quæ res pign. l. oblig. ff. de pign. c. in genera de Regulis iuris in 6.

L. quidam ff. de verb. sign. l. vt grada. §. i. de muner. & honor.

in lege, statuta ad sensum & sententiam legis communis seu municipalis dirigenda, temperanda, & interpretanda esse.

Quare Rex dum eo modo quo dicitur, regni successionē determinat, non videtur Parlamenti expectationi respondere & satisfacere, siue fuerit tale aliquod impedimentum, quale comminiscuntur isti, siue non fuerit.

Nam hîc ad illam regulã respicere oportet, quæ dicit in testamentis, cōtractibus, & nominatim statutis, generalitatē verborum moderatē & cãdidè per legem municipalem temperandam, metiendã, & restringendam esse, quoties ex illis verbis generaliter & indefinitè sumptis, damnum & detrimētum alicui innocenti imm eritò crearetur. Imò statutum in tali causã irritum, ac nullius momenti reputandum esset. Verbi gratia, ex iure ciuili constat, si in aliqua ciuitate senatusconsulto decretum sit, vt nemo, ne ipse quidem administrator contra instrumentum causam agat: nihilominus tamen si administrator verum & perfectum indicem seu catalogum (Inuentarium vocant) bonorum testatoris scribat, si bona fide rem gerat, potiusquam sine causã iniuste cogatur testatoris debita de suo soluere, licebit ei in Curiam venire, & contra instrumentum causam dicere, defensionemque suscipere. Quare illud quod Rex fecisse perhibetur, aut multos defectus videtur habuisse, quoad DD. Franciscam & Eleonoram: aut quoad liberos earum, nimium excessisse: atq; ita quamuis sua manu testamento Rex subscripsisset, quod non fecit, tamen non videretur Parlamenti instituto &

O iij volun-

L. permittendo cum notatis. ff. de iure dotium.

In auctoritate absolute & generaliter data, illud non videtur cōprehendi, cuius non dedisset potestatem, si specialiter postulatum fuisset.

Generalia verba ad personas habiles referri debēt. L. 2. c. de notat. l. fin. §. in computatione. E. De iure & liber. & ibi notat. Alciat. in l. 1. de verb. sign.

voluntati esse consentaneum.

Pergemus nunc, atque alias magnas & graues considerationes ad hanc rem pertinentes in medium proferemus: quarum vna est, quòd Rex dum hēredibus ex D. Francisca nascituris regnum determinaret, eadem Francisca tum diūque adeò post viuente, non ad sensum & sententiam honorabilis Parlamenti talem successionis determinationem fecerit. Quia actum illud Parlamenti dedit ei facultatem cuiusque vel quibuscunque personis suæ Maiestati libuisset, assignandi diadematis successionem. Vbi ad certam aliquam personam respexit Parlamentum, quæ statim mortuo Rege plebi certissimò innotesceret. Per quas certas personas non poterant vlllo modo D. Francisca hēredes significari, aut intelligi, cum illa adhuc esset in viuis, & idcirco tunc hēredes habere omnino non potuerit. Vnde nec populus regni huius certā de successionē notitiam (quod tamen actum Parlamenti maximè spectabat) habere potuisset.

Sed ad hoc respondebit fortasse aliquis, & si tum cum Rex moreretur, incerti fuerint hēredes ex corpore D. Francisca oriundi, tamen fieri potuisse, vt tum certissimi atque notissimi futuri essent, cum ad ipsam vel hēredes deuenturum, illisque remansurum regnum foret. Equidem non negabo, quin potuisset tum fortassis certum aliquid de illis & exploratum haberi. Sed quanta mala & incommoda vel tum potuissent, vel adhuc consequi possent, si in re tam incerta valeret testamentum, magnoperè vellem omnes homines aduertere, & diligen-

11. tt. 4. fol.
72. 9. tt. 9.
fol. 24. 11. tt.
6. fol. 13.

diligenter considerare.

Illud profectò non est dubitandum accidere potuisse, vt eo ipso tempore, quo ad heredes D. Franciscæ regnum iam deuenturum esset, eadem quoque Francisca ipsa superesset. Iam obsecro quis tum regnum obtinisset? Dicturi sunt credo, aduersarij, heredes D. Eleonoræ, ad quos proximè deuoluendum esse statutum est. Atqui illud sine dubio ipsius testamenti sententiæ repugnaret, quando quidem ex eo statuitur regnum heredibus D. Eleonoræ remansurum, si D. Franciscæ proles deficiat.

Vndè ex ipso testamento aperte colligitur, quòd non voluerit, vt liberi D. Eleonoræ ante liberos D. Franciscæ regnarent. Porrò autem quid si D. Eleonora ipsa quoque tum vixisset (quod fieri potuisset, quando vtraque tam Francisca quàm Eleonora, communi lege naturæ vsque ad hunc diem & amplius viuere potuissent) quis tum regno potiri debuisset? Verus profectò & legitimus heres (quem testamentum illud volebat excludere) tandiu quoad superesset soboles aliqua ex corporibus D. Franciscæ vel D. Eleonoræ legitimè procreata, & ideo ex aduerso omnino sententiæ & instituto dicti testamenti. Quare existimo sanè difficulter, cuius homini mente prædito (qui Henrici Regis prudentiâ, & res alias multò leuioris momenti, ab eo tamen consideratissimè factas nouerit) suaderi posse, quod de regni successione (ex qua totius Reip. salus pende-
bat) tam inconsideratè & improuidè statuere voluerit, vt ij, ad quos deuolui ex testamento regnum cupie-

bat, non possent illud iure capessere, idque ex testamento. Ex quo perspicue videre licet, non solum ab omni specie probabilitatis alienum esse, quod Henricus Rex testamentum tam inconsulto condere voluerit: sed etiam quod per illam testamenti determinationem, regni successio incertior magisque dubia euaserit, quam fuerit, antequam illa Parlamenti acta scriberentur. Quod repugnat prorsus ei, quod per illa acta intendebatur, & ideo in lege non satis validum existimatur.

Sed dicet fortasse aliquis, etsi talia pericula & incertitudines ex illa testamenti determinatione consequi quidem potuissent, quando tamen haecenus non euenerint, nec verisimile sit esse aliquando euentura, ideo de illis nullum habendum esse sermonem. Imo vero omittendam non fuit. Etsi enim talia non eueniant, & ideo equius defendenda sunt, quia tamen ex hac testamenti determinatione euenire potuissent, contra id quod volebant acta Parlamenti: non potest vlllo modo dici testamentum ex sententia eorum qui acta illa perscribebant, conditum fuisse, ideoque etiam quoad hoc in lege parum valet. Atque vt exaggerendae rei causa aliquid dicam, cognoscite graua quaedam incommoda & impendentia pericula, quae adhuc etiam consecutura videntur, si supposititium illud testamentum obtineret.

Non est obscurum illud, D. Franciscam tum cum testamentum istud conderetur, prolem masculam nullam habuisse, sed tres tantum filias ex Henrico

Duce

Duce Suffolciensi susceptas. Post regnante Maria Serenissima nuper Regina, idem Dux Suffolciensis conuictus læsæ Maiestatis, deinde capite plexus est. Quo mortuo, D. Francisca magno suo cum dedecore & abiectionis ignominia nupsit quidam Adriano Stocho, antè eius famulo, infimæ conditionis homini, ex quo prolem suscepit. Quæ si sit mascula, & adhuc uiuat, debet per verba testamenti ante filias ex illa & Duce Suffolciensi genitas, regni huius diadema hereditare, quod nunquam voluerunt, aut intenderunt ij qui acta scripserunt. Quis vnquam sanæ mentis credat, omnes regni huius ordines in Parlamento congregatos eam potestatem Henrico octauo Regi dare voluisse, vt per litteras suas patentes, aut vltimo testamento Reginam Scotiæ ex sanguine Regum Anglorum linealiter descendente excluderet. Adrianum verò Stochum tum ignobilem Ducis Suffolciensis famulum, Regem & Governatorem huius nobilissimi regni constitueret?

Cuius rei absurditates maximas (sicut & illas quoque non dissimiles, quæ ex matrimonio Caij non ita pridem Ianitoris aulæ regiæ primi consecuturæ fuissent) iudicijs nobilissimorum & clarissimorum regni Angliæ Procerum examinandas, & altius expendendas relinquo.

Dixerit fortè quispiam, id voluisse Regem, vt diadema deuolueretur ad heredes D. Francisæ, eos quos ex Duce legitimè suscepisset, non autem ad heredes eius ex alio aliquo procreatos. Quæ eius voluntas &

mens etsi difficulter admodum ex illo testamento colligi posset, tamen nec absurditatibus quoque æquè absurdis carere potest. Nam si regnum ad heredes D. Franciscæ ex Duce genitos deueniret, ad duas coniunctim deueniret filias, quia vtraq; secundum leges, vnius heredis nomine censetur. Atque hoc pacto antiquus Reip. huius administrandæ status à Monarchia seu regno vnius, in Polyarchiam seu multorum gubernationem mutaretur. Quia cum titulus D. Franciscæ sit per modum substitutionis (Remainder vulgò dicitur) quæ quidem reputatur in iure, accrescens & veluti adiuncta acquisitio (a ioynt purchase) facit æqualiter omnem foeminam prolem hereditatis incapacem: neque concedi potest secundum antiqui iuris Anglici tenorem de successione ad regnum, quo cauetur, quòd successio regni debet ad seniores ex foeminis transire. Magna nanque est in iure differentia, quando aliquis vocatur ad aliquem titulum, vel propter successionem, vel per accretionem. Et similiter si vna ex istis foeminis decederet, tunc illius heres in hoc titulo, esset tanquam separatus tenens in titulo, quem Talcam vulgò dicunt. Atque ita sequeretur, tot futuros Principes, quot essent filie, fieretque vt ex earum sobole, nempe foeminea, multiplex atque infinita esset imperantium multitudo. A qua re maximè abhorrebat eorum mens atque institutum, qui acta illa Parlamenti conceperunt.

¶ Singamus porò Regem vltimo suo testamento regnum in duas aut tres partes distribuisse, gubernacula

eius

eius tribus diuidendo, qui scorsim singuli regiam potestatem obtinerent, (verbi gratia, huic Valliam, illi Septentrionem, tertio Meridiem) atque hac ratione regnum Angliæ in tres partes miserè dilaniasse. Hoc in actis Parlamenti, & eorum instituto seu sententiæ consentaneum fuisset, aut valuisset ex Anglorum iure hæc designatio? non profectò. Nec quemquam arbitror tam communis etiam sensus expertem, qui hoc dixerit. Eadem autem est ratio, & id ipsum planè sentiendum de regni deuolutione ad heredes D. Franciscæ ex illo testamento determinata.

Iam verò vt tractatum hunc de titulo Serenissimæ Regiæ Scotiæ, & iure successionis in regnum Angliæ tandem absoluamus, cōcedamus sanè aduersarijs, sicut iam concessimus, liberaliter & ex abundanti, id quod verum tamen non est, testamentum, quod obtenditur, manu Regis consignatum fuisse. Prodeant si ita volunt, heredes D. Franciscæ, afferant postulationem suam, qualecunque suum ius orbi terrarum declarent, & titulo Regiæ Scotiæ opponant. Regina contra vt suæ petitionis æquitatem & iustitiam cōfirmet, titulum suum omnibus mortalibus conspiciendum profert, consignatum, & iam olim semper approbatum, non sigillis tantum aut syngraphis, sed iuramentis etiam Regum omnium quotquot in Anglia vnquam fuerunt, quæ in die Coronationis suæ de tuendis & conseruandis patrijs Regni Anglici legibus præstiterunt. Consignatum inquam, & ab orbe quoque terrarum vniuerso approbatum, imò Dei & ipsius naturæ digitis consignatum.

Solis huius profectò lumen non est clarius, quàm huius ius atque titulus. Quod vt obscurent, atque vt huius splendidissimæ luci tenebras offundant, quid tandem proferunt D. Franciscæ heredes aut alij, in quo fundamentum & robur ponant iustæ scilicet postulationis suæ? Quando cetera omnia frustra tentauerint, coguntur tandem ad scriptum testamētum Henrici octavi, & sua manu signatum confugere, illudq; apprehendere. Bene habet, apprehendant quantum maximè possunt, ostendant verò Reginat ipsam archetypum seu primum testamentum: sed fatentur se non posse. Ostendant tamen aliquod exemplar saltem eius aucteticum. Atqui ne id quidem eos posse est compertissimum. Si igitur testamento tanti Principis tam recenti memoria, eorum nitatur postulatio, cuius nec archetypum, nec aucteticum aliquod exemplar existat vsquam, quo tandem pretextu Reginatam excludent? Aut propter sanguinis propinquitatem, aut per scripturam & donationem, vt petant necesse est, nihil est tertium. A priori natura exclusit: scripturam aut donationem quam ostendant, non habent.

Exclamabunt credo, scriptum illud perijsse, aut etiam furtim subductum esse conquerentur, nec æquum esse, vt tali infortunio ius suum penitus amittatur. Esset fortassis aliquid quod dicunt, si in causa priuata accidisset, & si eorum postulatio non & commune ius patrium, & ipsius naturæ legem planè destrueret. Esset aliquid, si charta seu scriptura quam obtendunt, Regina auctore perijsset, aut fraudulentis eius rationibus intercidisset,

in quam fieri non potest, ut vlla vel minima huius rei cadat suspicio. Aliquid esset, si vel ipsi ad lucra & emolumenta non aspirarent, vel illa non à damno duntaxat & detrimento sibi prospiceret. Fit enim damnum, quando quis iure suo ex lege & ratione debito spoliatur. Et permultum sanè interest, si ad legem & rationem respiciamus, inter spem lucri atque honoris, (lucramur autem id quod nobis dati aut legati nomine accrescit, sicut diadema istis competitoribus, & heredibus D. Franciscæ) & inter fugam damni atque detrimenti. Damnum autem in lege factum reputatur, cum auita hereditate defraudamur. Quod si igitur æqua rationis, legis, & conscientiæ lance vtrunque expendatur, damnum mero lucro, & emolumento preponderabit. Imò amplius aliquid dicam. Si vel Regina Scotiæ, vel alius quisquam in regni possessione constitutus esset, qui ius aut titulum nullum haberet, nisi tamen proles Dominiæ Franciscæ meliora & clariora tituli sui argumenta producere posset, quàm has quas obtendunt, scripturas, securum redderet defensori ipsa possessio, nec teneretur tituli sui rationem reddere. Est enim axioma legis, Si accusator probando deficiat, liberabitur defensor, etsi nullo alio quàm possessionis iure nitatur.

Nec eos quicquam iuare posset exemplar illud Cancellariæ, quod obtendunt, si iam extaret, non solum ob eas causas, quas diximus, sed alias multas. Merito enim dubitari potest, quamuis exemplar illud satis magnam fidem apud omnes huius regni subditos

Non est par ratio, lucra non capere, & dāna sentire. l. fin. C. de Codicil. & l. Proclaf. ff. de damno in facto. Instit. de legat. s. c.

L. cogi possessorum. C. de petit. her. l. fin. C. de probat.

L. si quis in
aliquo docu-
mento. C. de
edendo.

habitarum esset, an eandem contra non subditos ha-
bere queat. Quid, quod inter regulas quoque iuris
est, si publicum instrumentum meminerit alterius,
nihil probat contra hominem ex ijs quorum talis sit
mentio, nisi archetypum ipsum seu primarium instru-
mentum proferatur. Quare si Competitores isti in-
strumenta & scripta sua assertoria & demonstratoria
amiserint, quibus ad alterius notissimi tituli exclusio-
nem postulatio facta miti debeat, ferendum est illis
hoc incommodum, qui inde emolumenta sua & ho-
nores sperabant, non illi, quæ nihil aliud petit, quàm id
quod lege & ordine est omnino suum. Imò est cur sin-
guli nostrum existimemus, hoc (si tale aliquod ali-
quando testamentum fuit) Deo permittente per sum-
mam eius providentiam factum esse. Vix enim est cre-
dibile, eiusmodi scripta (de rebus præsertim tanti mo-
menti, quales complectitur illud testamentum) tam
citò extingui, & perire potuisse, quasi ex composito, &
instituto ac singulari quodam consilio, vt huic am-
plissimo & nobilissimo regno salva semper maneret
proximi sanguinis regij vera & germana successio.
Quæ si quibusdam interpolatis chartis & scedulis nef-
cio quibus, ad alios iniustos heredes transportaretur,
miraretur orbis terrarum tam inauditum facinus, &
obstupesceret: Angli verò & eorum posterì ferendo
non essent, quæ inde mala sint euentura. Tantum igitur
abest, vt quod maxime in illa commissione specta-
bat Parlamentum, id ex hoc testamento præstetur An-
glia regno & eueniat, nempe certum & indubitatum

Princi-

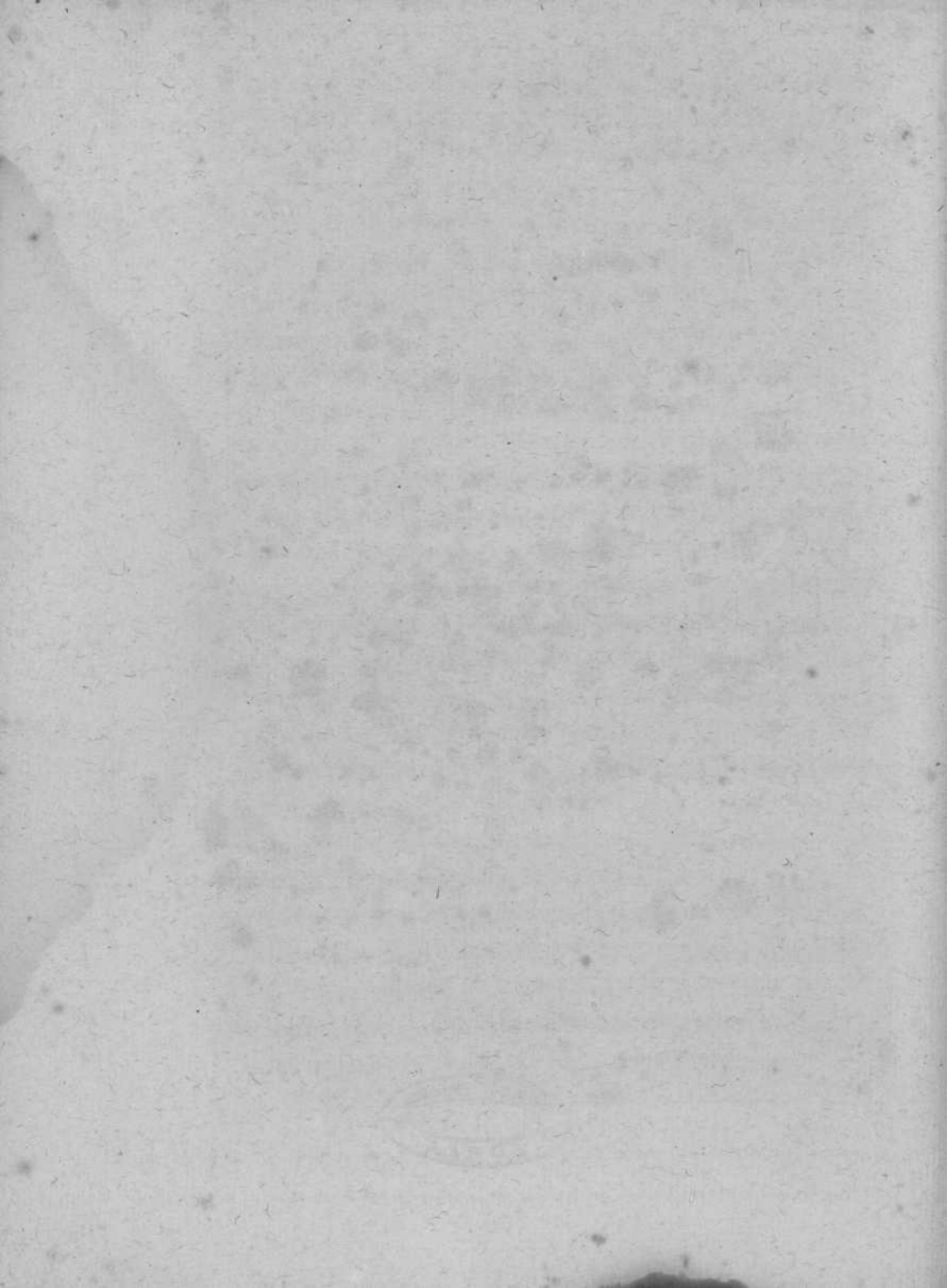
Principem agnosci, dissensiones omnes & ambitiosas de imperio factiones præcidi, vt quod timebat Parliamentum maximè, illud maximè expectetur miserrimè & calamitosissimè euenturum. Qui memoria repetit gesta præteriti temporis, planè tragica à Richardo vltimo, nomine quidem Rege, re autem vera tyranno maximo, non est cur dubitet, quin, vt illi religio non erat, fratri natu maximo Regi Eduardo 4. eique legitimo, nothi maculam falsò inurere, & naturali matri suæ infamix notam affingere: ita non defuturi sint, qui ad promouendum & amplificandum qualencunq; suum titulum, facilè induci queant, vt omnibus modis iustos possessores de throno suo regali deturbare, & diadema de eorum manibus extorquere moliantur.

Quæ calamitosa dies si (quod Deus auertat) aliquando incideret, tum exclamare licebit, & miserandum in modum eiulari atque ingemiscere, tum non sine causa omnium turbatum, miseriarũ, atque malorum Oceanus expectadus erit ad Remp. Angliæ penitus obruendam & suffocandã. Quæ vel cogitare solùm abhorret animus, & tremula penna scribere omnino detrectat. Quin supplex à Deo Opt Max. ardentissimis votis cõtendo, vt nobilissimum & antiquissimum Angliæ regnum, cuius se hucusque defensorem & protectorem semper exhibuit, à tot ærumnis ac calamitatibus omnino & in perpetuum liberet.

FINIS.

2

AD ANGLOS ET
SCOTOS, VT QUI TEMPORIS
BELLORVMQVE INIVRIA IAM DIV
DISTRAC TI FVERVNT, TANDEM ALI
 quando animis consentiant, & perpetua amicitia
 in vnum coalescant,
 PARÆNESIS.

I Reip. nostræ Britannicæ de-
 trimenta, variarumque eiusdem
 insulæ ciuitatum veteres animo
 calamitates repetamus, non mi-
 nimam incommodorum par-
 tem discordia inuectam esse,
 comperimus. Contrà verò vr-
 bes constitutas, plurima bella extincta, sanctissimas
 amicitias, firmissimo illo humanæ societatis vinculo,
 concordia, conflatas, literarum monumenta satis
 testantur. Tanta est enim concordie vis, vt omnia,
 quæ rerum vniuersitate comprehenduntur, consen-
 sione amicitiam iungant, conslent, atque componant.
 Hęc humanum genus fufum, dispersum, & abditum,
 primùm in vnum locum compulit, & congregauit,
 coactum in fide continuit, ac politicæ formam decreuit.
 Vniuersas quoque gentes, Gallos, Hispanos, Germa-
 R nos

nos, ceterosque, in amicitia, & charitate coercet: singulis Principe, pro rerum locorumque conditione, designato, qui è multis vnicam Reip. formam prescriberet, ac eam placidè tranquillèque administraret. Ideoque sapientissimus ille Lycurgus, à suis Spartanis interrogatus, quo pacto hostium vim, ac incurfionem propulsare possent, prudentissimè respondit, Si vos concordia amicitia, & benevolentia complexi fueritis, mutuasque certationes reieceritis. Scipionem quoque Africanum, cum Numantinos varijs certaminibus fregisset Tyresium Celtarum Principem ferunt rogasse, quum Numantia tam diu acie inuicta fuisset, & postea tandem diruta? Quia (inquit Tyresius) ciuium concordia victoriam ijs tribuit: discordia verò, exitium attulit. Nam quemadmodum nihil est tam infirmum ac debile, quod concordia non augeatur: ita nihil est tam validum, quod dissensione non exturbetur. Constat enim preclaras Resp. discordia seditioneque interueniente, conuulsas ac labefactatas esse. Vt nullum imperium sit tam benemunitum, nulla ciuitas tam bene stabilita, nulla denique domus tam firma, quæ non odijs, ac dissidijs funditus euertatur, dissipetur, ac diruatur. Nam discordia (vt ait Liuius) ex vna ciuitate duas facit. Aristobuli & Hyrcani fratrum controuersia Iudaicum imperium in Romanorum potestatem subiecit, cum alter contra alterum, Pompeium in subsidium euocasset. Et Principum Christianorum dissensio, imperium Constantinopolitanorum in Turcarum tyrannidem transmisit.

Vniuersa Syria, Godefrido Bullonio duce parata, Christianis celsisset: nisi discordia interueniens, breuem eorum inanemque victoriam effecisset. Quapropter, cum in constanti animorum consensione, tantum momenti ac ponderis insit, vt inde Reip. salus dependeat: in concordia fouenda, tuenda, ac retinenda, summo studio est laborandum. Et cum animo perpendo, quot quantisque beneficijs, ac muneribus Deus Opt. Max. vestram Britanniam insulam, præter ceteras orbis terrarum ditiones ornarit, satis mirari nequeo, quid causæ sit, quare in foedere ieiundo, æternæque pace constituenta, magis solliciti non estis. Hoc enim vos ad summa beatitudine ac foelicitate fruendum deficere videtur. Cum vestra hæc insula ita rerum vsui necessariorum abundet: vt eorum, quæ homini optare licet, nihil in ea desiderari possit. In primis enim, omnium tum quibus vsus opus habet, tum quæ voluptas exigit, maximam habet copiam: vt non solum aliarum regionum præsidio non egeat, sed etiam tanquam fertissimum quoddam copiarum cornu, affatim alijs prouincijs plurima subministret. Deinde tanta copia, & foelicitas ab omni hostium incursione, loci natura, tuta, & immunitatis redditur. Insula enim vndique maris littoribus, tanquam fossis & moenibus firmissimis, cingitur. Præterea, soli cælique benignitas (cæterarum nationum hæc bona venia dixerim) homines apud vos producit, siue corporis forma, & robore, siue animi excellentia, & præstantia, longè spectatissimos. Vnde fit, vt Britan-

nia, non solum ad se suaque tuenda, sed etiam ad rerum summa potiendum nata, & apta esse iudicetur. Nam Creta insula, veterum sententia opportunè sita esse videbatur, ad imperium Græciæ occupandum: eò quòd ab omni parte, mari allueretur, & hinc Peloponneso nõ procul abesset: illinc verò Triopio immineret. Eaque de causa, Minos Cretensium Rex, maris imperium adeptus est, & in ceteras vicinas insulas irruptionem fecit, ac in eas novos colonos transmisit: & nisi è viuis excessisset, (vt ait Aristoteles) cum Siciliam expugnare tentaret, imperij Cretensis limites ac fines longè latèque propagasset. Vestra autem insula, quor partibus Cretæ antecellit? Nullum sanè dubium est, quin multa maiores vestri præclare magnaque cum laude gessissent, nisi naturæ præsidia & conatus vestris disidijs irriti facti fuissent. Causam verò harum dissensionum indagantem, ratio ipsa in hanc potissimum sententiam ducit, vt existimem Principum multitudinem, populique animos varijs partibus infectos, contentionum ansam præbuisse. Plurium enim potestas, controuersia ac dissensionem maximè subiecta est. Et ideo diuinus Aristoteles, cum summam rerum vniuersitatis consensionem animaduerneret, Mundum ab vno Deo constitutum, acutè, ingeniosèque colligit. Homerus quoque poëtice fingens Deos inter se contententes de vrbe Troianæ incolumitate & excidio: cum hi Troiam euertendam esse censerent, illi verò reclamarent: tandem in hanc exclamationem prorupit

pit: Plurium imperium nequaquam utile est, vnicus Princeps esto. Nam quod eius generis est, in quo plures eminere possunt, in eo plerunque, crebræ controuersix oriuntur: vt firmam societatem conseruare, sit difficillimum. Quò magis enim quisque ceteris magnitudine, vel potius animi atrocitate excellit, eò minùs æqualem ferre potest, iuxta illud:

Nulla fides regni socijs, omnisque potestas
Impatiens consortis erit.
Nec quicquam iam ferre potest Cæsarue priorum,
Pompeiusue parem.

Et huiusmodi contentiones inter vestros Principes, iam à bis mille plus minus annis, vestram pacem, ac tranquillitatem perturbarunt, lacerarunt, dissiparunt. Ita vt eorum effrenata dominandi cupiditas (quæ bellorum est seminarium) vestris opibus, vigilijs, sudore, ac sanguine sit enutrita. O Pop. miserrimum! ô ærumnosam ac infoelicem conditionem! quàm nulla fortuna, nulla necessitas, nulla denique fata tulerunt: sed sola pertinacia, & animi cœcitas. Permagna sanè insania est, se, suaque omnia, patriæ ac Reip. salutem, & libertatem, aliquot tyrannorum libidini, ac cupiditati postponere. Quemadmodum Sichemitas factitasse monumentis consignatum est. Hi etenim impuri illius Abimelecis oratione commoti, eidem Reip. gubernacula detulerunt, eius autem turbulentam ac seditiosam concionem audire videor. Ego (inquit) sum os vestrum, & caro vestra: melius est igitur, vt ego vobis imperem, quàm fratres mei, qui externi sunt. Itaque in eius im-

R iij perium

perium inclinauit populus dicens, frater noster est. Abimelechus itaque in quinquaginta fratres, & thoro legitimo ortos, manus cruentas intulit, vt ipse nothus solus regnaret. Verum Deus postea, quod malum perpetrarat, ei reddidit. Sichemitis quoque iuxta quod operati erant, retributio facta est: & venit super eos maledictio Ioathan. Idem facinus ferè apud Anglos commisit impius parricida Richardus tyrannus, qui vt regno potiretur, nec demortui fratris honori, nec vitæ nobiliss. ciuium, nec nepotum Regni heredum sanguini, nec denique horum matris Reginae pudicitiae pepercit: tanta & tam impotens regnandi cupiditas, crudeliss. tyranni ferocem animum inuaserat.

Sed exploratum mihi est, neminem vestrum hoc tempore esse, qui huiusmodi dominandi cupidis faueat: nisi eos qui vtilitatem ex publico vniuersae insulae incommodo captare student, & Christianae institutioni, Machiaveli doctrinam preferunt. Spes itaque me tenet, antiquum hoc opprobrium Anglis obijci solitum, deletum iri. Ferunt Anglos (inquit Pollidorus) ex vetere instituto minimè omnium gentium, Remp. curare, factionibus studere, itaque Regnum nobilissimum saepe aduenis depraedandum exposuisse. Quod certè Anglis vsu venisse res ipsa comprobauit. Nam in regni initio vt idem Polid. lib. 1. narrat, cum potentissimi quique regnum appetere, tamdiu pugnatum est, donec imperij summa ad quinque tyrannos delata esset. Itaque haec aetas bellis, dissidijs ac seditionibus atrox fuit. Hi enim maxima regni cupiditate accensi, & odijs mutuis

inflammati, præstâtes ciues bellis ciuilibus torquebant. Verùm cum isti, breui mutuis vulneribus cecidissent, Reip. cura vni Gentilicio demandata est: sub quo Resp. (diu antea ciuilibus bellis conuulsa) tandem ad pacem & tranquillitatem reducta est. Harum Principum factionum mentionem faciens Corn. Tacitus ait, Britannos tam varijs studijs fuisse distractos, vt vix duæ Ciuitates ad commune periculum repellendum accurrerent: & dum illi inter se pugnarent, vniuersos esse victos. Præterea talis quoque dissensio inter Britanniarum Australes incolas, & Septentrionales (qui etiam Scoti appellantur) maiores vestros orta, Britanniarum Regnum ad Anglosaxones transtulit. Illi enim aduersus Scotos, à reliquis Britannis in subsidium accersiti, tandem contra eosdem arma verterunt, illosque Regno spoliârunt. Britanni igitur veram esse Vigetij sententiam experiëntia senserunt, ciuile odium ad inimicorum perniciem præceptis esse, ad vtilitatem suæ defensionis incautum. Anglosaxones verò Regno potiti, dissidijs etiam ac factionibus distrahi cœperunt: ita vt ex vnico Regno, septem sint erecta, totidemque Reges constituti: quorum dissensionibus, Resp. longo tempore dissipata est, dum multis annis elapsis, principatus ad solum Egbertum redijt. Hic primus Britanniam Australem, Angliam nuncupauit. Sed cum sub isto Egberto Saxonum vires incrementa caperent, Scoti Achaio regnante, veriti ne Saxones eadem tyrannide contra se vterentur, qua erga ceteros Britanniarum incolas vsi

erant

erant, societatis foedus cum Carolo Magno inierunt, & confirmarunt: vt vterque Pop. alteri contra communem hostem, suppetias ferret. Simili discordia interueniente, Dani Suenone duce, Saxonibus Angliæ Regnum ademerunt: ac tandem Northmanni, Guilielmi Nothi ductu, eodem potiti sunt: & ab eo tempore, vniuersa insula hætenus sub duorum tantum Regum imperio remansit. Qui quidem, licet plures numero non sint, veram concordiam seruare non potuerunt. Si quis autem rationem inuestiget, cur Britannia non ita commodè ferre possit plurium Principum imperium, quemadmodum Germania, Italia, & celeberrima Venetorum Resp., comperiet in his ferè vnum præ ceteris eminere. Germaniæ enim Principes, tametsi magna viuendi libertate fruuntur, nihilo minùs Imp. potestati subiecti sunt, quòd ad pacem inter eos, concordiamque tuendam, plurimum confert. In Italia quidem, nullum firmum est imperium, cum plurium non vnius tantum dominio subsit: eaque de causa, minùs foelicem, ne dicam miseram, scriptores quidem existimant. De Venetorum Rep. Conteranus hæc ferè memoriæ prodidit. Cùm (inquit) omnis ciuitas sit concordia, & vnius consensus vinculo constructa, & colligata, & hæc consentiens voluntas retineri non possit, nisi aliquis vniuerso Pop. ac Magistratui præferatur, qui Pop. fufum & dispersum, quasi in vnum corpus cogat: sapientissimè itaque à maioribus nostris constitutum est, quòd in nostra ciuitate esset quedam regia potestas

potestas, & vnus eligeretur, qui Princeps diceretur. Itaque ex his liquere arbitror, vnus imperium Reip. necessarium esse. Neque solùm in politijs, sed etiam alijs in rebus, id cernere est. Nam vnus Dei prouidentia mundus administratur, vt corpus humanum ab vno animo regitur, nauis ab vno gubernatore moderatur, domus ab vno patrefamiliâs. Ex illis igitur sequitur, Britanniaë insulam, non posse commodè à pluribus administrari. Quapropter, partium, ac factionum studia ab omnibus repudianda sunt, & ab ijs potissimum, qui in ciuitate Dei sunt educati. Hi, inquam, dissensionibus sublatis, cùm D. Augustino hortentur omnia quæ inter Christianos, ad sedandas discordias, concordiamque adducendam faciunt: quæ nihil aliud est, quàm animi quies ac tranquillitas, amoris & charitatis vinculo deuincta & constructa, quæque inimicitias & similtates aspernatur, omnesque eadem beneuolentia complectitur. Charitas enim (vt ait D. Paulus) patiens est, benigna est: charitas non æmularatur, non agit perperam, non inflatur, non cogitat malum, non gaudet de iniquitate, congaudet autem veritati: omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Hanc sententiam si amplexi fueritis, illico omne odium deponetis, omneque fastidium ac arrogantiam ex animis vestris euelletis, & in perpetuum arma insana, quibus hactenus inaniter dimicastis, eijcietis: atque pacem æternam, Christianam, salutarem, ac tutam, sine dolo, sub concordia, stabiliq; vnus

Principis imperio componetis. Sic autem nos admonet honestas, sic utilitas, sic denique negotia, tam publica, quàm singulorum requirunt, & postulant. Et quod magis est, sic Deus Opt. Max. iubet atque præcipit.

Qui verò his refragatur, filius Dei non est vocandus, cùm non sit pacis amans, neque cum huiusmodi hominibus, viris bonis habenda est societas, sed potius aliò ablegandi sunt, cū præceptoribus ciuitatis Dei hostibus acerrimis: nempe quorum doctrina humanæ societatis fundamenta tollit, tyrannidémque constituit. In his nulla inest salus ciuium, nec patriæ amor, nec diuini cultus, & obedientiæ cura, sed tantùm effrænata quædam dominandi cupiditas, quæ omnia occupabit, ciues è medio tollet, patriam perdet, omnemque religionem aspernabitur. Quemadmodum factum ferunt à monstro illo impuro Cæsare Borgia, quem Atheus quidam Principibus tanquam perfectissimum quoddam exemplum ad imitandum proponit. Quòd autem prætermittendi sunt hi diuini luminis & humanæ societatis hostes, prudenter admodum nos Christianus Philosophus D. Bernardus admonet: Non timeas (inquit) contra charitatem esse, si vnus scandalis multorum pacem compensaueris. Potius quoque veris Principibus, M. Tullij capessendum est consilium. Ea (inquit) animi elatio, quæ cernitur in periculis & laboribus, si iustitia vacat, pugnatque non pro salute communi, sed pro suis commodis, non modò virtus non est, sed potius immanitas, omnem humanitatem
repel-

repellens. Itaque (inquit) viros fortes & magnanimos eisdem bonos, & simplicis veritatis amicos, minimèque fallaces, esse volumus. Quam sententiam sequutus videtur Eduardus Anglorum Rex. Nam in exilium missus, dicere solebat, se malle perpetuè priuatam vitam ducere, quàm per hominum cèdem Regnum recuperare. Præclara sanè vox, & tanti Regis digna. Pacis igitur publicæ perturbatores è nostra Rep. explodamus, vt faciliùs concordia amicitia & consensu coniungatur. Vt autem hoc consequamur, Philosophi consilio ac ratione vtendum est. Dicimus (inquit) ciuitates concordēs esse, cùm in publicis ac necessarijs negotijs, idem sentiunt, idèmq; consilium captant, & quod consensu communi comprobatum est, exequuntur. Veluti exempli causa, cùm ciuibus placet, magistratus decerni, aut Pittacum Imperatorem esse. Quum autem vterque cupit sibi magistratum demandari, vt Oteocles, & Polynices apud Phœnices, tum seditio concitatur. Illa verò concordia ciuilis dicitur, amicitia, quæ inter viros probos tantùm conseruatur. Hi enim inter se, & cum alijs consentiunt, quæ eorum voluntas constans, & firma manet: neque illi Euripi instar, fluunt, & refluant. Improbi contrà, diu inter se concordēs, ac consentientes esse non possunt, eò quòd in Reip. administratione multùm emolumenti percipiunt, laboris verò ac sumptus parum insumunt: & inde seditiones oriuntur, dum alij alijs damnum inferunt, ipsi verò officio fungi nolunt: idèoque communis res perit, cùm

à ciuibus non protegitur. Hęc Philosophus. Quod
 autem ad hanc amicitiam attinet, poterit faciliùs inter
 vos conflari & confirmari, quia inter vos eæ res con-
 currunt, quæ ad consensum copulandum multùm
 conducunt: nimirum eadem affinitas & cognatio,
 idem genus, eadem lingua, mores propemodum ijdem,
 eadem leges, idem vultus, ac corporis habitus, omnia
 denique, quæ ad æternam pacem & concordiam pro-
 creandam, & retinendam faciunt, magis inter vos
 quadrant, quàm inter cęteras nationes, quæ olim inter
 se, tum patria, moribus, & legibus, tum lingua & affi-
 nitate dissitæ, iam ciuili consensione, sub vnius Princi-
 pis imperio, coniunguntur, & conciliantur. Verùm ali-
 cui vestrùm impossibile fortè videbitur, hunc Pop.
 inter se tantam concordiam conseruare posse, cùm tam
 multis retrò actis seculis, bellis, rapinis, ferro, flammá-
 que omnem hostis impetum in se mutuò exercuerit,
 cęlúmque terræ miscuerit, cùm natura humana non
 ferat, vt huiusmodi odia, & iniurias nobis illatas obli-
 uioni tradamus: deinde, vtrunque millies mori malle,
 quàm Principi ex altera prouincia orto parere, ne alter
 videatur aliquando, ab antiquo hoste sub iugum mitti,
 postquam tandiu de imperio certatum est. Itaque An-
 glum nolle vlllo pacto Scoto Principi subijci, neque vi-
 cissim Scotum Anglo. Impius quidam Atheus, qui
 vanam ambitionem, inanémque animi elationem
 Reip. saluti præponit, huic fortassis sententiæ subscri-
 beret, atque acquiesceret: quæ tamen maximè absona,
atque

atque absurda est. Quasi aliquis ex nautis, coorta tempestate, dicat se male cum naui perire, quam pati nauim à socijs gubernari. Sed acrius rursus instabit: Quis fieri poterit, vt bene Anglis cum Scotis conueniat, cum Scoti semper Gallorum societatem Anglorum amicitia prætulerint? In primis enim ante annos septingentos in Anglorum odium, foedus cum Gallis inierunt, quod hætenus constanti animo conseruarunt. Nostra deinde memoria, cum spes totius insulæ in vnus Principis potestatem reducendæ, affulgeret: per matrimonium Eduardi sexti, & Mariæ Scotorum Reginae: Scoti, cum eam Eduardo fide publica spondidissent, illam tamen Gallorum Regi tradiderunt. Quapropter eorum culpa contigit, non autem Anglorum, quò minùs societas illa, quæ iam tantopere expetitur inter eos, culpata sit. Quantum ad foedus illud cum Gallis factum spectat, id non ceterorum Britannorum odio, vt suprà diximus, sed salutis suæ causa, à Scotis & Gallis exoptatum est. Quippe, nisi id fecissent, Scoti è sua sede, vnà cum ceteris Britannis exturbati fuissent ab Anglofaxonibus, gente exera, & barbara. Verùm quod illud matrimonium ad exitum perductum non sit, Anglorum causa vsu venit: cum id quod precibus, gratia, & beneuolentia impetrandum erat à Scotis, minis, armis & viribus extorquere sint conati. Nec deerat suspicio, rem de industria sic peractam fuisse, vt ita coniugio perturbato, facilius ad Angliæ Regnum occupandum aditus pateret. Vtvt res sit, Scoti cum

armis cedere nollent, & vix tamen abſiſtere valerent: coacti ſunt Gallorum præſidium implorare: quod impetrare non potuerunt, niſi Reginam ſuam tanquam fidei obſidem in Galliam ablegaffent. Quod autem Scotis hac copulatione, coniunctioneque nihil fuit antiquius, inde ſatis exploratum eſt, quòd omnes in eam ſententiam descendebant, antequam res armis tentata fuiſſet. Anglum loquentem intelligimus, ille viciffim nos loquentes intelligit: eandem inſulam incolimus, nulla penè re diſtante, quàm duorum Principum imperio. Nam huic malo prouido ſapientum conſilio mederi facilè poteſt. Et quidem ſatis perſpicuum eſt, abhinc multis annis Scotos hoc ſummis votis exoptaſſe, cùm Margaretam Regni hēredem vnicam, & deſuncti Alexandri Regis Scotorum filiam, Eduardo 1. Anglorum Regi in matrimonium collocarūt. Ex quo, vtraque regna tum coniuncta fuiſſent, niſi filia virgo, ante Regis mariti ſui aſpectum vitam cum morte immatura commutaſſet. Quæ cùm ita ſint, nihil eſt, quod Anglus Scoto exprobrat, & obijciat, nec quod Scotus Anglo: ſed potiùs vno ore & conſenſu ſimul conuenire deberent, vt ſi nullus ſuperreſſet, ad quem iure totius inſulæ principatus pertineret, Princeps vnus ſiue ſuffragijs, ſiue ſorte decerneretur: vt deinceps neque Reip. neque Pop. tranquillitas, hominum partibus, ſectis, ac factionibus perturbaretur. Quemadmodum Perſas prudentiſſimè olim factiſſe, memoriæ proditum eſt. Occiſis Magis (vt inquit Iuſtinus) magna quidem gloria

ria recuperati regni fuit: sed multo magis in eo quod cum de regno ambigerent, concordare potuerunt. Erant enim virtute, & nobilitate ita pares, vt difficilem ex his Pop. electionem faceret æquitas. Ipsi igitur viam inuenerunt, qua de se iudicium religioni committeret. Pacti inter se sunt die statuta, omnes equos ante regiam primo mane producere: vt cuius equus ante solis ortum, hinnitum primus edidisset, Rex esset. Postero die, cum ad statam horam omnes conuenissent, Darij Hydaspis filij equus hinnitum statim edidit, & foelix omen domino primus emisit. Tanta moderatio ceteris fuit, vt audito auspicio confestim equis desilierint, & Darium Regem salutarint: Pop. quoque vniuersus, sequutus iudicium Principum, eundem constituit regem. Sic Regnum Persarum VII. nobilissimorum virtute quæsitum, tam breui momento in vnum collatum est. Incredibile prorsus hoc tanta pietate, in patriam gessisse eos: quod vt eriperent, magis mori non recusarint. Hæc ille.

Immortalis sanè horum Principum laus, qui salutem patriæ priuatorum ambitioni lubenter prætulerint. Verùm Deus Opt. Max. vos hac dubitatione liberavit. Nam perspicuè ob oculos posuit, cui nam vniuersæ insulæ regnum Gentilicio iure obueniatur, postquam illa quæ nunc Reip. Anglicanæ clauum tenet, ex hac mortali vita in aliam translata fuerit. Serenissimæ nempe Scotorum Reginae Mariæ, cuius insignis pietas, inuicta in aduersis constantia, per vniuersum

ter-

terrarum orbem diffusa, perspicuè demonstrat vanam
 esse eorum sententiam, qui mulierum principatum, &
 administrationem deprimunt, & contemnunt. Ad
 hanc itaque totius insulæ regnum tandem perueniet,
 cùm etiam Henrici VII. Regis optimi eiusdem Regi-
 næ proavi, consilijsque publici sententia, illi adiudi-
 catum fuit, vt in Henrico VII. narrat Polidorus. Rex
 Scotorum (inquit) Iacobus III. Richardum Henrici
 VII. legatum humaniter excepit. Et primùm de recen-
 te suorum cede quæstus, faciliè iniuriam condonauit:
 deinde remotis arbitris, docuit quàm veteres, quàm-
 que iustæ causæ necessitudinis, sibi cum Henrico inter-
 cederent: & eos maiore quodam amoris fœdere corro-
 borandos esse summè se appetere, quod proculdubio
 fieret, si ille vellet sibi Margaretam filiam ætate maio-
 rem, in matrimonium dare. Richardus ad ea modicè
 respondit, operamque suam pollicetur, bonam Orato-
 ris de connubio mittendi spem Regi fecit: domumque
 reuersus, omnia suo regi retulit. Ea mirum in modum
 delectabant Henrici animum, cui pax maximè cordi
 erat: paucisque post diebus, Iacobi legati ad peten-
 dum Margaretæ coniugium, è Scotia venerunt. Hen-
 ricus ijs auditis, rem ad consilium detulit. Erant qui
 suspicarentur, posse fortè aliquando contingere, vt
 hæreditas regni Margaretæ veniret, ac propterea eam
 externo Principi non locandam iudicarent. Ad ea
 Rex respondit, Quid tum? Si enim tale quid accideret
 (quod Deus omen auertat) video futurum, vt nostrum
 regnum

regnum, nihil inde damni faceret: quoniam accessio Angliæ non ad Scotiam, sed ipsius Scotiæ ad Angliam fieret, tanquam ad totius insulæ caput nobilissimum: cum semper quod minus est, soleat ad decus & honorem ei accedere, quod est longè maius: quemadmodum olim Northmannia in ditionem & potestatem venit Anglorum maiorum nostrorum. Ita laudata Regis sententia, & cunctis vna voce rem probantibus, Margareta virgo Regi Iacobo parta est. Hęc Polidorus. Grauis sanè oratio, quæque rem de qua ambigitur, extra controuersiam ponit: eò quòd eam iudicio agitato, & discusso confirmarit, cui quidam Iurisconsulti multum ponderis ac momenti tribuunt. Hęc igitur, quoniam veri sint Regni Anglici & Scotici heredes, tanquam digito indicant. Et felicis. faustissimùmque toti insulæ hoc Iacobi IIII. & Margarete matrimonium fuisse existimandum est. Nam si Henrici VII. & Elizabethæ Eduardi IIII. Regis filix connubium Anglis fortunatum iudicatum sit, eò quòd partium ac factionum studijs, quæ inter Lancastrensem & Eboracensem familias intercedebant, quibusque multos annos premebantur, soluisset, ac liberasset: quid (quæso) de Iacobi IIII. Regis Scotorum, & Margarete Anglorum Principis filix, matrimonio dicendum erit: cum huius beneficio, iam tandem à funestissimis illis bellis intestinis, quibus pro imperio Angli Scotique dimicauerunt, asserti sint? Faustus sanè Anglis fuit Henricus VII. eò quòd per eum Deus Opt. Max. omni dissensione

pacata, ac sedata, Eboracensem, & Lancastrensem familias coniunctissimè copulauit. At longè felicissima ferenissima Maria Scotorum Regina, optimeque spei Princeps eius filius & heres, Anglis Scotisque erunt, per quos, idem rerum omnium moderator, vtrunque Pop. iam imperio disiunctum, alterum cum altero connectet: insulamque Britannicam in antiquum statum ac pristinam dignitatem restitutam, à feroci bellorum ciuiliū tumultu, immanique atrocitate vindicabit. Amplectimini igitur mortalium felicissimi Britanni: amplectimini summum hoc sempiterni Dei beneficium, ei que gratias immortales agite, quod pro infinita in vos clementia & benignitate, Principem vobis tandem è vestro vtriusque sanguine procrearit: cuius ope, vestri intestini tumultus, ac seditiones, extinguantur, & diuinæ huic legi locus relinquatur, Pop. salus suprema lex esto. Salus enim Pop. in pace potissimum concordiaque versatur. Perpetua autem pax, & quies inter vos consistere nequit, nisi duo hæc regna simul conglutinata fuerint. Vnitatis enim tanta vis est, vt eius conseruatio sit naturæ finis vltimus. Hinc quoque inter homines charitas, amor, amicitia, vt vnus quasi animus fiat ex pluribus. Primum quidem vt homines verè sint, deinde, vt bene beateque viuant, qui vltimus hominis finis est. Cùm itaque hæc ita sese habeant, vobis omni studio enitendum, & elaborandum est (si Deum naturæque institutum sequi, si Patriam ac Rempublicam saluam esse, si denique bene

bene beatéque viuere , æternáque tandem beatitudi-
ne frui cupiditas vos tenet) Vobis inquam , summa
danda est opera , vt Pop. hic dispersus , sub debiti
ac congruentis Principis imperio , auitáque Catholi-
ca religione colligatur , & in vnum conferatur. Quod
Deo Opt. Max. in primis gratum erit , vobis verò,
totíque Pop. Hyberniæ quoque , vti Angliæ & Sco-
tiæ, summam tranquillitatem , pacem & quietem
adferet. Hoc vt eueniat, rerum omnium moderato-
rem quilibet nostrûm assiduis precibus non desinat
implorare.

POST LITES

VNIO

DE
ILLVSTRIVM
FOEMINARVM IN
REPVB. ADMINISTRAN-
DA, AC FERENDIS
legibus autho-
ritate,
LIBELLVS,

Opera Io. Lessæi Episcopi Rossensis Scoti, dum pro
Serenissima Principe Maria Scotorum Regina iam
pridem in Anglia Legatum ageret, patrio primùm,
nunc verò Latino sermone in lucem editus.

RHEMIS,
Excudebat Ioannes Fognæus, sub Leone.
1580.
CVM PRIVILEGIO.

PACALIS OLIVA

PACALIS OLIVA

DE
ILLVSTRIVM

FORMINARVM IN

RETVR ADMINISTRATIONE

RETVR ADMINISTRATIONE

RETVR ADMINISTRATIONE

RETVR ADMINISTRATIONE

RETVR ADMINISTRATIONE

RETVR ADMINISTRATIONE

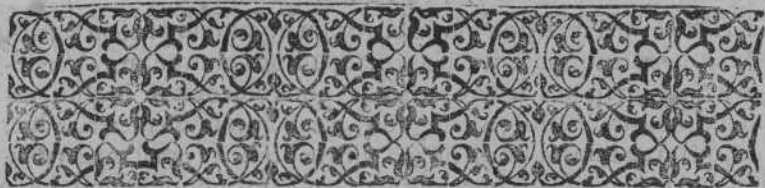
RETVR ADMINISTRATIONE

RETVR ADMINISTRATIONE

RETVR ADMINISTRATIONE

RETVR ADMINISTRATIONE

RETVR ADMINISTRATIONE

SERENISSIMÆ, EXCELLENTISSI-
MÆ, OMNIQVE VIRTVTVM GENERE
ORNATISSIMÆ PRINCIPI AC DOMINÆ

D. CATHARINÆ DE MEDICIS, GAL-
liarum Reginae, Christianiss. Regum
Matri sapientissimæ,

Io. Lessæus Episcopus Rossensis
felicitatem exoptat.

QUEM paucis ab hinc annis, Regina Serenissi-
ma, librum de illustrium Fœminarum in ferendis
legibus, ac in Repub. administranda auctoritate,
patrio sermone conscriptum in lucem edi cura-
ram, eundem vt Latinum facerem, quorundam
Principum rogatu, quibus quicquam denegare,
mihi foret religio, tum necessarij vt mihi videba-

tur laboris dignitate, in primis verò erga meæ gentis Reginam Ma-
riam Principem optimam, tuæque Maiestati maximè addictam filiam,
officio libenter adductus sum. Ac quamuis omnibus his de causis
hunc laborem quantuluncunqve ex eo iam tempore moliebar, cùm
Orator in Anglia negotijs ipsius Reginae procurandis diutius aliquã-
tò distineret: tamen vt in hanc cogitationem nunc vehementiùs in-
cumberem, nec diutius rem differendam putarem, nonnullorum etiam
effecit, & in loquendo proiecta temeritas, & iniquitas in conando:
qui ea in Scotiæ Regina dixerunt, quæ nemo nisi profligatus, in suum
auderent principem cogitare: ea fecerunt, quibus indigniora ne in ty-
rannum quidem à subditis iratis fieri posse videantur. Qua quidem in
re quid ego subditi fidelis officio dignius efficere potui, quam eo ser-
mone, qui ab omnibus in omni loco posset intelligi, sanctissimæ Re-
ginae nomen à sceleratorum calumnijs, quantum in me esset, vindica-
re, & iniurias iniquè illatas, iusta saltem querimonia ac reprehensione
vltisci: docereque eam non solum hæreditatis iure, quod omnes sciunt,
Reginam esse: verum, quod non omnibus videtur, fœminas, ea qua il-
la est virtute, nulla conditione sexus impediri, quò minùs regno dignè

videri debeant? Iam si non modò clarorum hominum præsens virtus, sed etiam mortuorum senex memoria apud nos plurimum valere debet: si multùm ijs nos debere putamus, quos videmus in Repub. excellere: si denique nihil est indignius, aut ab hominum societate alienius, quàm ab improborum lingua viros nobilitate præstantes violari, in quo genere officij cõuenientiùs meus labor potuit infumi, quàm vbi mihi pro meæ gentis Regina sit decertandum, cuius vitam præclarissimis constantiæ ac fortitudinis laudibus illustrem, in summa regni perturbatione, ac medijs hostium telis pro nostra salute versari videam? quàm paucorum hominum illius gloriæ invidentium maledicentiam pro communi nobilitate castigare ac reprimere? Hęc apud te nimirum, Serenissima Regina, non sine causa mihi videor posse disserere, quæ tuis summis virtutibus, non solùm multorum Regum in administrando regno sapientiam superastit: sed etiam cumulatè præstitisti, vt nulla lex Salica, nulla eorum ratio, qui nimis multa in eâ sententiam aut loquuntur, aut scribunt, aut malè antiqua iura corrumpendo comminiscuntur, impediât, quò minus in fœmina virtus ad moderanda Reipub. gubernacula, viro digna reperiiri posse videatur: dignique sint eiusmodi homines, qui ad illam matronam erudiendi committantur, quæ apud Comicum his verbis conqueritur:

Aede pol ne nos sumus mulieres, æquæ omnes inuise viris

Propter paucas, quæ omnes faciunt, dignæ vt videamur malo.

Vnde si disciplinæ capaces sunt, discant etiam in fœmina viriles animos reperiiri: nec virtute præstantibus fœminis de sexu communi anticipatam opinionem quicquam obesse debere. Nam si in sua sententia obstinatè persistere statuunt, cõuertant in Galliam, regnum amplissimam ac florentissimum, oculos, tẽque vnã intuentes discant non esse pertinaces: cui tu tanta prudentia, cura, sedulq; in rebus gerendis sollicitudine atque solertia fidelem operam præstitisti, vt nihil per te defuerit, quod ad tanti imperij molem sustinendam adesse debuit. Illa quæ in te vna virtutum ornamenta relucet aurea, omnem ex eorum animis scrupulum auferent, qui de muliebri sexu quidquam sinistra vnquam suspicati sunt. Quod si, vt certè debent, sententiam mutauerint, minùs fortassis hoc meo præsentis opusculo opus fuerit, cum ex heroicis tuis virtutibus, tanquam Idæa quadam absolutissima, quicquid in illustribus fœminis requiri, desiderariue possit, suppleri satis superque queat. Interim tamen me in eo præstare voluisse, minimè diffiteor, vt omnem misogyniam firmissimis argumentis, dilucidisque rationibus pro virili ex animo hominum funditus delerem. Quem meum laborem quamuis exiguum, breui hac epistola tuæ Maiestatis patrocinio dicatum, in lucem exire volui; cõq; maiori studio,

quòd

quòd vt sexum tuum insigni tua illa virtute, prudentia, magnanimitate, dignitate, longè latèque superas: ita etiam arctiori affinitatis, inuolatæque necessitudinis vinculo, necnon syncera mentis pietate excellentissimæ illi Principi coniuncta sis, quam ego ipsius excellenti virtute ac immortalibus erga me meritis omni studio colendam mihi ac semper oblerandam proposui. Cui vt nunquam antehac pro modulo meo defui, ita & in posterum quoque, quantum in me erit, enitar, ne in his, quæ aut ad illius libertatem recuperandam, aut innocentiam defendendam, aut pietatem laudandam, aut denique dignitatem quouis modo amplificandam pertinere videbuntur, consilio atque opere meo vlla ex parte defuisse, culpari iustè possim. Neque abs re facturum me esse puto, si tibi optimæ innocentissimæque Reginae salutem ac ornamenta commendauero, quòd à nemine, mea quidem opinione, eius patrociniū suscipi debeat potius, quàm ab ea, quæ in eodem dignitatis fastigio collocata, aliquam infortunij sui partem non dissimili propè euentu fuerit experta. Quippe Regina cum sis, eademque dilectissimo coniuge improuisa morte infeliciter orbata, toros viginti annos in viduitatis acerbitate, regni que perturbati administratione, cum summa patientiæ sapientiæque laude versaris. Quid verò magis tuæ conditioni conuenire potuit, quàm vt Reginae procerum suorum factionibus afflicta, & (quod iniquius ferendum est) nullo suo peccato in extera terra, exilij carcerisque pœnam sustinentis, causam, ipsius casu, sorte viduitatis, tuæ pietatis officio commota, apud Christianissimum Regem, eiusque fratrem, tuos filios, agas, tuearis, atque promoueas? Tecum, quæso, reputa, vt nemo præstantissimum esse non opinatur regnare: ita cuius molestissimum esse, ac longè grauissimum de regno deijci, ob eamque causam nullam esse præclarorum Principum misericordia ac ope digniorem, quàm Regum afflictam fortunam. Vnde tandem filia tuæ iniquissimæ sorti condoleas, etque quacunque in re potes, ope, consilio, atque auctoritate subuenias. Quæ vi tu hoc tempore, sic & ipsa olim,

Septa armis, solioque altè subnixâ relectit,
lura dabat, legesque viris.

Pro qua tamen hoc ego constanter affirmare ausim, non tam ipsam moleste suum exilium ferre, quàm patriæ ignominia erubescere, cui iustam infamiae maculam inuri videt, ipsa quòd iniustè exulet. Nam quòd ad alias, quas à calumniatoribus & maleficis hominibus perpeffa est, iniurias attinet, non magis vanis eorum susarris, famolisque libellis animo mouetur,

Ionio quàm saxum immobile ponto.

Probè enim, qua est ingenij sagacitate, nouit nihil esse in terris tam

sanctum, quod non hominum malitia violari: nihil tam munitum, quod non vi & armis expugnari: nihil denique tam innocuum, quod non aculeatis malorum Rhetorum ingenijs perstringi queat. Quem admodum enim Momus Veneris sandalium, & Zoilus Homerum calumniari non pertimuit: ita malitiosa quorūdam hominum ingenia, vana eruditionis suæ fiducia inflata, quiduis etiam falsissimum, modò propugnant, modò rectè ab alijs dicta, praua interpretatione corrumpunt, modò etiam ad sensum libidini suæ maximè accommodum, peruersè detorquent. Enimverò in dissimili genere imitati, quod nescio quem caninum Philosophum, Diogenem prophanorum antiquitas vocat, factitasse ferunt, qui, vt exemplum vnum è multis proferam, exprobranti sibi, quòd à Rege Philippo pallium accepisset, heroico illo versu respondisse fertur:

Non sunt abjicienda Deūm præstantia dona.

Quod Homerus de corporis forma dixerat, id ille ad pallium à Rege datum, vnde auaritiæ crimen, aut certè animum parum philosophicum tegeret, non satis aptè transtulit. Tales sunt profectò Ciniçi isti, qui canini & procacis linguæ mercatores, qui maledicendi studio flagrant, nūc panis velis in scæminæi sexus dignitatem atque famam abiq; discrimine inuehunt: nunc contractis iisdem, insigni aliqua nota, singularibus de excellentissimæ Reginæ virtutibus ac iure, iniquis sermonibus detrahunt. Sed ne epistolæ modum excedere videar, qua soles humanitate supplices tuorum libellos, Serenissimæ Regina, admittere, eadem vt hunc operis nostri laborè suscipias, Principemq; nostram tibi affinitate ac pietate filiam, voluntate supplicem, acerbo casu exulem & afflictam, commendatam habeas, qua possum animi contentione, etiam atque etiam efflagito. Qua in re, si vt non sperare non possum à tua excellenti clementia, maternæ charitatis officio, optimorum Principum catholicorum omnium expectationi, nostris denique votis responderis, tuæ virtutis ac dignitatis meritum, summa laude apud omnes homines cumulabis, tum apud Deum immortalis felicitate dignius efficies.

IN PRÆSENTEM LIBELLVM
DE ILLUSTRIVM FOEMINARVM
AVTHORITATE,
Carmen.

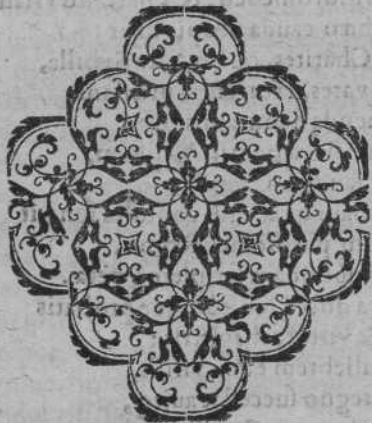
ESLÆVS felix animi, paciēsq̄ laborum,
Fœminei sexus titulos feliciter ornat.
Sed neque Saturno Cybelem fert esse priorem,
Nec, quoties Iouis imperium Saturnia Iuno
Corrigat, & verbo cælum superosque gubernet:
Nec, quantò superet Martem Bellona, nec vmbri
Quas iubeat leges Plutonis amica. Tacētque
Pleiades iunctas astris, & (Perseos artus
Quæ plantis premit) Andromeden, & Pharrasin visam,
Cuius clara polo Riphæo cauda propinquat:
Quàm suaves fuerint Charites, quàm casta Sybilla,
Quàm pia Carmentis vates, Horrentia præstans
Eloquio, Assyrio metuenda Semiramis orbe,
Penthesilæa trucem quoties æquarit Achillem,
Et quoties bello fuerit laudata Camilla,
Sceptrigerumque Numam quantum consulta iuuarit
Ægeriæ virtus, quantum pia mœnia Romæ,
Multaque, quæ multi quondam scripsere Poëtæ.

LESLÆVS meliora docet, multumque probatis
Nitur historijs, vsu & virtute magistris:
Quàm vix exuperet muliebrem fama virilis,
Fœmina quàm dignè regno succedat auito,
Quàm possit populum frænare, & condere leges,
Et dare consilium summis de rebus agendis,
Inque tribunali sacro discindere lites,
Et paci, belloque præesse, & honoribus uti,
Et quodcunque aliud munus civile subire.
Hæc docet, & verè plena completitur arte,
Et pia testatur primæuæ iura parentis,
Nec magis exponit, quàm ponit pagina sacra.
Quinetiam aduersæ fucata sophismata partis,
Et malè connexas rationes, duraque verba

In caput ipforum torquet, Matricque, piæque
Nutrici ingratum probat esse, nimisque malignum,
Viperæ generis similem, qui talia fando
Fœminæ petulans audet maledicere turbæ,
Oblitus nimium, Penthæo sanguine quondam
Erubuisse satis meritò, Trieterica Bacchi,
Fœminei sexus quoniam contemnere festa
Non timuit, matrêmque suam ridere canentem.

Fœlix, ô iterum fœlix Regina Maria,
Quæ clares inter muliebris nomina sexus,
Vt stellas inter clarissima Luna minores,
Dum tuus est Arcas L E S I A V S, & ipsus Apollo.

T. Str.

DE ILLVSTRIVM FOEMINA-
RVM IN REPVB. ADMINISTRANDA

authoritate.

QUANTVAM Libello nuperri-
mè edito; copiosè satis, pro officij no-
stri ratione, hæreditarium Serenissimæ
Mariæ Scotorum Regina in regni An-
glia successione ius demonstraui-
mus:

quia tamen, si vesani cuiusdam hominis acerbis frau-
dulentiisque calumnijs (vt multis plerunque vsu venit)
fides adhiheatur, frustra à nobis tempus operaque con-
sumpta videri posset: & de integro Sisyphius labor hic
noster erit subeundus Nam omnibus, quæ à nobis ad-
ducta sunt, cognitis & perspectis, nihilominus (inquit
ille) dubia est Scotorum Regina ad legitimam regni
Angliæ successiõnem authoritas: cum ab ea diuino hu-
manoque iure prohibeatur. Itaque nunquam illi con-
stanti hominum consensu (non quidem seditiosorum,
sed eorum qui ob suam in religionem, pietatem, ac in
commune Reipub: emolumentum, beneuolentiam
inter probos adscribi merentur) non inquam, horum
consensu, in hoc regnum succedere licebit. Quæ quidè
eius verba insigni quadam audacia prolata, paulò à no-
bis excutienda erunt accuratiùs: vt deprehendatur, qui-
bus rationum momentis ille non sani iudicij vir, sed

Seditiosi eti-
iudam libel-
lus argumè-
tum scriben-
di dedit. 1. 1.
m. 1. 1. 1.
-ad 1. 1. 1. 1.
1. 1. 1.

B tamen

tamen religionis propagandæ scilicet, & Reip. utilitatis prouehendæ studio flagrans, has suas theses confirmet. Quibus ergo legibus, quo Senatus edicto, qua denique antiqua consuetudine hanc suam sententiã sancit firmatque? Nullis sanè horum omnium. Et dubiò procul non poterit vnquam argumenta tanti ponderis aut momenti adferre, quæ nostras rationes conuellant, aut vlla ex parte infringant. Sibi Suffenus sit quantum volet, simulatæque speciem modestiæ præ se ferat: nunquam tamen supremarum Curiarum iudicijs, vsu receptis consuetudinibus: nec denique vllò iure ciuili, aut humano, opinionem suam probabilem reddet. Hæc enim leges ab illo, tanquam argumenta quædam futilia prætermittuntur: neque de infimis istis rebus, prodigiosi vir ingenij, agendum sibi censet: sed in sublime potiùs tendendum, ibiq; solium suum locandum existimat: vt inde cætera omnia, tãquam numine quodam afflatus, despiciat, & se minora deprimenda ducat. Nam hæc controuersia, iuxta ingeniosi istius hominis sententiam, non in publico iuris auditorio disceptari, dijudicariue: sed autoritate duntaxat sacre scripturæ, eius arbitratu explicatæ, dirimi debet. Ego quidem veritati inexpugnabili & sacrosanctæ Scripturæ maiestati penitus assentior, eamque tota animi submissione & eolo & amplector: sed non tam peregrinas, & hactenus inauditas notationes ex ea eruendas duco: nisi forsitan ille ex iisdem omnium politiarum, humanarumque societatum euerisionem inferendam esse nobis persuadere velit. Neque verò ad solius Scotorum Regiæ de-

Seditiosus iste in successione regia nullius iuris humani, sed sacre scripturæ tantum ratione habet.

trimētum , sed ad cęterarum Principum etiā omnium incommodum perniciosam eius sententiam vergere : adeò omnibus conspicuum esse arbitror, vt pluribus ea de re agere superfluum esse iudicem . Sed quandoquidem nobis inferre velit, vt omnes Politias , humanasq; societates euertat, (neque enim ad solius Scotiæ Regine detrimētum perniciosa eius sententia vergit: sed etiam ad cęterarū omnium.) Cumq; sacrarum scripturarū interpretationem sibi ipse assumpserit: mihi quoq; tantundem iuris audacięque concedendam esse puto : vt hac potestate equa lance perpenſa, paribus armis certamen inire possimus. Locus autem Scripturę, quem pro fundamento suo adducit aduersarius noster, hic est: **CONSTITVES EVM REGEM SVPER OMNES, QVEM DOMINVS DEVS TVVS EX FRATRIBVS TVIS ELIGET: HIC ERIT REX INTER ILLOS.** Ex quibus sacrę Scripturę verbis admirabilia quędam paradoxa depromptit . & in primis quidem, Reginam Scotię à successione repellendā esse, eò quòd alienigena sit, & non ex fratribus : & ideo non à Deo electa. Quibus addit, Regem talem esse debere, quem populus ita affari possit, sicut Dauidem Regem Israëlitę: Ecce os tuum, & caro tua nos sumus, eiusdem sumus nationis & sanguinis. Denique meritò Athaliam Israëlitarum Reginam, regni administratione priuatā censet, eò quòd esset alienigena, maternum genus ducens à Tyrijs & Sydonijs . Atque hę quidem sunt in vniuersum viri huius ex sacrę Scripturę voluminibus collectę authoritates . Ex quibus sanè omnibus nihil omnino

Feeminarum
administra-
tio maximè
ex Deut. 17.
cap. oppu-
gnatur.

2. Samuel 5.

2. Reg. 11.

Argumētum
ex 17. Deut.
refellitur.

adfert, quo demonstret Reginam Scotiae quasi alienigenam, iure, propria sua hæreditate priuari ac spoliari deberi. Et vt ad propositas theses respondeam: in primis autē ad locum è 17. Deuteronomij citatum, è cuius sensu huiusmodi administrationis formam, quæ per successionem hæreditariam in regnis obseruatur, conuellere nititur: non equidem asserere vereor, antiquis Iudæorum cæremonijs, iudicijs, aut alijs quibuscunque institutis, vel præceptis (Decalogū semper excipio) parere aut morē gerere, nulla nos vlteriùs ratione teneri, quàm ab Ecclesia vel politia ciuili denuò constitutum atque præscriptum fuerit. Et licet ijs obstricti essemus, nihil tamen quod ad huiusmodi theson confirmationem faciat, ex hoc loco elici potest. Nam intelligi debet, cum à populo Rex sit cōstituendus: sed locum non habet, cum iure hæreditario & perpetua successione, aliquis in regnum substituitur. Qui quidem mos inter ipsos Iudæos regnante etiam Dauide, iam inualuerat: quamuis ipse & rex quoque Saul, qui illum præcedebat, Dei ac populi consensu, regni fasces adepti essent. Fateor quidem Principis electionem iuxta Dei Opt. Max. decretum fieri debere: non tamen ex eo colligendum arbitror, alienigenam ad regni gubernacula non esse admittendum. Principis quidem electio penes nostram voluntatem arbitriumque est: hanc vt ratio postulat, permittere possumus: successio verò diuini numinis prouidentia nititur. Ibi rerum varietas spectatur, hinc autem quicquid Deus mandat, accipimus: ibi consensus palmam obtinet, hinc verò consanguinitas trophæum

Magnum inter successio-
nē & electio-
nē discrimen
ostenditur.

phęum reportat: ibi nulla infertur cuius in iuriā, cum alteri annuimus, & alteri reluctamur: sed hęc & Deū simul & Magistratus à Deo constitutos grauitè offendimus: atque vt verè dicam, summi Dei instituta iustāq; violamus. Nam in priori euentu nos ipsi eligimus & ratione ac prudentia, eum, cuius personę dignitas, & rerum gestarum gloria præ cęteris elucet, cōstituimus: hęc autem, omnia discrimina, communiāq; omnium suffragia in Dei manu posita sunt. Nec minus est ius infantis in cunis vagientis, quàm illius qui idonea sit prouectus etate. In ore vulgi percrebuit hoc prouerbium, CHRISTIANI PIMVS, NON NASCIMVR. Verùm in hoc casu Reges nascuntur, & nō fiunt. Itaq; aduersus successione alienigenarum ab omni humanitate discrepātia, iste, quę volet, inferat: interim tamē cum nihil ex sacra Scriptura adducat, quod eorum successioni aduersetur, operam suā egregiè se lulisse norit. Porro, si Scotię Reginam alienigenam non esse ostenderimus, ecquid futilis & inanis conatus eius estimabitur? Verùm vt de exterorum successione paulò fufius agamus, veritati consentaneum est, hunc sacre scripturę locum de alijs alienigenis intelligi debere: de huiusmodi nimirum, quales nunquam ex Iudęa, imò neque ex eorum genere aut tribu oriundi erant. Quippe quodd cum huiusmodi alienigenis matrimonium contrahere, illis vetitum fuit: ne videlicet idolorum cultoribus copulati, ad antiquos suos ritus & fidem (vt non raro accidisse compertum est) deserendam, facilius adducerentur. Talem alienigenam Angli hanc Scotorū

Aug. de mer.
& remis. pec.
cōtra Pelag.
lib. 3. c. 8. &
9. r. 7. & in
quęst. ex no-
uo testam. c.
8. tom. 4.

1019

Reginam minimè existimare debent: si tamen aliquo modo alienigena censenda sit. Scoti enim & Angli Christiani sunt, & eiusdè pene insulæ incolæ, eiusdèq; linguæ, necnon iisdem fere moribus, consuetudinibus, ac denique legibus imbuti. Itaque hæc distantia inter Scotos & Anglos (quam innuit ille Moyfi locus) nullo pacto hîc congruit: maximè cum de D. Maria Regina Scotiæ agitur. Cuius si tantum benignitas, & erga Anglos beneuolentia singularis consideretur, vel ea sola experientia teste, satis momenti Anglis esse poterit, vt eam germanè loco habeant atque colant. Cum his insuper accedat, quod à vetusto priscorum Regum Angliæ sanguine non minimam originis suæ partem ducat, quam iam pridem & ante & post regni adeptionem ad nobilissimos illos magnificentissimòsq; Principes, Henricum primum, Eduardum tertium, necnon hisce nostris temporibus ad excellētissimum Heroam Henricum 7. eiusque filiam D. Margaretam auiam suam refert. Hæc igitur cum beneuolentiæ argumēta, tum necessitudinis ac affinitatis vincula, quæ Serenissimæ Scotorum Reginæ cum Anglis intercedūt, eosdè compellunt, ac vi quadam tacita incitant ad eam amplectendam, non vt alienigenam, sed vt veram, natiuam, sibiq; iure debitam Principem: quæ vt maximè iam commemoratis medijs destitueretur, ob natiuitatis tamen suæ solum, quod Angliæ finibus vicinum est, eo nomine minimè censi deberet. Postremò, quòd ad citatum Deuter. locum spectat, inania falsaque esse, quæ inde colliguntur, contēdimus omnia: præsertim cum simili

pror

Regina Scotiæ alienigena non est censenda.

prorsus modo hæc imperandi lex, Regibus quoque nostris, in omnibus eidem parendi, vt antiquis illis necessitatem inducat: inquam omnia axiomata ex hoc loco eruta, parum aut nihil ponderis habere. Et sanè quemadmodum Deus neque illis hanc, neque vllam aliam certam legem ad constituendum Regem imposuerat, nec eis quoque vt id facerent, præceperat aut mandauerat: sic populus Regem postulando, Deum grauissimè offendit. Licet enim Monarchia legibus honestis confirmata & stabilita, Aristotelis, aliorumq; quorundam Philosophorum iudicio, reliquis gubernandi formis præstet, neque etiam Deo displicuerit: nihilominus nullum huiusmodi magistratum inter Iudeos esse voluit: sed sicuti ipse pro selecto, & sibi addicto populo omnes habebat, illisq; tum in deserto, tum in Iudæa, & post stupendum illum euentum, distincta quadam ab alijs gentibus gubernatione regebat (cui quidè administrationi par curatio difficilis erat inuenta) ita voluit sibi ipsi soli hunc principatum & monarchiam retinere. Ideoque haud leuiter profecto ipsis succensuit, cum huius sui in illos principatus pertæsi, Regem instanter postulantes, Samueli loquens, Non te, inquit, reiecerunt, sed me, ne regnem super eos. Et deinde flagitium suum populus probè perspexit, cum aiunt: Addidimus vniuersis peccatis nostris malum hoc, vt peteremus nobis Regem. Neque verò Deus eos Regem eligere iusserat, sed præuiso iam pridem per interminatam ac immensam suam providentiam eorum consilio (quamuis alienum esset à diuina sua voluntate) in eo, vt in multis

3. Politico.

1. Reg. 8.

1. Reg. 12.

rebus, imbecillitati eorū consuluit: & huic petitioni acquiescens, eos tunc etiam præmonuit, quòd si necessario Regem habere cuperent, quem & qualem eligere deberent. Hoc ex verbis, quæ istam ab illo adductā sententiam (Constitues eum Regem super illos) coniunctim præcedunt. Sic enim scribitur. Cum ingressus fueris terram, quam dominus Deus dabit tibi, & possideris illam, habitauerisq; in illa, & dixeris, constituam super me Regem, sicuti habent omnes per circuitum nationes, eum constitues, & c. Quæ verba debuissent hūc locum illustrare, vaser ille tacitus præterierat. Quapropter adducta hæc sacræ Scripturæ autoritas electioni alicuius Regis absolute non confert. Neque etiam secunda, ad quam tanquam ad firmissimam anchoram confugit, ad stabilendas suas theses plus proderit, tum maxime cum legitimam alienigenæ successionem infringere conatur. Itaque satis superque huic loco Deut. mea quidem opinione responsum est, cætera obiecta multo minori tum negotio refellemus. Verbis enim illis iam prius citatis, & à populo ad Dauidem prolatis idem populus significare volebat, quòd illi semini essent Abraham, Isaac, & Iacob, quemadmodum & ille, ideoque statuerūt illum synceris animis summum eorum principem agnoscere. Nam tunc temporis Tribus Iuda, è qua Rex Dauid ortus erat, illum tantummodo quasi Regem, honore dignabatur. Deinde verò reliquæ tribus, quæ antea in partes filij Saül propendere videbantur, se eidem adiunxerunt. Quòd si diligenter attendere, & veritatem amplecti voluerit aduersarius

Ad obiecta
ex Samuel.
s. responde-
tur.

hic noster, absque dubio Regina Scotiæ æquè os & carnem Regum & nobilium Principum Angliæ se affirmabit, vti sese appellat iste populus, os & carnem Dauidis. Ast ingens ac stupendus ictus restat, Athalia. Etenim cum illa per septem integros annos regnum possedisset, iure tamen ea, quòd alienigena esset, magistratu priuata fuit. Ex quo infert iste, quòd liceat meritò Reginæ Scotiæ ius hac in re abnuere: quod si iam possideret, eo frui legitimè non posset. Agedū, si Regina Scotiæ alienigena non est habēda, vt modò diximus, quid obstabit, quò minus succedat, rerumque summa pacatè potiatur? Disertis verbis tecum Athaliam imperio suo iustè priuatam fuisse fatemur: Sed prodeant in lucem, obsecro, authorum nomina, qui idem quoque sentiant. Equidem nullum authorem, etiam summa adhibita diligentia, inuenio, qui vel huic sententiæ subscribat. Nam Iosephus non nihil huic sententiæ dissona scriptis prodidit, nempe Athaliam ex parte tantum matris, genus à Tyrijs & Sydonijs duxisse. Vnde illa hæc tua opinio nondum cum Iosephi cōsentire videtur omnino. Verum, cum eorum numero sit, quorum pectora felle virent, & linguæ suffusæ sunt veneno: qui primi, vt opinor, inter omnes Christianos (nullum neque Latinum, neque Græcum, Iudæum vel Chaldæum, aut Arabem excipio, nisi fuerit mente captus, qualē Knoxium, aut sui similem esse apparet) absurdis interpretationibus sacræ Scripturæ locum, vt pleraque alia deprauarūt, omne acerbitatis virus aduersus legitimam Principum foeminarum successionem euomentes, eadem prorsus

Ioseph. Iud.
antiq. lib. 9.
cap. 6.

Recens & ab
furda alieni-
genæ inter-
pretatio.

ratione, primi (& quidem merito) inter omnes Theo-
logos, aut legis peritos in vniuerso terrarum orbe, hu-
ius inauditæ sententiæ authores haberi volunt, quæ Re-
gum filias, quarum parentes eiusdem municipij aut na-
tionis non sunt, alienigenas constituit. Veluti exempli
gratia, si eueniret vt Gallorum aut Hispaniarum Prin-
ceps, ex Anglia foeminam matrimonio sibi coniunge-
ret: vel si Angliæ Rex pariter in Gallia aut Hispania,
aliâue regione eductam sibi ascisceret, eorû liberi, noui
huius Lycurgi arbitrio, alienigenæ nomen sortientur.
Quod quidem iudicium de ceteris quoque nationibus
faciendum. Nam qua quæso, alia ratione Athaliam alie-
nigenam fuisse probat, nisi quod maternum genus, sua
quidem sententia, à Tyrijs & Sydonijs ducens, alieni-
gena extiterit? Rex Achas, huius Athaliæ matrem, Re-
gis Iehobal filiam, vxorem habuit. Ista igitur Athalia,
(quam Iosephus Gotheliam appellat) Achas filia, Io-
ram Regi Iudæ nupsit, cuius Athaliæ frater, Ioram quo-
que appellabatur: qui in regno Israël demortuo patre,
succesit. Itaq; animaduertere licet, istam Athaliam nõ
magis alienigenam inter Iudæos fuisse, quàm Rex Ed-
baldus, cuius mater Bertha è Gallia orta erat: aut Rex
Elberthus, primus Anglorum Regum Christianus: vel
nobilis Rex Eduardus tertius, qui matrem habuit Gal-
lam: non magis, inquam, quàm est Regina Maria, aut
huius Reginæ partus, si fortè quis ex Hispaniarum Re-
ge suscepta fuisset. Neq; verò ignoro eius asseclas om-
nibus persuadere velle, Reges, Stephanum, Henricû 2.
& Arthurum nepotē Richardi primi, alienigenas fuisse

Ioseph. ca. 7
Athalia inter
Iudæos non
fuit alienige-
na.

se eosq; rudes, ignavos, ac stupidos censendos fore, si cū
 versutis acutisque eorum (si Dijs placet) ingenijs confe-
 rantur. Sed si iam percontarer, vtrū hi Vlpianum Iu-
 risconf. de hisce rebus verba facientem audire velint, il-
 lum fortasse parui facerent, mihiq; succenserēt, quod
 virum Christianæ veritatis ignarum, in arenam descen-
 dere coëgissē. Quod si tamen fecero, neque conuitijs
 me quemquam insectari, neque contra diuinū verbum
 iniuriosum existere velle quisquā existimet, cūm civilis
 politix gubernatio (modò diuinę voluntati non refra-
 getur) nequaquam Christi doctrinam euertat aut im-
 pugnet. Audiamus igitur, quem constituat Vlpianus
 alienigenam esse: cuius quidem quę hac de re memo-
 rię prodidit, verba hæc sunt: Qui ex duobus campanis
 parentibus natus est, Campanus est: sed si ex patre Cā-
 pano, matre puteolana, eque municeps Campanus est,
 nisi fortè priuilegio aliquo materna origo censeatur.
 Tunc enim maternæ originis erit municeps. Vtpote
 Ilienſibus concessum est, vt qui matre Ilienſi est, sit eo-
 rum municeps. Etiam Delphis hoc idem tributum &
 conseruatum est. Celsus etiam refert, Ponticis ex bene-
 ficio Pompeij magni competere, vt qui pontica matre
 natus, Ponticus esset. Quę quidē verba nihil planè pro
 illis faciunt, quin potius ijs planè aduersantur: saltem,
 quod ad hui⁹ verbi explicationē spectat. Ceterū, quia
 neque Vlpiani interpretatio, neque communis omniū
 opinio rationi consentanea, aut quicquid aliud, præter
 ipsius dictionis etymum ex intimis sacrę Scripturę vi-
 sceribus erutum ipsis arridet, nos etiam hac in parte eo-

Quem vult
 Vlpianus
 alienigenam
 esse.

l. i. ff. ad mu-
 nicipales.

Mat. i.
Iosue 6.

rum votis satisfaciemus. Christus igitur recto tribuum ordine à Booz Salomonis progenie (vt constat communi sententia) ortum suum duxit: qui quidem Booz urbem Hierico Iosue tradidit: & iam hunc Booz exterumne, aut alienigenam, & non Iudeum fuisse credimus? Id si existimemus, aut certè Christi genealogiam, & perpetuam Iudeorum successionem, qui Christum præcesserunt, violare, & labefactare, ac infringere audebimus? Manifestum est Athaliæ matrè Tyriam fuisse & Sydoniam. Similiter & Ruth Moabita fuit, quæ tamè huic Booz nupsit. Iterum à te peto, nūquid Obed filius huius Booz, & Ruth habiti sint inter Iudeos alienigenæ? Si admittitur illos non fuisse, idem profectò de Athalia censendum est. Si autem illos fuisse affirmas, autoritas sacræ Scripturæ te conuincet. Nam ex isto Obed verè secundum rectam lineam Christum prouenisse nemo inficiabitur. Itaque si paulò vlteriùs progrediaris, tandem Regem quoq; Dauidem, cuius auus fuit Obed, imò & ipsum Christum alienigenam appellare non dubitabis. Atque sic facètè vos delusit Athalia. Inficiamur ergo Athalia inter Israëlitas alienigenam extitisse: quapropter ea hæreditate alicui Israëlitarum debita, iure priuari non potuit. Neq; verò à regni gubernaculis remota fuit (vti sani consilij inops iste autumat) eò quòd esset alienigena: sed potiùs quòd post crudelè immanemq; nepotum suorum, è Rege Ochesia filio suo nuper à Iehu è medio sublato, procreatorū, eadem, fidenti audacia sceptrum Regium, quod ad nepotem suum Ioas pertinebat, sibi vsurpauerat: qui quidem

Dauid &
Christus ab
Obed filio
Ruth origi-
nètraxerunt.

4. Reg. II.

Cur Athalia
regno priua-
ta.

dem

dem singulari Dei prouidentia & illius infidias vitauit, & elapso decem annorum curriculo, Ioiadæ summi Sacerdotis ope, regiam tandem dignitatem adeptus est, dignas illa rebus suis gestis luente pœnas. Id quod fati constat ex eodem cap. ab aduersario quoque nostro in medium prolato. Quod ad propositam quæstionem attinet, superfluum fore existimo, in recensendis contrariæ partis opinionibus diutius morari. Funiculus iste sanè huic vestræ lyræ non conuenit. Videamus potiùs, quo modo alter non minori, si saltem non priori distantia discrepans, conceptæ harmoniæ conuenire possit. In quo quidè verbum istud, **EX FRATRIBVS**, (vt est modestus) frater noster miserrimè torqueri videtur, vt id non solùm iuri & successione titulo Scotorum Reginæ officere, verumetiam quibuslibet principibus foeminis, quæ vel vnquam fuerunt, vel post alijs erunt in annis, ad Regiam dignitatem ex parte matris consequendam, nocere plurimum ostendat. Etenim in thesibus suis ex hoc 17. Deuter. excerptis, de electione Regis, ait hæc verba, **EX FRATRIBVS**, sexum masculi generis mirum in modum denotare: alterum verò sexum Ataxiam patriæ inferre. Idem quoque asserit paulò post, cùm ait, hanc politicam legem, quã Deus Iudeis tulit, à lege Naturæ non differre, nec non aded perpetuam esse, atque est ipsa Natura, quæ & ab omnibus hominibus rationis participibus coli debet. Natura, inquit, hoc præcipit, vt sexus præscriptus alteri dominetur, id est, vir foemina superior est, eamq; regere debet. Sicq; nouæ ac pestiferæ suæ politiæ axioma his ver-

Friuola & sinistra verborum, ex fratribus, restrictio.

bis concludit, palam profiteor Dei legem atque Naturæ, imò ipsammet rationē, Regine Scotiæ huiusmodi gubernacula meritò denegare, etiā si ad illud summis votis peruenire expetat. Quis, obsecro, vnquā existimasset rudem hunc hominem ac simplicem, sententiam huiusmodi christiano homine, & fraterna charitate indignam omnino, ex illo vocabulo, EX FRATRIBVS, expiscari potuisse? Quæ si animaduerneretur, sufficiens satis foret ad perturbandam, labefactandam ac euertendam quietam ac legitimam successionem, seu hereditatem omnium ferè totius orbis Principum: cum ex ea aliam quoq; perniciosam propria sua autoritate Naturæ legem (Naturæ tamen contrariam) callidè imponere præsumat, sicq; suauem Dei pariter & Naturæ constitutionem corrumpere, deprauare, ac comminuere conatur. Interim tamen eo astu atq; prætextu res suas diuulgat, quasi sanctissima quædam oracula forēt, quibus si nō doctiores, incauti saltem percussi, firmis ipsam solidisq; sacre Scripturæ, quas pro libitu suo interpretabatur, rationibus atq; argumentis niti putent. Sed has qualescunque explicationes non summo tantum digito ne tangi, sed diligentem earum excusionem veritatisq; indagationem institui debere, rei magnitudo postulare visa fuit. Et in primis quidē, quod ad Naturæ legem spectat (qua veluti bipēni quadam ad evertendos tantorum Principum status vtitur) quot modis ipsa Naturæ lex sumi possit, paucis (licet pluribus id fieri debeat) aperiam. Lex Naturæ non tantum proprie & communiter hominibus conuenit: verum etiā rebus

omni

Argumento
aduersarij à
lege naturæ
ducto respō-
detur.

omnibus, quibus vita inest: sicuti præclare refert Vlpianus. Alia præterea lex est, quæ ius gentium dicitur, quod etiam lex Naturæ nuncupatur, eò quòd naturalis ratio vniuersas nationes huic legi obsecundare suadet: nimirum Deum ritè colèdum, parentibus obedièdum, magistratibus parendum, quæ promittimus, vendendo, emendo, alijs multis contractibus præstanda, vim & iniuriam à nobis repellèdam esse. Arbitror equidem primum hærum legum genus aduersarium minimè intellexisse: sed potius secundum, si modò aliquid ad rem dicere proposuerit. Ex quo infero hæc assertionem, quæ istam legem cum Natura sempiternam fore decernit, Naturæ aduersam esse. Lex enim Naturæ, vel ius gentium est, quod semper, ex quo populus aliquis, aut nationes extiterunt, fuit, quòdque in perpetuum perstabit. Ista aut nuper inuenta Naturæ lex, neque est, neque vquam fuit, nec in posterum (vbi ratio locum obtinere poterit) futura erit. Sed munere nostro probè perfunctos esse arbitramur, si aduētitiā ac nouā huiusmodi legem infregerimus, penitusque pro virili nostra parte memoriam illius deleuerimus, atque claris & perspicuis argumentis declarauerimus, scæminas in illustrioribus terrarum orbis partibus regnare, sceptrā tulisse, eadèmq; maximo cum honore, & Reip. utilitate tutata fuisse. Quam rē quòd melius aduertat Lector, eum ad antiquas historias reuoluendas committo: quæ cum sint rerum olim gestarum memoria illustres, in vniuersis terrarum regionibus quòdam scæminas præfuisse, nobiscum testantur. In Asia quidem Arthem-

siam

l. i. ff. de Inst. & iure. l. veluti. l. ex hoc. l. omnis eod. Est enim hæc non scripta, sed nata lex, quam nō didicimus, accepimus, legimus: verū ex natura arripimus, hausimus, expressimus, ad quam nō docti, sed facti: nō instituti, sed imbuti sumus: vt si vita nostra in aliquas infidias, si in vim, in telam, aut latronū, aut inimicorum incidisset, omnis honesta ratio esset expediendæ salutis. Cic. pro Milone.

Administrationis scæminæ praxis in Asia, Africa, & Europa. Solinus in collect. Plin. l. 6. c. 10. Arrian. lib. 3. gef. Alex. Magni.

In Asia, Artemesia, Ada.
Iust. li. 1. Herod. l. 1. Strab. l. 16. Geogra. Iosep. lib. 10. c. 2. antiq. c. 10. Euf. li. 2. c. 11. Ruff. eccl. hist. lib. 2. c. 6. Cle. Ale. lib. 1. Stro. Strab. Geog. lib. 14.

Semiramis.
Nicoctis.
Thomiris.
Helena.
Mammia.
Atossa,
Tac. lib. 2. ista
tim à princ.

Erato.

Claud. lib. 2.
in Eutro.

In Africa.
Dido, Cleopatra, Isis.
Strab. l. 12. & 17. Iust. l. 18.
Diod. Sic. l. 1. ca. 2. & 4. 19.

liam, quæ sepulcrum marito suo Mausolo ad eum magnificum extrui curauit, ut inter septem totius mundi miracula numeretur. Necnon eius sororem Ada, quæ vi regno eiecta, ab Alexandro Magno restituta fuit, cum alijs in Caria regnasse ferunt. Pandæa quoque regio in India à mulieribus regebatur. Gubernatione præterea Regine Semiramis & Nicocris in Babylonis imperio, necnon Thomiris inter Mesagites, summæ laudi ac ornamento illis fuisse, veterum scriptis traditum est. Iosephus Helenam Adiabenorum Reginam fuisse commemorat. Eusebius Mammie Regine Sarracenorum mentionem facit. Atossa, præclara bonarum literarum cognitione excellens, Persarum gubernatrix extitit. Perspicue etiã constat illud, quod retulit Iustinus, de Astiage Mædorum Rege verba facies, olim in Mædia mulieres, masculi sexus defectus in regni administratione supplere. Erato etiã à Parthenijs in Reginam cooptatam fuisse legimus. Iam verò, ut de Asiæ Reginis finem tandem dicendi faciam, hos versus coronidis loco adscribemus:

- Mædis, leuibusque Gabæis

Imperat hic sexus, Reginarumque sub armis

Barbariæ pars magna iacet. -

Spontè nunc Iudæam omitto, qua tanquam singulari subsidio ad diruendam penitus vanam ac friuolam viri, istius sententiam in verbi huius, FRATRIBVS, expositione uti possem. In Africa sanè Didonem Reginam Carthaginis, Cleopatram Ægypti fuisse antiqua testantur monumenta. Primus Ægypti Rex Osiris fuit, quo absente Isis vxor ipsius, regni gubernacula sustinebat

sustinebat. Totam verò Aethiopiam magna cum prudentia, politia, & ordine gubernabat mulier quædam, cuius nepos extitit Christianus, magnificus sanè Princeps, qui & per multos Reges victas sibi manus dare cōpellebat. Colligimus ex veteribus historijs tēpore Christi, & ante illius etiam natiuitatem, gentem hāc nullos alios habuisse Principes, quàm mulieres, quæ omnes vno nomine Candaces appellabantur. Quarum vna circiter passionem Christi regnabat, è cuius domo quidam apprimè nobilis à Philippo Diacono Christiana veritate imbutus est. Cuius tandem suāsu Regina ipsa cum tota familia Christi nomen doctrināmq; professa est. Itaque hanc Regionem primū religionem Christianam amplexam fuisse tradūt. Quod etiam Prophetæ Davidis sententia cōfirmare videtur: Aethiopia præueniet manus eius Deo. Inter omnes tamen Romano imperio subiectas prouincias, primas sibi ob Christiani nominis agnitionem nobilis Britannia iure vendicat. Prætereā inter Tensios & Sobrites mulieres præcipuos magistratus occuparunt. Insignis illa mulier, quæ Salomonem, sapientiæ eius fama commota, inuiserat, Regina fuit Sabæ, cāmque Iosephus Reginam Aethiopiæ & Aegypti nuncupat: cuius dominatio omnium Europæ Principum potentiam longè superabat. Quod quidem à verbis sacræ Scripturæ non multum dissentire videtur. Inde enim naues Salomonis (vt eadem refert) tertio quoque anno maxima auri & argenti pondera in Iudæam transuexerunt. In Aphrica prætereā quoddam hominum genus inuenio, nomine Buaoi, vbi viri

Dam. Agoes de mor. & fi- de Ath. Beda ca. 2. in act. 1. ap. ost. Euf. l. 2. ecl. hist. c. 2. Plin. lib. 6. c. 29. Strab. li. 17. act. apo. c. 8. Cādaces Regina Aethiopia. Ethiopiapri mū inter oēs prouincias fidē Christianam amplexa est: verū inter prouincias Romanas Britānia prima fuit q̄ fidem Catholicā admisit.

Doroth. de vita & obitu Proph. & ap. Hiero. in ca. 12. Esa. Hila. in psa. 67. Euf. l. 2. ca. 1. Sabel. Strab. lib. 16. Tensij & Sobrites à mulieribus regū tur. Regina Sabæ 3. Reg. 10. 2. Paral. 9. Matth. 12. Luc. 11. Iosep. Iudai. antiq. lib. 8. ca. 22. Naues Salomonis aurū ex Cephalia trāsuerunt.

D viros

viros, foeminas verò foeminæ tantùm regebant. Qui tamen omnes populi non ad eò in mulieres seueri erant magistri, vt earum administrationem naturæ contrariam (vt iste imaginatur) existimarèt. Verùm, vt finem tandem huic vltimæ parti imponamus, Lucanum consulere lubet, qui mulieris principatum nouum esse negat: vt satis declarant illius de Cleopatra Regina versus:

- Non vrbes prima tenebo
Fœmina Niliacas, nullo discrimine sexus
Reginam scit ferre pharos. -

In Europa autem, cuius nobis gubernaculi ratio notior aliquanto est, plurima huiusmodi administrationis occurrunt exempla. In Epyro siquidè Olympiadem Reginam, Pyrrhi filiam regnasse accepimus. In Macedonia similiter regno, mortuo Alexádro Magno, mater eius Olympias etiam dicta, successit. Imò & in ipso imperio Constantinopolitano Ireneæ, Theodora, Zoë, & Eudoxia, & altera Theodora magistratus gesserunt. Quin & hæc Theodora omnibus Legatis, qui ad illam mittebantur, sola respondebat, & decreta in iudicio tã de publicis, quàm etiam de rebus quibuscunque priuatis ipsa proferre solebat, cuncta pro votis foeliciter prudentérque administrans. Præterea Teuca Iliriensium & Sclauoniensium fuit Regina, eisque pacatè imperauit. Quid de Hispania, Lusitania, Burgundia, Flandria, & alijs inferioris Germaniæ partibus dicam? Conradus Dux Franconiæ, & Hesiæ Lantgrauus, Comitatu palatino Rhenensi, necnon Ducatu Lotharingiæ potitus est, ob successioneis ius, quod ad vxorẽ illius Izmelgardem pertinebat. Is cum vnicam tantùm haberet filiam,

eam

Stob. 42.
Ex Nicolao,
de mor. gen.

Lucan. li. 10.

Regimẽ mulieris in Europa, Olympias in Epyro, Olympias in Macedonia, Ireneæ, Theodora, Eudoxia.

Zonaras to. 3. annal.

Plin. lib. 34. cap. 6.

Teuca.
In Hispania, Lusitania, Burgundia, Flandria, mulieres regnarunt.

eam Conrado Duci Suevię nuptui tradidit, qui eam ob rem Comes Palatinus & Rhenensis factus est. Hic Conradus filiam quoque habuit nomine Agnetem, quę Henrico Duci Saxonię & Limburgi nupta, cū hac ratione Comitem Palatinum effecit. Idē de diuersis alijs Germanię partibus affirmari posse, Agnes Imperatoris Henrici 3. vxor, testis est locupletissima. Ea enim, filio suo Henrico quarto, nondum per etatem ad imperandum idoneo, vniuersi imperij habenas diu moderata est, cū nihilominus eius filius nō successione iure, sed legitima electione Imperator creatus esset. Quid? nonne Mesa-varia, auia Imperatoris Heliogabali, & Alexandri Seueri, tum vel maximē, cū antiquum illud Romanum Imperium floreret, Romę in Senatu grauisima Reipub. negotia tractabat, & quę decreta erant aut expedienda, suo chyrographo confirmabat? Addam nunc regnum Siculum & Neapolitanum in Italia: cui Noach (quę aliās prophani authores Ianum dicunt) Cranam filiam suam Reginam præfecit. In eadem Italia Lauiniam post obitum Aeneę regnasse, memorię proditum est. Regnum denique Neapolitanum à mulieribus quoque, sed Reginis, administratum est. Cuius rei meminerunt Historię, cū de Amalasynta verba faciūt: quę post mortem patris sui, negotia Regis Theodorici, ac proprij filij sui Athalarici suscepit. Ista Amalasynta mater fuit Almarici Regis Hispaniarū, quę tandem, mortuo ipso Almarico, Regis officio functa est. Quid? nonne Lotharingia, Mantua, Suecia, Dania, & Noruegia, à mulieribus regebantur? Nonne &

Agnes vxor
Hērici ducis
Saxonie.

Agnes vxor
Hērici 3. Imperat.

Grana filia
Noach.
Amalasynta
Regina
Neapol.

Regimē mulierum in Lotharingia & Mantua, in

regnis etiam
Sueuiæ, Da-
niæ, Norue-
giæ, Boemiæ
Hungariæ,
Scotiæ, An-
gliæ.

Martia pro-
ba.

Helena ma-
ter Constanti-
ni magni.
Onuf. de Ro-
ma. princip.
Budæus de
vita Constã.
lib. 1. lect. 7.

Boëmia, & Hungaria? Et vt ad nosmetipsos veniamus, nonne etiam Scotis foemina nomen dedit? nonne Robertus Bruseus, & Robertus secundus Stuartus Scotorum Reges, ius regni à foeminis acceperunt? Imò & Fládris atque Anglis idem sepe contigit. Iam verò foemineam successionem, quod ad imperium regni Angliæ attinet, minimè nouam, aut Naturæ repugnantem esse constat. Legimus enim in Anglorum Annalibus, Reginã Cordellam heredem & filiam Regis Lyre decimi, patrem à duabus ipsius sororibus regno iniuria expulsum, honorificè restituisse. Adhæc, circiter trecetesimum quinquagesimum quintum ante Christi natiuitatem annũ, Martiam Probam in puerili adhuc filij sui ætate, regni Anglicani gubernacula magnificentissimè rexisse, atque leges aliquas, quæ adhuc hodie Martianæ vocantur, sanxisse accepimus. Affirmant quidam Historici tam nostrates, quàm externi, Helenam nobilis illius Constantini matrem, Britonem fuisse, necnon heredem atque vnicam Coeli Regis Britannix filiam: ipsum quoque Constantinum ex Britannia oriundum fuisse minimè asseuerare dubitant. Certè Constantium huius Cõstantini patrem, in Britannia Eboraci diem suum obiisse, illiusque inuictissimam ac nobilissimam familiam ibidè originem suam cœpisse, præstantissimi ac fide dignissimi referunt authores. Et non tantùm tempore Helene, sed etiam ante illam, mulieres cum in bello, tum in pace immortalem sibi gloriam compararunt. Quid dico, compararunt? Imò ipsorum Britonum Duces, cum aliquod bellum gerendum esset, erant foeminae, vt Tacitus,

(ne alios cōmemorem) scriptis mandauit , qui hac de re loquens, sic ait: His atq; alijs instructi Voadicea generis regij foemina Duce (neque enim sexum in imperijs discernunt) sumpsere vniuersi bellum. Satis iam dictum sit de Henrico 2. qui iure materno regni Anglicani scepra adeptus erat: qui quidem Rex vxoris suę nomine, Aquitanię Pictauique Ducatum obtinuit, si cuti fecissent etiam ipsius successores (vt paulò antè declarauimus) nisi Rex Arthurus Ricardi nepos, immani Regis Ioannis crudelitate, sine successore è vita migrasset. Et quam ob rem, quęso, regni Anglię Reges, Gallorum Regum insignibus ac titulis gaudent, nisi propter ius illud, quod Regi Eduardo tertio ex parte matris suę Gallorum Regis filię obuēnisse affirmāt? Et licet Galli existiment se meliorem partem elegisse, eorum tamen lex, inueterata quædam cōsuetudo est inter illos, vt ipsi aiunt: non quòd hi (vt ille) arbitrantur imperium mulieris Nature contrarium esse: nec minùs sanè alienum, quàm fuerat caput illius iuuenis ab humeris separatū, qui vniuersis quasi spectaculū aliquod in publicis nundinis D. Bartholomei nuper Londini peractis propositus fuerat: multiq; illud quorum oculi cum mentis tum corporis obscuris tenebris inuoluti erant, tanquam verissimum aliquid esse videbāt. Quemadmodum enim caput illud nunquam ab humeris auulsum erat, licet artificiosè ita accommodatum foret, vt amputatū prorsus videretur: sic vos tenebras nobis offundere cupitis, vt cæcutientes quodammodo ita mulierum regimen & Naturam inter se differre existimemus: vt nulla pe-

Voadicea.

In vita Agricole.

Henricus 2. titulo matris suę factus est Rex.

Vide Alige-
neal. 1561.Galli regimē
mulieris nature
contrarium esse nō
asserunt.

nitus inter hæc duo conuenientia esse queat: cum certe Galli nunquam adeo à vero auerfi fuerunt, vt hoc mulieris imperium vel Naturæ, vel Dei verbo repugnans esse affirmarent. Nam si hoc sentirent, profecto nõ tam diu & toties foeminas sibi imperare pasci fuissent, cum adhuc eorum Reges idoneam gubernandi ætatem nõ attigissent. Quid? nonne Adela Regis Philippi, & Blancam D. Ludouici matres, Francisci quoque Regis nuper ad Papiam ab hostibus in bello capti matrem, necnon plerasque alias loco Regum habuerunt? Quod sanè ab illis præstitum esse egregiè, quibus prædictas Adela & Blancam ob bene administratum regnum cumularunt, laudes, satis superque testantur. Et quamuis titulo quodam generali sanciuerunt per politiam quandam, nullam admittere alienigenam, quæ regnandi potestatem in illos haberet, nihilominus tamen in huc vsque diem ipsi beneficio cuiusdam mulieris, Ducatu Britannia, optimisque alijs permultis possessionibus, quæ ad mulierem ritè pertinebant, potiuntur. Quæ etiam ratione Ludouicus Delphinus ad regni Angliæ fastigium, tantum vxoris suæ iure, aspirarit, superius demonstrauimus. Ex quibus omnibus dilucidè (ni fallor) declaratum est, hoc genus administrationis nequaquã Naturæ refragari, argumentis ad id conuincendum ex antiqua Asia, Aphricæ, & Europæ cõsuetudine petitis. Sed vt nihil, quod perfectam huius rei probationem concernit, præmittatur, audite quæso, vnum aut alterum ex versibus Poëtarum omnium faciliè principis Virgilij:

Adela mater
Philippi Re-
gis, & Blanca
D. Ludouici
mater.
Vide præfa-
tionem præ-
dicti foederis

Galli princi-
patus iure
mulieru ob-
tinuerunt.

Cõclusio cõ-
tra aduersa-
rios de lege
Naturæ.

Filius huic fato Diuūm, prolēsq̄ue virilis
 Nulla fuit, primāque oriens erepta iuuenta est:
 Sola domum, & tantas seruabat filia sedes.

Virg. lib. 7.
 Encid.

Verūm, vt quę latiūſ hucusque à nobis diſputata ſunt
 quā̄m poterit fieri, breuiſſimē explicentur: ita mihi ad-
 uerſum theſes tuas concludendum eſſe exiſtimo. Cū̄m
 inter legem conſuetudine, diuturnōque uſu firmatam,
 atque Naturę legem vel ius gentiūm, nullum pene diſ-
 crimen inueniri queat (Nam omnes populi, imō vni-
 uerſus terrarum orbis eo ipſo iure utitur) nullo pacto
 Naturę inſtituto aduerſari aut refragari lex hęc dicēda
 eſt: cū̄m ſit, inquam, omnis Pop. conſenſu permulgata
 atque ſtabilita. Quę cū̄m ſatis per ſe nota manifeſtāq̄,
 ſint; tum etiam quōd rationibus argumentiſq̄ iam al-
 latis confirmari valeant, tantūm abeſſe colligemus, vt
 Naturę vllō modo repugnet, vt potiūſ cum ea ſumma
 conſenſione congruere atq̄ conuenire ſtatuamus. Ipſa
 enim Natura poſtulat, vt filia patrimonium, quōd illi
 ex parte patris ſui obuenit, habeat atque poſſideat: cui
 ſi fuerit aliqua dignitas annexa, ea quidem bonis pater-
 nis coniuncta cenſeatur, vt alterum ab altero ſeparari
 aut diſiungi minimē poſſit. Quōd ſi vero ex officio &
 obedientia, quam præſtare tenetur foemina marito ſuo,
 argumentum iſte aliquod deſumpſiſſet, nimirum, San-
 ctum eſſe lege Naturę, vt mulieres viris, quibus cū̄ le-
 gitimi matrimonij coniunctionem inierint, pareant:
 atq̄ ab iſdem ſe regi patiantur. Contra naturam itaq̄
 fieri, ſi quando mulier viro ſuo aut ſuperior eſſe cupit,
 aut videtur, cū̄m ſit eius vxor: tunc ſine vlla cōtrouerſia
 ſecundum rationem, Scripturam ſacrā, atq̄ Naturę or-
 di-

Vxor potest
aliquomodo
marito suo
superiore esse.

dinē progressus esset. At si sic tantum inferre conatur, cas nullo modo posse marito suo superiores esse, nugatorium planè conficiet argumētum: ac Sophistarū more res natura sua diuersissimas confundere tentabit. Præceptoribus morem gerere, ac parentibus obtemperare puer debet: qui illius, etiam si sit Princeps, corripiendi corrigendiq; potestatem habent. Attamen huic puero, authoritatem suam in præceptorem per magistratus exercere licet: imò & in parētes, si res ita postulare: sicuti Eduardus confessor, & Eduardus tertius Anglorum Reges, in proprias suas matres fecerunt. Idem dici potest de marito & vxore. Vxor enim etiam saluo suo honore, & debito officio erga Deum & cōiugij fidem, mariti sui incontinentiā coercere iure potest, si aliquid emolumentum Reip. inde accessurum spes affulgeat: neque propterea matrimonij pactum, quo mulier viro suo præclarè tenetur, violaret. Sed aliud quoq; argumētum vanitatis, ne dicam mendaciorum, refertissimum profert: in quo asserit, imperium mulieris nūquam ferè sine Ataxia, id est discordia, consistere posse. Inficiari nolo, nonnunquā ita vsu venire: sed hoc perpetuò contingere constanter pernego. Conferatur simul vtraque hæc gubernatio, & æqua lance perpendatur, absq; dubio perspectum erit imperium mulieris potius (quòd pauciora longè incommoda secum adfert) quàm viri laudandum & amplectendum esse. Sed Deus bone, quàm absurdum est & periculosum, tam temerè & inconsultè de Principum iure & authoritate conijcere? Verum hæc missa faciētes, ad eius interpretationis suæ

caput

caput, quo se sacræ Scripturæ lorica munitum, facillimo negotio ictus nostros retardaturum gloriatur, accedamus: vt quibus tandem propugnaculis nitatur, planius innotescat. Vetitum ergo (inquit) erat Iudæis, ne Regē eligerent aut constituerent, nisi ex fratribus esset: Reginam igitur ex sororibus habere prohibemur. Sed huic quoque obiectioni abundè satis ex superioribus nostris dilutionibus satisfieri posse arbitror. In primis namque ostēdere conatur huic legi omnes principes obtēperare debere: sed grauisimū onus suscepit, cui quidem ferendo nec humeri, neque vires eius pares esse poterunt. Quod cum probè animaduertisset, atque mox ruitura, collapsurāque ædificia sua perspexisset, ea firmissimo legis Naturæ fundamento fulcienda esse putauit. Sed hæc omnia (vt aliàs diximus) nihil aut parum, ad rem faciunt. Præterea hæc secunda nostra responsio facillimo negotio suam thesim labefactabit, quæ tantum liberam ac volūtariam Regis electionem proponit atq; permittit. Nos enim de natiuitate nunc & successione verba facimus, in quibus nullum habemus arbitrum, præter solum Deum Opt. Max. qui diuina sua prouidentia electionem nobis elargitus est: quam si inuertere nitimur, violatores diuinæ ipsius voluntatis reputabimur. Verum, omnibus hisce subsidijs relictis, quātum auctoritatem hanc verba illa iuuare possint, videamus. Est masculini generis, Frater, & idcirco mulieres sub hoc vocabulo non comprehenduntur. Sed hoc tibi concesso axiomatico, nonne ipsa sacræ Scripturæ verba mulieres condemnabunt, cum ait: Qui crediderit, & baptizatus

E fuerit,

Quæ sequatur absurditas ex nimium seuera huius vocis, ex fratribus, interpretatione.

Mac. vlt.

fu erit, hic saluus erit? Maximè cùm hæc loquendi forma non rarò in sacris voluminibus iteretur: veluti cùm dicitur: Beatus vir, qui non abiit in concilio impiorum. & c. &, Beatus qui intelligit, & c. Hic adde, quòd per hunc tuum canonem, mulieres octo etiam beatorum gaudijs priuabuntur. Verùm, nolumus diutius in vocabuli huius, FRATRIBVS, interpretatione inuestiganda immorari: hoc vnum saltem addemus, verbum hoc non tam strictis, atque tu facis, circumscribendum cancellis. Etenim non solùm in Scriptura sacra, sed in monumentis veterù authorù, sub hac dictione, FRATRES, continentur proles ex fratre prognatæ, atque etiam cognati ex duobus fratribus ortum suum ducentes. Abraham Loth nepotem suum, fratrem appellabat. Medea quoque nepotes suos, fratres nuncupabat, cùm his verbis sororem suam Chalciopem alloqueretur.

Ἐὶ ἐν τῆς ψυχῆς ἀποφασιστικῶν ἐπιπαίδων
 ὅτων θεῶν, οἱ δ' ἡ μοι ἀδελφεοὶ γενέσονται.

Similiter, sicuti in iure ciuili masculinū genus foeminū cōplectitur, ita fit in verbo vestro, FRATRIBVS. Testis est Modestinus in hunc modum loquens: Tres fratres, Titius, Menius, & Seia. Paulus etiam & Titius fratres. Sceuola affirmat, quòd cùm aliquid in testamēto relinquitur fratribus, huius etiam participes fiunt sorores, nisi compertum fuerit atq; probatum, aliam fuisse voluntatem illius, ad quem pertinebat testamentum. Nunc autem cùm sic dicat sacra pagina, Fratrem tuum odio non prosequeris: Nihil fratri ad vsuram dabis: Vnusquisque fratrem suum cum misericordia tra-

ctet

Psalm. 1. & 4.

L. Lucius §.
 Quæsitum.
 ff. de Legat.
 3. & ibi Bart.

Genes. 13.

L. 1. ff. de verborū signif.
 L. tres fratres
 ff. de pact. &
 l. Lucius fami. Ercis.

Dicit L. Lucius.

§. Quæsitum.
 Quæsitū est,
 an quod heredes fratribus rogari essent restituere, etiam ad sorores pertinet. Respondit, pertinere, nisi aliud sensisset testatorē, pbetur.
 Leuit. 19.

Etet: Si frater tuus tibi inimicus mortuus sit, condona illi. Declinet vnusquisque fratrem suum, qui probæ vitæ integritatem non amplectitur. Qui odit fratrem suum, ambulat in tenebris, & multa alia huiusmodi. Nobis ne licebit propterea sororem nostram despiciere? illam ne foenore affligemus? crudelitatem in eam exercebimus? vel si aliquid aduersus nos commiserit, nunquam, salua conscientia ignoscemus? quid? sororis nostræ societatem, tanquam sacrilegæ, aut excommunicatæ alicuius euitabimus? Nascetur profecto ex hoc tuo asserto ridiculus mus, cum nunquã probare possis hoc verbo, frater, sororem, aut vocabulo Rex, Reginam in sacris literis excludi. Græcè, vna tantum dictio & fratrem simul & sororem comprehendit: verum in genere aliquod reperitur discrimen: *Αδελφος, Αδελφή*. Similiter Rex & Regina inter Latinos: & sicut apud Græcos *Βασιλεύς, Βασίλισ*, ita apud Hebræos Melech & Malcha, & Gallicè Roy & Roynne, non multum inter se differre putantur. Cum igitur iuxta veram hominum interpretationem dictio ista, frater, vocabulum, soror, complectatur, vt patet ex sacra scriptura. & hoc verbum Rex, per vnus & eiusdem vocis significationem ac proprietatem Reginam comprehendat, non tantum in sacra scriptura, verum etiam in alijs plerisque linguis, profecto mulieri quoque eam dignitatem tribuere debemus, quæ iure ad nomen illius pertinet, quæque illi, sicuti nomē ipsum conuenit. Tametsi autem in Regno Angliæ inter nomen Regis & Reginæ aliquantulum discriminis esse videatur, & antiqua Regni statuta non solum omnem authoritatem

Deut. 23.
Zacha. 7.
Math. 18.
2. Thef. 3.
1. Ioan. 2.

Neque hoc verbū frater, sororem excludit, neque Rex Reginā per aliquam scripturam authoritatem.

Melech.
Malcha.

ac potestatem in nomen Regis conferant, sed etiam omnem corrigendi puniendique facultatem tam in Reip. perturbatores & regni affectatores, quam in legum transgressores eidem concedant: nihilominus tamen vniuersa illa priuilegia & iura, non minus ad principem foeminam, quam ad virum spectant: veluti ratum ac sancitum fuit ante illud decretum, quod pro maiori huius sententiae declaratione editum fuerat. Non aliter sentimus de praedictis vocabulis, frater, & rex, quibus vtitur in eodem loco sacra scriptura. Verum si aliquibus interpretatio ista scrupulum iniecerit, praestantissimum iurisconsultum Paulum adeant, & mox canonem, cuius paulo antea mentionem feci, diligenter studioseque apud animum perpendant. Si inquit I. C. de interpretatione quaeratur: in primis inspiciendum est, quo iure ciuitas retrò in eiusmodi casibus vsa fuit: optima enim legum interpretatio, consuetudo. Aduertendum nobis est igitur, vtrum in Iudaea & Ierusalem mulieres vnquam gubernatrices extiterint: & quomodo ipsi Iudaei hunc locum sint interpretati: vtrumne eorum sententia sit eadem omnino cum hac aduersarij nostri opinione. Certè Iudaei nulla vnquam memoria huiusmodi interpretationem ediderunt, ab eo saltem tempore, quo Christiani cum illis consuetudinem aliquam inierunt. In primis quidem Fulco Comes Andegauensis, qui omnia fortunae bona sua Gofredo filio suo, Henrici secundi patri, reliquit, sese ad Regem Balduinum secundum, Hierosolymam contulit, vbi cum Melysenda Balduini filia matrimonium contraxit, atque sic per illius Melysendae ius, Re-

Anno Marie
I. C. 1.

L. ff. de legibus.

Iudaei nunquam hoc verbum interpretati sunt, quo iste noster aduersarius.

Fulco & alij Hierosolymitani Reges per uxores ad regimen peruenierunt.

gni Hierosolymitani imperium adeptus est. Salome quoque Herodis soror, in administrationem Iamniæ, Asoti, Phasilidis & Ascolaniæ successit. Quod profecto non leue argumentum est ad conijciendum, nunquam Romanos eius opinionis fuisse, vt tecum sentiētes, contra naturam fore arbitrarentur, si quando ciuili administrationi fœmina præficiatur. Recensere possem vxores Iohannis, Aristobuli, & Alexandri, quæ postquam earum mariti fato concesserant, diu Iudæis imperitarunt. De quibus earumque rebus gestis memoria, licet in sacra scriptura mentio nulla fiat: fide tamen sua, ob authorum grauitatem carere minimè debent, quam magnifacere debeamus. Neque nobis deficit sacrarum literarum authoritas, quin potius tanta eius copia abundamus, vt Deus ipse, cui cuncta, non tantùm præsentia, sed & præterita atque futura patent, huiusmodi peruersum genus hominum, quod cauillationibus suis leges & præcepta à se constituta deprauaret, aliquando exoriturum præuidens, improbitatem & malitiam eorum disertissimis responsis coarguisse videatur: quod etiam ipsa experientia quàm primùm docebit. Mulier igitur (si huic creduli esse volumus) omni principis & Reginæ honore dignitateque spoliabitur. Quis sic, quæso? nonne eodem Dei caractere insignita fuit mulier, quo & vir? Nunquid ne etiam Dei Opt. Max. maiestatem ipsam præ se fert mulier? An non vtrique benedixit Deus? Ecquid ne etiam vtrique potestatem dedit, vt dominarentur piscibus maris & volatilibus cæli, insuper & vniuersis animalibus quæ mouentur super terram?

Ioseph. lib. antiq. Iud. 17. c. 13. Ioseph. lib. 13. c. 10. & 20. Egesip. de excid. Hiero. lib. 1. c. 12.

vxores Iohannis, Aristobuli & Alexandri Iudæis imperarunt.

Genes. 2. & 1.

Quid tandem ipse per imaginem Dei significari putas? Nunquid arbitraris cum diuo Paulo hominem absque peccati macula fuisse creatum? Idem & de muliere tibi censendum erit. Quod si cum his statuis, qui existimant imaginem dei summam Trinitatem representare: nos eam (si res tā eximiæ Majestatis ita representari potest) cum memoria, intellectu ac hominis voluntate conferemus: qui quidem intellectus, memoria, & voluntas non minùs existunt in muliere quàm in viro. Quid est quod viri harum facultatum ope assequi possunt, mulieres verò minimè? Si porrò doctrinæ atque eruditionis rationem aliquam habere volumus, inueniemus profectò mulieres, quæ Musicæ, Astronomiæ, Philosophiæ, artis oratoriæ, Physicæ, Poësis, Iuris, Theologiæ, peritissimæ fuerūt. Atossa Persarum Regina, de qua superius verba fecimus, prima modum scribendi epistolas inuenit. Aspasia ludimagistra fuit præstantissima illius oratoris & ducis Periclis. Neque erubuit Socrates Diotinam audire. Filia Accursij ius ciuile publicè Bononiæ prælegit. Nonne Sybillarum authoritas nō tantum apud probatissimos & antiquissimos authores, sed etiam apud Christianos summo in precio est? Paula quoque & filia eius Eustochiū sacris literis eruditæ fuerunt, sicut & aliæ quàm plurimæ sceminae, vt operibus D. Hieronymi perspicui potest: præter illas, quæ illū etate præcesserunt: quarum etiam idem fecit mentionem: qualis fuit prædicta Lispassia, Sapho, Cornelia, & Hyptachia, quæ nulli Philosophorū suæ tēpestatis cedere videbatur, imò in gymnasiū Plotini, Platonisque scolam

Eruditæ mulieres.

Clemens.
Alexandrin.
Stromat li. 2.
Plato in Meno.
Socrates in sympatio.
Plato.
Albericus.
L. Qui filiū vbi pupill.
Hieron. in præfat. in Sopho. ad Paulum & Eustoch.
Tripart. lib. II. c. 12.
Diodor. Siculus. lib. 2. & 5.

successit, vbi palam varias liberalium artium discipli-
 nas professâ est. Quid dicam de nouem Musis, quæ lite-
 ratę virgines extiterunt? Quæ nam scientiarum Dea, nisi
 Minerua dicitur? Quis artem plantandi & serendi ad-
 inuenit? nonne Mulier? Lubens hîc prætereo mulieres
 quasdam nobiles Britannia de literis optimè meritas:
 necnon Cambram filiam Regis Belini, quæ leges in-
 terpretata est: à qua etiam leges istæ, quę Sycambriçę
 appellantur, nomē suum sortitas esse nonnulli ex An-
 glia scriptoribus prodiderūt. Martiam probam foemi-
 nam, aliásq; permultas tacitus hîc omitto, superfluum
 existimans præteritorum memoriam renouare, aut ex-
 ternis exemplis recensendis immorari, cum abundè
 domestica sese nobis suppeditent. Quod si nec his om-
 nibus aduersarij nostri, quod semel in foeminas conce-
 pit odiū, exsaturari possit, sed vltteriùs adhuc virus suū
 cuomere cupiens, eas non satis firmo iudicio, consilio,
 prudentiaque ad res ac negotia maximi momenti tra-
 ctanda pollere contendat, Nos ita ei respondebimus: Si
 hæc illius obiectio pōderis alicui⁹ foret, vniuersos Prin-
 cipes & Reges, qui nondum propter iuuenilem suam
 ætatem, ad regendum apti sunt, excluderet, vel eos sal-
 tem, qui, vt diximus, cōsilij aut iudicij inopes sunt, non
 aliter, atque foeminas repudiaret. Licet autem mulieres
 tibi infirmæ & debiles videantur, nihilominus tamen
 Romanorum Rex Numa, & magnus ille Monarcha
 Iustinianus, multiq; item alij suarum vxorum confi-
 lia tā in publicorū, quàm in priuatorum negotiorum
 deliberationibus, non sine maximo Reip. emolumēto
 adhi-

Illa Numæ
 coniux con-
 siliūque fuit.
 Ouid. 3. Fa-
 storum.

Iustinianus
 multiq; alij
 principes plu-
 rimū suarum
 vxorū confi-
 lijs in publi-
 cis negotijs
 vsi sunt.

Mulieres
quædam au-
thores fuerūt
maritis ad fi-
dem christia-
nam ample-
ctendam.
Theodolia-
da.
Bertha.
Clotildis.
Iustin.
Authen. vt
Iudic. sine
quo qui suf-
frag. in prin.
L. C. de præ-
script. qua-
triennal.
Hiéro. Hal-
lic. lib. 1.
Tripart. lib.
9. c. 31. Pau-
lus Diacon.
de gestis lōg.
Beda. lib. 1.
Ecles. hiēt.
Paulus Emi-
lius lib. 1:
Plutarch. in
comm.
Numæ. & li-
curg. & in vi-
ta Egidis.
August. de
Ciuitate dei,
lib. 18. c. 9.
Plato & Ari-
stoteles non
reprobant
omnino re-
gimen mu-
lieris.
Tacitus de
morib. Ger-
manorum.
Plato dialo-
go. 5. de Rep.
Politicoꝝ
libro. c. 7.

adhibere minimè dubitarūt. Beneficio cuiusdam Mu-
lieris, insignis ille Monarcha Cyrus mortis periculum
semel effugit. Theodosius etiam Imperator plurimùm
vxoꝝ suæ consilio detulit. Theodolinda vxor Agilul-
phi Regis Lombardorū, & Bertha vxor Regis Anglorū
Erlhelberti, & Clotildis vxor Clodouçi Regis Gallorū,
fuerunt quasi instrumenta post Deum, quibus hi Reges
ad fidem Catholicam amplectendam, persuasi sunt.
Olim Lacedemonij omnium Græcorum prudētissimi,
& Atheniensium etiam absque quarundam mulierum
consilio iudicioque nūquam aut rarò actiones vel cau-
sas publicas dirimere solebant. Quam consuetudinem
veteres quoque Germani obseruabant. Nec ipse Socra-
tes, neque Plato mulieres publicis negotijs tractandis
ineptas iudicauerūt, modò forent ad ea munia subeun-
da idoneæ. Fatetur præterea Aristoteles, mulieres Reip.
Lacedemoniorum nō parum profuisse: & quamquam
idem Aristoteles viri gubernationem anteponat, non
tamen mulieris authoritatem aut ius in administrando
omnino improbat: sic enim ait: *Εἰ νότιοι δὲ ἀρχουσι αἱ γυναῖκες*
ἄνθρωποι ἴσται.

Possẽm pluribus enarrare, quomodo præstantissi-
mas Respublicas singulari cum laude, dignitate, pru-
dētia, politia, dexteritate, liberalitate, iustitia & miseri-
cordia mulieres administrarunt, nec in re aliqua, quæ
virum Principem decebat, muneri suo aut officio de-
fuerint: sed vereor ne aliquibus nauseam pariat ille la-
bor, maximè cūm hæc, quæ dicenda essent, ex suprâ ci-
tatis historijs, quas in medium velut maximi momenti

argumenta protuli, diligens & attentus lector manifestissimè animaduertere possit. Porrò si nec hæc omnia, quæ modò allata sunt, ipsius rabiosam peruicaciã compescere queant, ad alia me conuertam argumenta, quæ indubiè pertinaces ipsius cauillationes non leuiter retundent. Sed quid hoc quæso, est, quòd te nescio quid murmurantè audio? Etiam si, ni fallor, ais, quæ mox à te prolata sunt, concederentur, maior tamè adhuc obex superest, qui mulieres à Rerumpub. gubernaculis arceat, bellicæ nimirum rei negotium, quod mulieribus nullo pacto conuenire potest. Euge, hanc sanè quæstionem omnibus ijs, quæ hæctenus allata sunt, difficiliorè, magisque arduam esse opinor. Verùm si ipsamet sacra scriptura, sicuti reliquas, ita hanc dubitationè discussserimus atque refellerimus, quid erit, quod vlteriùs dicas? Accipe igitur, nobilem illam Deboram, quæ omnem hanc inter nos controuersiam dubiò procul faciliè dirimet. Obtinuit enim illa (quod inficiari non poteris) præcipuum & supremum in populo Dei magistratum, ipsique deo grata admodum atque accepta fuit. Itaque solebat illa audire & examinare quascunque lites, controuersias, & ambiguitates iuris, neque per alios huiusmodi negotia peragebat, sed ipsamet semper præsens rebus gerendis aderat. Hæc autem Prophetissa erat. Quæ verba accuratè perpendit Origenes, cum ait, sacram scripturam istiusmodi loquendi forma minimè vti, de cæteris Iudicibus aut arbitris: nisi fortasse cum maleuoli aut detractores aliqui (qualis est præposterus vir iste) mulieris administrationi sese opponerèt.

Debora Iudæorum ex-
tigit gubernatrix grata
Deo & accepta.

Homil. 4. in
4. cap. Iudic.

Pollio Vepi-
stus in vita
Amel. Herod.
lib. 1. Iusti.
lib. 2.

Judic. 4.
Ioseph antiq.
Iud. lib. 1. c. 6.

Insignis De-
bora victo-
ria.

Non est operepretium iam Amazones, Zenobiam Pal-
meriorum Reginam doctrina ornatissimam, nec Ar-
tesiam Viraginem ignaui ac timidi Persi vxorem, aut
Voadiceam, vel inuictā aliquam ex Reginis illis, qua-
rum memini superius, commemorare. Vnica nam-
que Debora, istarum omnium partes tuebitur. Iabin
Chananzorum Rex populū Israëliticum propter sce-
lera sua, Deo mirum in modum ipsi infesto, spacio vi-
ginti annorum summis calamitatibus & intolerabili
seruitute afflixit. Habebat ille trecēta millia peditū, de-
cem millia equitum ad prælium aciemque instructa:
quadrigarum verò tria millia, quę erant instrumentis
bellicis & sarcinis destinata. Magnanima ista Debora
Barachum subito ad se vocauit, vt exercitum cogeret,
& cum decem hominū millibus Sisaram Iabini Ducem
aggrederetur. Qui cum sine Deboraę præsentia nihil
tentare vellet, Esto, inquit illa, vos egomet comitabor.
Cū autem ad pugna iam instrueretur acies, Barachi
& Israëlitæ magnis aduersorum copijs perculsi, de re-
cessu munito aliquo loco subeundo, in quo tuti esse, &
aduersam belli fortunam effugere possent, cogitare
cœperunt. Absit, inquit Debora, nolite vos in fugam
conuertere: estote bono animo & constantes, laudem
enim ex hostibus reportabimus. Interim aduersarios
suos adoriuntur, quos statim grandine & ingenti plu-
uiarum vi obrutos viderunt, & ita huiusmodi tempe-
state correptos, vt aspectum omnem amitterent. Qui
hoc pacto deuicti atque superati, terga hostibus suis de-
derunt. Ex quibus nonnullos fugientes interfecerunt

Israëli-

Israëlitæ, nonnullos etiam eorum equites ac quadrigæ comminuerunt. Neque verò putes velim, me ideo Deborah summis laudibus extollere, quasi existimè res bellicas æquè decenter mulieribus conuenire atque viris ipsis: non enim improbo Homericum illud, quo Hector vxori suæ respondens, egregiè sanè ait:

ΑΜ' εἰς οἶκον ἴθυσαι τὰ σπυρτίης ἔργα κόμοζε

Ἴσόντ' ἰλακαπλώ τε καὶ ἀμφιπολέουσι κέλευε

Ἐργον ἐπιόχουσαι, πόλεμος δ' ἀνδράσι μελήσει.

Iliad, 6.

Sed hæc à me dicta sunt, vt saltem ostenderem ad fœminas pertinere, non tantùm administrationis ciuilibis aliorumque negotiorum procurationē, sed easdem rebus etiam bellicis cum ita opus fuerit, præfici & interesse posse. Hoc enim indicare videntur antiquæ illæ & celebres cæremoniaæ quibus vtuntur ij, qui Reginas in earum creatione, gladio cingunt, & calcaria duo ad illarum calces alligant. Et quamuis istæ cæremoniaæ ab eo tempore, quo regnabant Reges Eduardus Confessor vltimus, & Aluredus, tantùm introductæ sint, & Regibus solùm conueniant, nihilominus illustribus etiam fœminis principibus quadrare possunt, quibus illis in memoriam reuocetur, nefarios & sceleratos, pro delicti grauitate, debita iustitia puniendos ac castigandos, necnon iniuriam sibi ab hostibus illatam celeriter repellendam, eosque armis ac viribus persequendos esse. Quibus in rebus propositum sibi quod imitètur exemplar, Deborah habent. Cæterùm hic Barac de quo modo mentionem fecimus, iuxta eorum omnium sententiam, qui sacram scripturam interpretati sunt, Deborah

Cæremonia quibus vsi sunt Angli in creatione suorum Regū. Vide speculum Histor. Rich. Ca. strenf. lib. 3. c. 3.

maritus fuit, vnde colligere possumus debitum vxoris officium erga maritum minimè gubernationi & publico mulieris regimini repugnare. Nulla enim est administratio, quam mulier & suscipere, simul & sustinere non possit, cum singulari Dei benevolentia, & maximo Reip. emolumento. Etenim cum ipse maritus vnicum sit administrationis membrum, & subditus quodammodo hac in re vxori suæ, ritè potest ac debet mulier maritum suum admonere, & vti res postulat, acriter (quãdo aliter quàm par est, se gerit) arguere. Vides ergo Deborah exemplo totam hanc tuam thesin, tanquam sacræ scripturæ penitus contrariã, tolli ac reiici. Neque verò magni momenti hæc obiectio erit, quam aliqui pro falsæ opinionis suæ defensione in medium afferunt, dum aiunt istud singulare fuisse priuilegium, & aliud huic simile in sacris literis nõ posse inueniri, & idcirco minimè sufficiens aut satis validum, vt eo mulieris imperium legitimum ac tolerandum esse probemus. Si enim quod vos asseritis, valeat, proculdubio sequetur Baptismum vestrorum puerorum non esse legitimum, cum de eo vix duæ in sacra scriptura authoritates reperiantur. Exulabunt etiam multa alia iura, cęremonię, & cõsuetudines tam ecclesiasticæ quàm politicæ, quarum nonnullæ vnici ad summum, nonnullæ verò vix vnici exempli testimonio comprobari stabiliriq̃ue queant. Verùm, cum vsus harum rerum non sit à sacra scriptura alienus, verisimile est, atque probabile eas fuisse, esse, ac in posterum obseruari posse. At non video quid obstet, quò minùs Iudith aliud adhuc exemplũ adduci possit,

Vnicum in sacra scriptura exemplum sufficit.

possit, quæ tametsi Rempub. nunquam administrauerit, id nihilominus effecit, quod huiusmodi sexus naturam exuperare videtur, cum insolenti ac elato illi Tyranno Holoferno viriliter & fidenter vitam adimeret: & certè non solum animo excelso & virili prædita fuit, verumetiam summis virtutum dotibus ornata, & ab vniuersi populi cœtu sapientissima iudicata. Itaque si hoc vsuuenisset, vt ad Remp. gubernandã sese aliquando contulisset, sequeretur profectò, ratione minimè reluctãte, gubernationem illius, non magis Reip. vtilem, quàm Deo acceptam, necnon naturæ simul & sacre scripturæ cõsentaneã futuram fuisse. Et licet hoc Deboræ exemplum ad labefactandã omnino illius obiectionem (qualicumque ea fuerit arte contexta) planè sufficiat, tamen vt funditus obstinatam illius peruicaciam perspicuis exemplis, necnon manifesta sacrarũ literarũ authoritate euellam, vnam aut alteram quæstiunculam mouere nõ grauabor. Atq; in primis, quid si vir quispiã maxima rerum omnium copia affluens, nullo masculino hærede relicto, fatis concedat, nunquid ipsius filia sacre scripturæ authoritate, huiusmodi bonis ac possessionibus paternis frui possint? Quod si quis fortè hoc fieri posse negauerit, eum sacre scripturæ verba facillè conuincant: si autè hoc nobis cõcesserit, alterum rursus *E' postrema* proferam. Si hæc hereditas alicui administrationi ciuili magis vel minùs coniuncta fuerit (quod non tantum imperijs, sed etiam ducatibus & alijs dominationibus euenire solet) vtrum filia ea hæreditate priuabitur? Si eam priuari debere dixerit, certamẽ cum

Ex sacra Scri-
ptura colligi-
tur regimen
ciuile in mu-
lieres cadere
posse.

verbis sacre scripturæ conferet: si verò affirmarit hære-
ditatem quidem ad eam pertinere, ad alios verò ciuile
imperium, tunc communi omnium opinioni, iudicio,
& consuetudini aduersabitur absurda ac temeraria ista
interpretatio. Quapropter aduersus istam opinionem
ita pronunciare statuimus, vt decernamus imperium
mulieris dignum esse, quod admittatur. Quam qui-
dem nostram sententiam non tantum exemplis, sed
etiam disertis sacre scripturæ verbis, constitutionibus, ac
decretis iam dudum probauimus. Ex quibus omnibus
abundè satis friuolis istis assertionibus vestris, quibus
mulierum imperium nature repugnans esse contendit-
is: necnon verbum illud, Frater, de Regis tantum ele-
ctione accipiendum esse, inaniter cauillamini, pro viri-
li satisfactum esse arbitror. Reliquum nunc est, vt & nos
tandem quid ex hac disputatione concludere velimus,
paucis explicemus. Afferimus ergo neque præpotentis
Dei Opt. Max. lege, neque Nature, aut iuris, Sereniss.
Mariam Scotiæ Reginam à successione administratio-
nis regni Anglicani repelli. Quòd si hîc rursus voci-
feretur atque obstrepant: Eius demum Regis naturam,
naturale quoque & paternum subditis imperium polli-
ceri, qui ex propria eorum natione ad hoc tantum fa-
stigium communibus suffragijs euectus fuerit: alieni-
genam verò contrà, si quando in Regem eligatur, hanc
minimè de se spem præbere populo posse, quòd cum
ingenium ab eo planè diuersum habeat, eius quoque
gubernationem populi extranei moribus nequaquam
conuenturam omnes metuant: Nihil sanè aliud agere
viden-

videntur, quàm vt perpetuis cauillationibus atque calumnijs alienigenas onerent: quorũ in numero si Sereniss. ista Domina locum sibi aliquem vendicaret, non nihil fortassis ea ponderis haberet: sed cùm ea, vt mox demonstrauimus, auos proauosque suos longa annorum serie excellentissimos Anglorum Reges numeret, ijs potiùs maledicta illorum competent, qui per fas, nefasque, excusis legitimis hæredibus, vi atque tyrannide regnum occuparunt. Sed videamus, quàm leuibus argumentis (quacumque tandem prudentia sese præstare simulent) in communem omnium rationem, naturæ que legem insurgant. Si Principum filiarum alienigenæ censendæ forent, aut dignæ quibus tyrannidis nota inureretur, ijsque parentum suorum hereditas denegaretur, insipienter profectò fecerunt ij Reges (non loquor tantum de Angliæ, sed etiam de alijs plerisque regibus) qui natas suas exteris Principibus nuptui tradiderunt. Nam vbi illis præsidio esse easque honoribus afficere debuissent, regnorum ac prouinciarum hereditate, que illis iure suorum parentum obueniebant, priuassent: & quantum ex aduersariorum nostrorum rationandi modo percipere possum, tyrannidis nomine notassent. Quam sanè interpretationem arguit, imò reprobatur ipsa Natura. Ea si quidẽ nobis dictat, & tacitè quodammodo persuadere conatur, & principem ei populo, à quo iam suam originem traxit, humanissimum atque mitissimum fore, & vicissim eundẽ Principem huiusmodi populum beneuolum sibi ac obsequentissimum ad modum habiturum. Quod si vnquã Angli in suis regi-

Regina Sco-
tia Anglis
non est alie-
nigena.

bus experti sunt, non minora certè sibi & benevolentiaè & humanitatis studia de Serenissima Scotorum Regina, omnium virtutum insignibus, præter sanguinis coniunctionem, quæ ipsi cum eodem populo intercedit, cumulatissimè ornata, audacter polliceri poterunt. Et certè non magis à Natura alienum est, vt talis Princeps, quæ genus suum ab antiquo Regum Anglorum sanguine duxit, Anglis imperet, quàm vt fluuij, qui ex magno Oceano eruperūt, in eundem rursus refluant, vt eleganter scribit Homerus:

Εξ ἔπερ πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θαλάσσα,
καὶ πᾶσι κρήναι φίλα τα μακρὰ νᾶσι.

Hæc autem inter talem principem & populum cohærentia, amicitia, coniunctionis, mutique amoris ac benevolentiaè necessitudo, non magis nature aduersari aut extranea dici potest, quàm illa, quæ est inter arborum & eius radicem, inter fontem & fluuium à fonte deriuatum, inter solem & solis radios: denique quæ inter senem Auiam amore in liberos flagratem, & iuuenem eius neptem tenerrimè dilectam intercedere solet. Nec aliud nomen mihi occurrit præstantius, quo nobilissimam Angliam appellem, quàm si eam Serenissimæ huius Domine charissimam Auiam nuncupem: quam quidem ipsa Anglia (si singulari Dei beneficio tandem aliquando Regni gubernacula susceperit) non tantum sui studiosissimam Dominam, sed etiam charissimam ac benignissimam filiam reuerâ experietur. Neque verò statuta regni Angliæ vnquã tales principes à successionem regni sui prohibere voluerunt. Cùm ea ob mutuū aliorum

aliorum erga alios benevolentia vinculum minime à Dei, naturæ, aut rationis legibus dissentiant: quibus tamen omnibus nihilominus impiè, iniuste & sceleratè Reginam Scotiæ, quæ ritè illi Deus, natura & ratio, nec non omnes pij Angli concedunt, isti priuare nituntur, dum aiunt eam alienigenam esse.

Atque hætenus quidem Regine Scotiæ ius atque titulum perspicuis argumentis patefecimus, ac probauimus, aduersariorumque nefarios conatus, quantum in nobis fuit, repressimus. Et cū hæc quæ leuiter tetigimus, eorum præcipua sint conuitia, reliqua vt nullius momenti ab omnibus floccifieri meritò debēt. Quibus tamen perfidi quidam homines, Regine Scotiæ famam, & honorem, atque etiã foelicem huius vtriusque regni vnionem (faxit Deus vt ita eueniat) perturbare conati sunt. Foelicem hanc coniunctionem appello, cū non solùm inueteratam inimicitia, capitale odium, actia & intestina bella, in quibus, plurimi hisce transactis seculis tam Angli quàm Scoti, mutuo sese vulnere confecerunt, extinguet: verum etiam, vtrūque regnum ad concordiam aliquādo reducet, eamque stabiliet, & immortale decus his regionibus pariet, ita vt nulla lingua nostræ foelicitatis vbertatem exprimere satis queat, nec quisquam reperiri possit, qui maiorem animi voluptatē desiderare ausit. Inueterata illa odia, & Scotis simul & Anglis maximè offecerunt. Nam Dani, dum hi intestinis olim bellis flagrarent, ex eorum ruinis amplissima retulerūt spolia. Quantæ quæso strages mille annorum spatio inter illos editæ fuerunt? Tantæ proculdu-

Exhortatio ad Anglos & Scotos, vt ex duobus regnis temporis bellorum que iniuria, tã diu distractis, contentibus tãdem animis, vnum efficiant.

Maxima emolumenta in Angliã & Scotiam ex earū vnione redūdare poterit.

bio, vt mœror & pietas ea meminisse horreât. Et tamen neutra pars ex istis cruentis & propè ciuilibus bellis multùm fines suos in hunc vsque diem dilatauit. Angli enim præter ingentem hominum multitudinẽ, nihil amiserunt: nec quicquam Anglis concesserunt Scoti.

Si hæc vnquam coniunctio (vt speramus) fiet, & si copulari in eodem regno cum fraterna charitate aliquando poterimus, sicuti iam vicinitate, idiomate, & moribus propè pares sumus, ita tunc immanes illæ cædes, quæ hæctenus hinc inde grassatæ fuerunt, haud dubiè cessabunt, & pace, quiete, rerùmque omnium abundantia tranquillè fruuntur. Exteri quoque Principes nostri studiosi, florentibus nostris rebus gratulabantur: inimici verò magis magisque formidabunt. Ad hæc, fama, nomen, maiestas huius Albionis Insule, in dies maiora incrementa capient, generosioresque sibi eius incolæ quotidie animos sument, nihil aut parum de capitalibus suis hostibus solliciti. Tum nos posterique nostri, fructus huius exoptandæ coniunctionis admirabili Dei Opt. Max. beneficio, absque nostris sumptibus, aut violètia, truculentæque hominum cæde, colligemus, quos tantò tempore tot potentissimi, generosissimi, atque sapientissimi Principes, multis vigilijs, curis, armis, nec non tanta sanguinis effusione quæsierunt, sed minimè obtinere potuerunt. Præterea pro votis nostris summa cum gloria, perfecta illa & integra Britannia seu Albionis Monarchia, sub serenissima & excellentissima Principe, ad tale munus subeundem maximè idonea potiemur. Quod non tantùm singulares & Re-

giæ, quibus ipsa ornatur, dotes ac dignitates postulare, sed etiam immaculatus ille & Regius Scotorum & Anglorum Regum sanguis, tam ante quàm post regni Angliæ per Gulielmum Normanum expugnationem, propè suo iure exposcere videntur, imò id ipsum aliquando euenturum, prisca illi, excellentesque Britannæ Domini & incolæ diuino quasi numine afflati, sæpius prædixerunt & constanter affirmarunt. Cuius rei veritatem ante omnium oculos, tanquam in tabula depictam, eiusdem Reginae genealogia, stemmatisque series ex Anglorum Regibus deducta proponit. Tunc denique eximium istud Regnū seu insula non Albion, sed potiùs Olbion id est, fortunata, fœlix, & benedicta vocabitur. Quam beatam & optatam vnionē (vbi tandem contigerit) si nos ingrati neglexerimus, salutem, & summum nostrum in terris bonum, benedictionem omnipotentis Dei nobis tam larga manu impartitam parui pendemus, imò & officium nostrum erga Deum & Patriam nostram, quam tanta Principe ac Domina dignatus est illustrare, negligemus. Cum ex parte nostra, nec excellentius quidquam, nec quod cum maiori gratia atque honore coniunctum sit, exoptari assiduis votis à Deo queat. Vnde & tandem (quod omen Deus auertat) existere possit, vt tot tantisque beneficijs diuinis tam in nos, quàm in Remp. nostram adeò affluenter collatis, ijsque nostra ingratitude atque pertinacia spretis, iustissimā Dei Opt. Max. in nos vindictam prouocaremus, qui iracundiæ suæ flagello, non solum bella prioribus crudeliora excitaret, sed etiam

seditiones intestinas, morbos, aliásque inauditas calamitates immitteret, quæ foelicissimum huius insulæ statum depopularent, funditúsque euerterent. Quod vt horrendum auditu, ita ardentius summis votis à misericordiarum patre ac Domino postulandum, vt in tot, tamque pestiferis malis, quæ vndique generi humano impendent, nos, patriámque nostram pro ineffabili sua bonitate clementer tueri atque præseruare dignetur.

FINIS.

Errata libri De successione Iure, sic corrigito.

IN Epistola ad Sacratiss. Imperatorem fol. 1. pag. 2. lin. 33. pro mali lege nonnulli in titulo Epistolæ ad Serenissimam Scot. Reginam, linea 3. pro meis, lege suis. pagina 2. lin. 36. pro martis lege maiestatis, pagina 3. lin. 5. pro omnio lege omnino.

In libro de titulo & iure fol. 2. in fine pro præcepissent, lege percepissent, fol. 11. lin. 13. pro cuiusque, lege cuiusquam. fol. 12. lin. 19. pro præstringere, l. perstringere. pagina 2. lin. 19. & si coniunge fol. 19. lin. 1. pro patrium, l. patrum, in eadem pag. lin. 18. pro vis, lege ius. & inferius pro regulus lege regulis. fol. 20. pag. 2. lin. 14. pro acquisiit lege acquisiuisse. fol. 21. pag. 2. lin. 22. pro vpub l. apud. fol. 22. pag. 2. lin. 24. pro consuetudine lege consuetudine fol. 23. pag. 2. lin. 27. pro gemina lege genuina. fol. 27. lin. 26. pro fuerint, l. fuerit. fol. 28. pag. 2. lin. 23. pro redditus, l. reditus, fol. 46. lin. 14. pro autenticas, lege authenticas. fol. 57. pag. 2. lin. 12. pro autenticum lege authenticum.

In Paren. ad Angl. & Scot. fol. 2. lin. 12. pro vos lege vobis. fol. 3. in carminibus pro priorem lege priorum. pag. 2. lin. 12. pro impotens l. impudens. fol. 4. lin. 7. pro moderatur, lege derigitur. fol. 5. lin. 7. pro tanti Regem, tanto Rege.

Errata libri De auctoritate.

In Epistola libri De auctoritate, fol. 1. lin. 17. pro suum, lege suam. & lin. 18. pro auderent lege auderet. fol. 4. in carminibus lin. 8. pro iunctas, lege adiunctas. fol. 6. pag. 2. lin. 5. pro seu su lege seu su. fol. 7. lin. 25. pro alenigenis lege alienigenis. fol. 8. lin. 23. pro postulantibus lege postularunt. fol. 11. lin. 22. pro masculi lege masculini. fol. 12. lin. 23. pro regnare, l. regnasse. Et lin. 26. pro committo lege remitto. Et pag. 2. in carminibus pro Gabæis, l. Sabæis. fol. 18. pag. 2. lin. 4. pro nihilominus, l. nihilominus. fol. 24. lin. 22. pro rationandi, l. ratiocinandi, & pag. 2. in fine pro probibere, lege prohibere. fol. 25. lin. 12. pro fruentur, lege fruemur. & lin. 13. pro gratulabantur lege gratulabuntur, & lin. 28. pro subeundem lege subeundum, & in ultima pag. pro depopularent lege depopularentur.

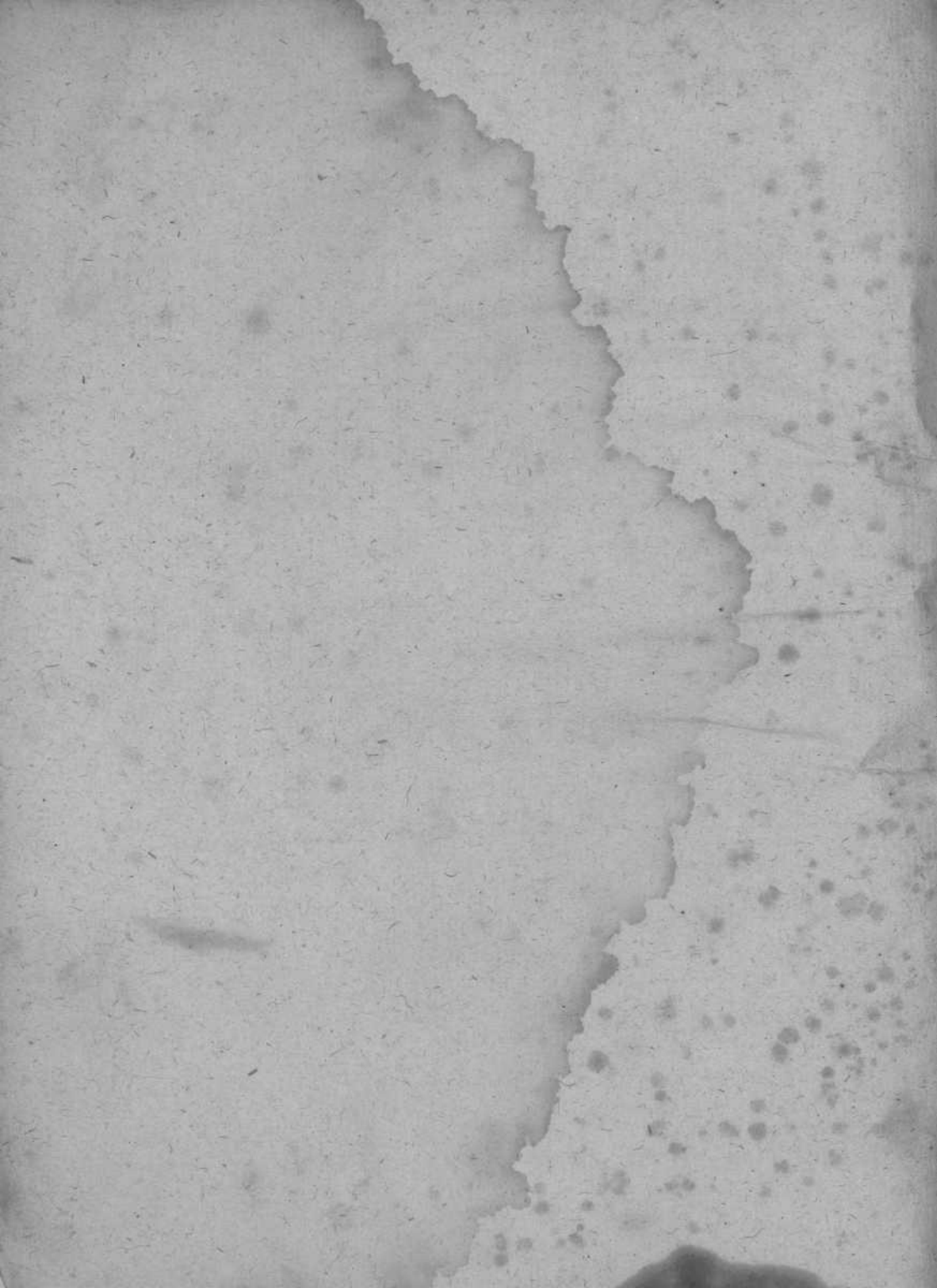
10.
L'Annuaire de la Commission des Archives

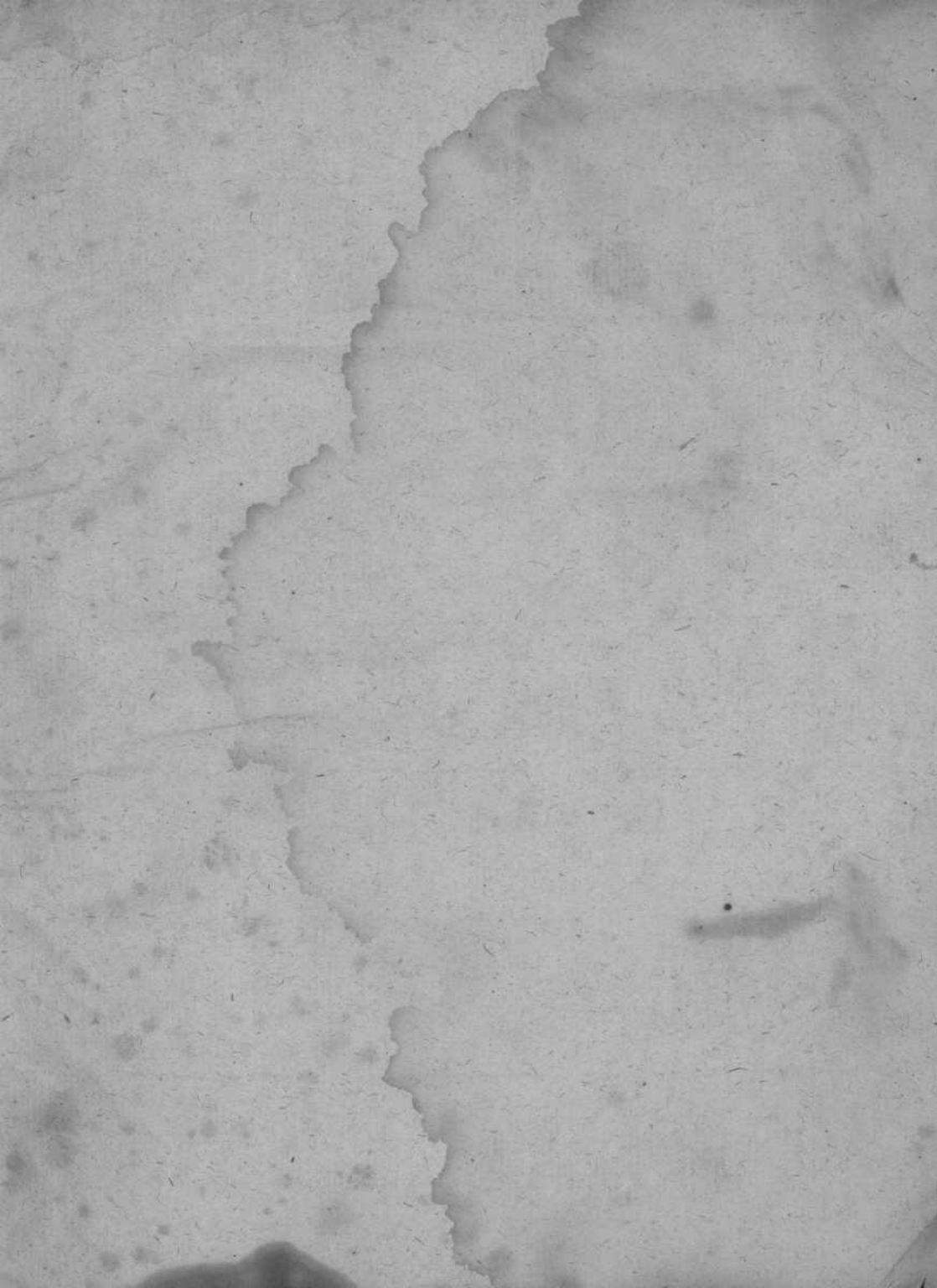
Le présent rapport a été préparé par la Commission des Archives, instituée par le décret du 15 mai 1864, et qui a pour mission de surveiller l'état des archives nationales et de proposer les mesures nécessaires à leur conservation et à leur développement.

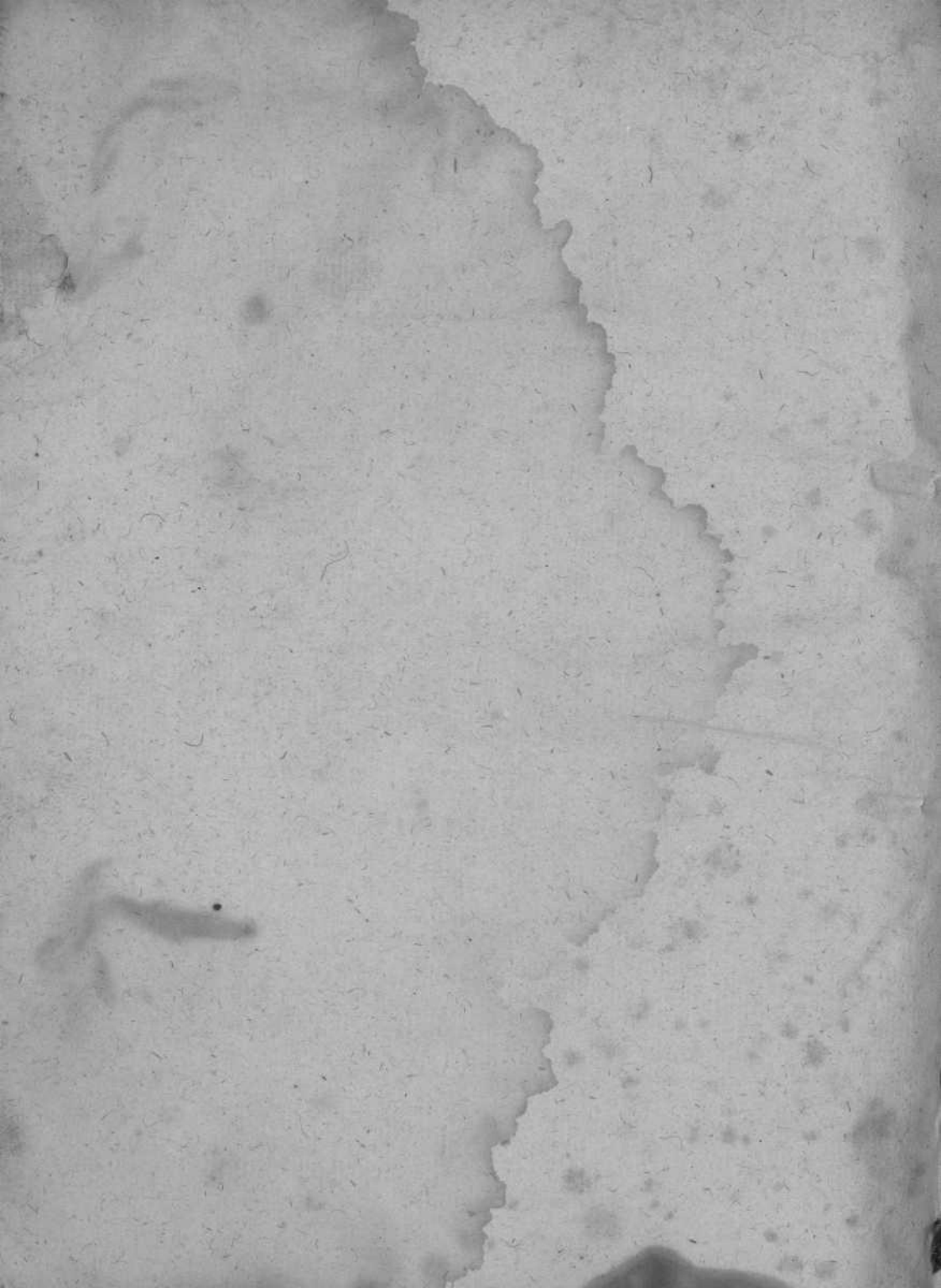
La Commission a l'honneur de vous adresser ci-joint le rapport qu'elle a l'honneur de vous adresser, ainsi que le rapport de la Commission des Archives de la Seine-Inférieure, et de vous prier d'agréer, Monsieur le Ministre, l'assurance de sa haute considération.

Le Président de la Commission des Archives, M. le Comte de Ségur.

Sight. Top

Est. 33

Est. }

Est. }

June

1810

Regina

August

3967

3967